

State of the Sector 2024

en de Goede Doelen Index

Lau Schulpen (Radboud Universiteit)
Diederik van der Plas (CBF, Toezicht op goetdoen)

Nijmegen/ Amsterdam, 2024
©Radboud Universiteit & CBF, Toezicht op goetdoen

Colofon

Dit is een uitgave van CBF, Toezicht op goedgevoel, en Radboud Universiteit Nijmegen.

Auteurs: Lau Schulpen (Radboud Universiteit) en Diederik van der Plas (CBF)

Vormgeving: Majorie Kool (koola.nl)

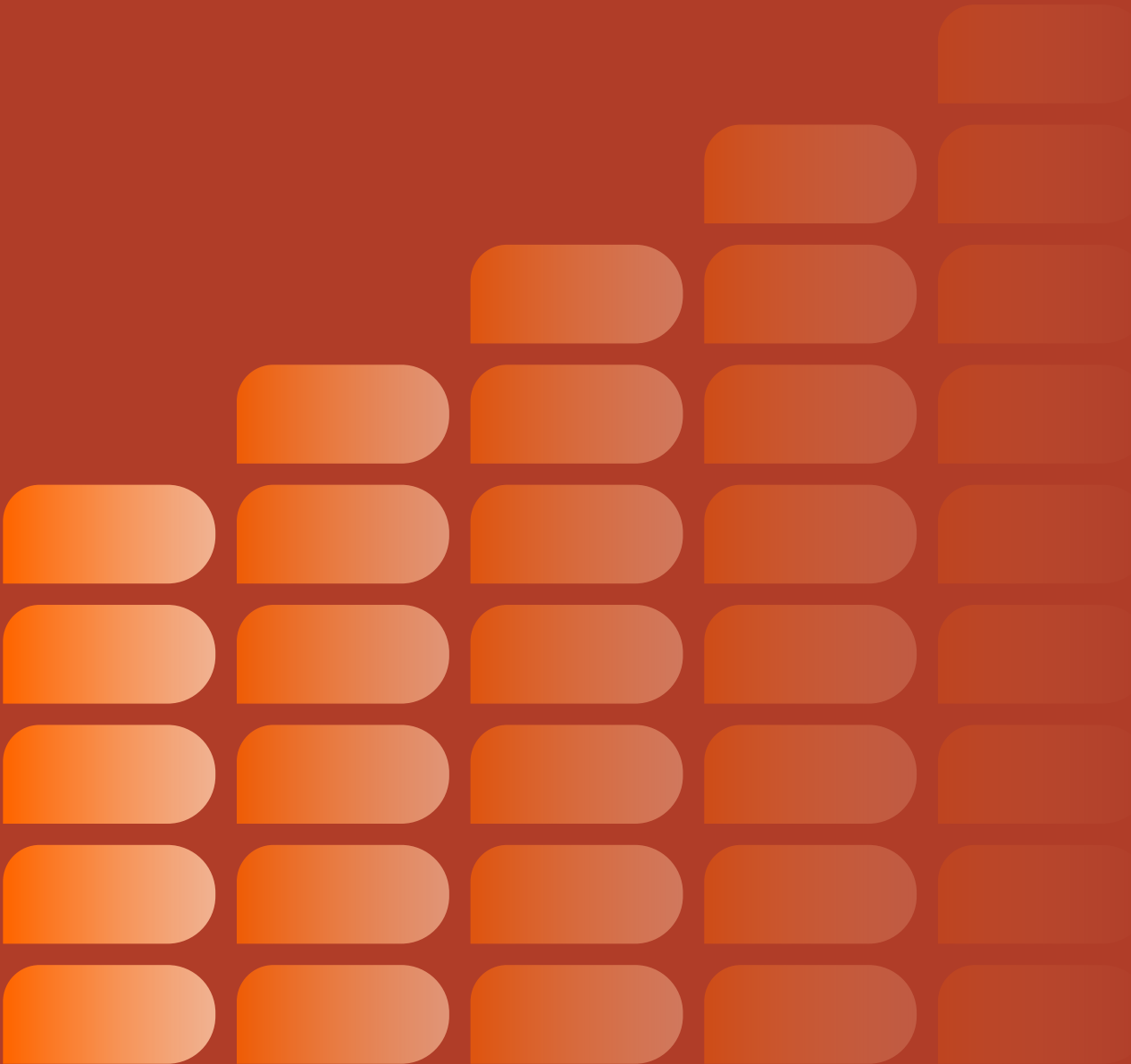
Uitgave: februari 2025

Inhoudsopgave

Samenvatting	III
Lijst van tabellen, figuren en boxen	VI
Voorwoord	IX
Inleiding	1
1. Doelbestedingen	5
Doelbestedingen blijven – ook in de Covid-19-jaren – goed op peil voor de sector als geheel	6
Stabiliteit in doelbestedingen geldt niet voor alle sectorsegmenten	6
Bij de inkomstengroepen wisselen ups en downs elkaar af	8
2. Vrijwilligers, bestuurders, donateurs en koepels	11
a. Vrijwilligers	12
Na jarenlange daling in aantal vrijwilligers weer opwaartse trend vanaf 2021	12
Vooral gezondheids- en religie-organisaties wijken af van het sectorgemiddelde	13
Vooral micro-organisaties zien het aantal vrijwilligers stijgen tijdens de Covid-19-jaren	14
b. Donateurs	15
Aantal donateurs blijft stabiel	15
Dierenorganisaties kennen relatief de grootste stijging in aantallen donateurs	16
Natuurorganisaties hebben het hoogste aantal donateurs per organisatie	17
Grote goede doelen hebben de meeste donateurs	18
Grote goede doelen gedragen zich conform het sectorgemiddelde	18
c. Bestuurders	19
Het aantal bestuurders neemt, zoals verwacht, toe	19
Stabiliteit in bestuurders zien we terug bij sectorsegmenten	19
Minder stabiliteit bij inkomstengroepen	20
d. Koepels	21
Koepels raken steeds meer in trek	21
Het aantal koepelleden neemt bij alle sectorsegmenten toe – alleen stagnatie bij Cultuur	22
De organisatiegraad neemt toe met elke inkomstengroep.	23
De groei in koepelleden zit vooral bij kleine en midden-kleine goede doelen	23
3. Arbeidsplaatsen en loonkosten	25
a. Arbeidsplaatsen	26
Het aantal arbeidsplaatsen neemt na een dip in 2020 weer snel toe	26
Dip in arbeidsplaatsen zit vrijwel geheel bij grote goede doelen	26
Daling in arbeidsplaatsen in 2020 zit alleen bij Welzijn en Gezondheidsorganisaties	27
b. Loonkosten	29
Gemiddelde loonkosten zijn vrij stabiel – met uitzondering van 2020	29
...en met uitzondering van kleine en midden-kleine goede doelen	29
Stijging in gemiddelde loonkosten zit vooral bij Welzijnsorganisaties	30

4. Opbrengsten en inkomstenspreiding	31
a. Opbrengsten	32
Goede doelen vertonen een grote mate van stabiliteit in opbrengsten	32
IS-organisaties blijven het als enige sectorsegment goed doen	32
Cultuurorganisaties raken tussen 2019 en 2022 de helft van hun opbrengsten kwijt	32
Alle inkomstengroepen laten een veer in 2022	33
Micro-organisaties zien hun opbrengsten vanaf 2020 het sterkste dalen	34
b. Inkomstenspreiding	38
Goede doelen blijven kwetsbaar qua spreiding over inkomstenbronnen	38
Natuur- en Cultuurorganisaties scoren het hoogste op de spreidingsindex	39
Hoe hoger de inkomstengroep, hoe hoger de spreidingsindex	40
5. Solvabiliteit en weerstand	41
a. Solvabiliteit	42
De solvabiliteit van goede doelen ligt op een comfortabel niveau	42
Gezondheidsorganisaties hebben het laagste solvabiliteitspercentage	42
...en verschillen ook het sterkste met het sectorgemiddelde	42
Micro-organisaties hebben bijna geen schulden	43
b. Weerstand	44
Gemiddeld kunnen goede doelen ruim 9 maanden door bij volledig wegvallen van inkomsten	44
Hoe kleiner het goede doel, hoe groter de weerstandsratio	45
IS-organisaties zouden al na vijf maanden in hun voortbestaan worden bedreigd	46
6. De Goede Doelen Index	49
a. Maatschappelijke bijdrage	51
b. Financiële gezondheid	51
c. Tot slot	52
7. Beheer- en wervingskosten	55
De beheer- en wervingskosten blijven ruim binnen de 'redelijkheidsnorm'	56
Alle sectorsegmenten blijven binnen de norm, maar de verschillen zijn groot	56
Grote goede doelen besteden verhoudingsgewijs het grootste deel aan hun doel	57
Wervingskosten vertonen een zeer geleidelijk dalende trend	57
De investeringen per euro aan baten verschillen sterk per sectorsegment en inkomstengroep	58
8. Special: overheidssubsidies	61
a. Het totaalplaatje	64
b. Sectorsegmenten	67
c. Inkomstengroepen	70
Bijlage 1. Deelnemers aan de focusgroepen	73
Bijlage 2. Methodologische verantwoording	75
Referenties	83
Eindnoten	84

Samenvatting

State of the Sector en Goede Doelen Index

De State of the Sector 2024 schetst een gematigd positief beeld van de ontwikkelingen binnen de Nederlandse goededoelensector. Zowel in hun maatschappelijke bijdrage als hun financiële gezondheid vertonen goede doelen over de jaren 2020-2022 een zeer grote mate van stabiliteit vergeleken met de referentie jaren 2016-2019. Een iets hogere maatschappelijke bijdrage in 2022 en een eveneens iets hogere financiële gezondheid in 2021 doen aan die stabiliteit weinig af.

Zo bezien hebben de Covid-jaren 2020 en 2021 nauwelijks invloed gehad op de Nederlandse goededoelensector. Het aantal vrijwilligers nam weliswaar af, maar de sector compenseerde die daling met een toename van het aantal koepelenden.

Dat beeld van stabiliteit verschuift als we kijken naar sectorsegmenten en, in mindere mate, naar inkomstengroepen. Opvallend is dat de Gezondheidsorganisaties over 2020-2022 een forse daling in het aantal vrijwilligers koppelen aan substantieel minder doelbestedingen en een krimpend aantal arbeidsplaatsen. Het maakt goede doelen op het gebied van gezondheid de belangrijkste uitzondering op de sectorwijde stabiliteit en het enige sectorsegment dat over de gehele periode 2020-2022 lager scoort op maatschappelijke bijdrage. Tegelijk scoren ze ondanks teruglopende opbrengsten in 2020 en 2022 als enige sectorsegment jaarlijks iets hoger op financiële gezondheid. Als zodanig gedragen maatschappelijke bijdrage en financiële gezondheid zich bij de Gezondheidsorganisaties als communicerende vaten. Maar ook daarin zijn deze goede doelen uniek.

De sectorbrede stabiliteit en de verschillen tussen inkomstengroepen en sectorsegmenten zien we terug in de ontwikkeling van kengetallen over de gehele periode 2016-2022. Enkele conclusies:

- De doelbestedingen blijven voor de sector als geheel op peil. De Gezondheidsorganisaties worden in 2020 als enige sectorsegment hard geraakt. Ups en downs wisselen elkaar af bij de inkomstengroepen.
- Het aantal vrijwilligers was al jaren aan het dalen en bereikte in 2020 het laagste niveau. Vanaf 2021 zien we gestaag herstel. De verwachting is dat dit herstel zich ook in de cijfers over 2023 manifesteert.
- Het aantal donateurs blijft stabiel. Wel daalt het gemiddelde bedrag per donateur en verschillen sectorsegmenten en inkomstengroepen sterk. Met gemiddelde bedragen per donateur van €1.000 of meer staan micro-organisaties en kleine goede doelen met stip bovenaan.
- Ondanks geluiden dat het lastiger is geworden om bestuurders te vinden slaagt de sector er

toch in om het aantal bestuurders op peil te houden.

- Koepels raken steeds meer in trek bij goede doelen. Vooral Natuurorganisaties laten een forse groei van het aantal koepelenden zien.
- Het aantal arbeidsplaatsen in de sector neemt na een dip in 2020 weer snel toe. Deze dip zit overigens vrijwel geheel bij grote doelen. Zij herbergen dan ook 80% van alle arbeidsplaatsen in de sector.
- De gemiddelde loonkosten blijven stabiel, behalve in het jaar 2020. De plotselinge en eenmalige stijging van de gemiddelde loonkosten is waarschijnlijk veroorzaakt door oplopende kosten bij het ontslag van medewerkers ten gevolge van Covid-19 en/of de inhuur van tijdelijke krachten.
- IS-organisaties zijn het enige sectorsegment dat het qua opbrengsten goed blijft doen. Aan de andere kant zien we Cultuurorganisaties die tussen 2019 en 2022 de helft van hun opbrengsten kwijtraken en micro-organisaties die vooral in 2022 een klap krijgen.
- Wat betreft spreiding van inkomstenbronnen blijven goede doelen kwetsbaar, al stijgt de spreidingsindex wel elk jaar een klein beetje. De verschillen tussen goede doelen zijn relatief groot: hoe hoger de inkomstengroep, hoe hoger de spreidingsindex.
- De solvabiliteit van de goede doelen ligt op een comfortabel niveau. De Gezondheidsorganisaties hebben het laagste solvabiliteitspercentage. Hier geldt: hoe hoger de inkomstengroep, hoe lager de solvabiliteit.
- Hetzelfde geldt voor de weerstandsratio: hoe groter het goede doel, hoe lager de weerstandsratio. Gemiddeld kunnen goede doelen ruim 9 maanden door als de inkomsten volledig wegvallen. Micro-organisaties daarentegen kunnen het ruim twee jaar uitzingen.
- Alle goede doelen (en daarmee ook alle sectorsegmenten en inkomstengroepen) vallen ruim binnen de richtlijnen voor de verhouding tussen beheer- en wervingskosten enerzijds en doelbestedingen anderzijds.
- De wervingskosten vertonen een dalende trend, al zijn de verschillen tussen sectorsegmenten en inkomstengroepen groot. Cruciaal is hier dat sommige inkomstenbronnen een veel grotere investering vergen. De hoogte van de wervingskosten is waarschijnlijk sterk afhankelijk van het type inkomstenbronnen van een goed doel.

Overheidssubsidies

De special over overheidssubsidies (hoofdstuk 8) geeft voor het eerst een meer gedetailleerd zicht op deze inkomstenbron, die vooral belangrijk is voor grote goede doelen. Het mogelijke misverstand dat met overheidssubsidies uitsluitend naar de Nederlandse centrale overheid wordt verwezen, wordt gecorrigeerd. De centrale overheid levert jaarlijks

weliswaar ongeveer de helft van alle overheidssubsidies aan goede doelen, maar is dus zeker niet de enige verstrekker van subsidies. Ook provincies en gemeenten dragen bij en datzelfde geldt voor de Europese Unie, een breed scala aan intergouvernementele organisaties en andere overheden, zoals de Belgische en de Duitse.

Over de jaren heen zijn de overheidssubsidies redelijk stabiel, maar de samenstelling verschuift wel. Zo stijgen de subsidies vanuit Nederlandse overheden met name in de Covid-jaren 2020 en 2021 en dalen die van niet-Nederlandse overheden. Dit laatste aspect suggereert dat in tijden van tegenslag een 'eigen goede doelen eerst'-mentaliteit geldt. De daling van subsidies van andere overheden is een belangrijk element bij Gezondheidsorganisaties die juist vóór 2020 het grootste deel van hun subsidies uit deze bron haalden.

Dit laat zien dat, net als bij andere kenmerken van goede doelen, ook bij overheidssubsidies de verschillen tussen sectorsegmenten en inkomstengroepen groot zijn. Dat begint al met het feit dat micro-organisaties vrijwel geen subsidie ontvangen en dat we IS-organisaties als groot-ontvangers mogen kenmerken. De verschillen zitten ook in de samenstelling van de overheidssubsidies. Kleine goede doelen krijgen bijvoorbeeld vrijwel uitsluitend subsidie van Nederlandse overheden en daarbinnen weer alleen van gemeenten. De activiteiten en subsidiestromen van grote goede doelen zijn gevarieerd. Zij ontvangen vooral geld van de centrale Nederlandse overheid, maar ook van intergouvernementele organisaties, de EU en andere overheden. Anders gezegd: hoe groter het goede doel, hoe gevarieerder de overheidsbron.

Ondertussen ontvangen goede doelen in het sectorsegment Religie gemiddeld het laagste bedrag aan overheidssubsidies en IS-organisaties het hoogste. Opvallend bij de sectorsegmenten is daarnaast dat alleen Gezondheids- en IS-organisaties subsidies van intergouvernementele organisaties buiten de EU ontvangen en dat Dieren- en Welzijnsorganisaties vooral subsidies van Nederlandse overheden aantrekken en dat gemeenten daarin een belangrijke rol spelen.

Relatieve stabiliteit, maar verandering is op komst

De relatieve stabiliteit op veel terreinen in de afgelopen jaren is goed nieuws voor goede doelen. Tegelijk is de verwachting dat er wel wat gaat veranderen. Sommige van die veranderingen zullen positief zijn. Dat geldt bijvoorbeeld voor de verwachting dat het aantal vrijwilligers bij goede doelen in 2023 weer op het niveau van voor 2020 zal zijn aangekomen. Minder goed nieuws zijn de door het kabinet aangekondigde bezuinigingen, niet in de laatste plaats die op het vlak van internationale samenwerking – het sectorsegment waar in de afgelopen jaren het grootste

deel van de overheidssubsidies van de Nederlandse centrale overheid terecht kwamen.

Dergelijke bezuinigingen maken het lastiger voor goede doelen om bij te dragen aan doelstellingen als het aanpakken van mondiale armoede en de milieuproblematiek, doelstellingen die de sector deelt met de overheid. Alternatieven voor wegvallende overheidssubsidies liggen niet meteen voor het oprapen en daarvoor moeten goede doelen in dezelfde vijver vissen. Het zal van goede doelen veel creativiteit en inzet vragen om hun maatschappelijke en financiële gezondheid ondanks de te verwachten tegenwind op peil te houden.

Lijst van figuren, tabellen en boxen

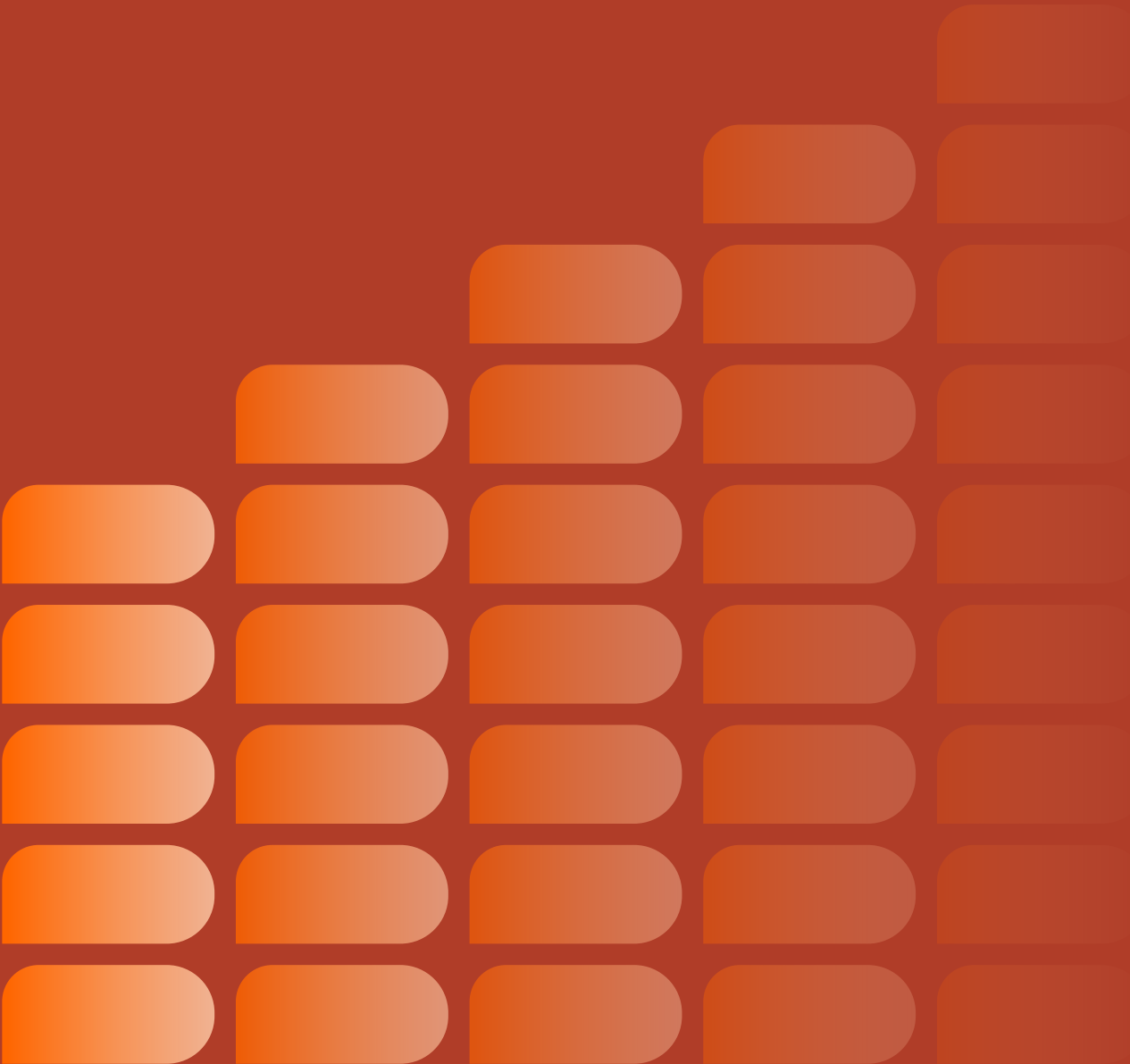
Tabellen		Pagina
Tabel 1.1	Acht sectorsegmenten: aantal goede doelen, benaming en afkorting, n=703	8
Tabel 1.2	Vijf inkomstengroepen: aantal goede doelen, benaming en afkorting, in 2022, n=703	9
Tabel 4.1	Acht inkomstenbronnen	35
Tabel 4.2	Samenstelling van totale opbrengsten: procentuele verschuivingen over 2016-2022, n=703	35
Tabel 6.1	Opbouw van de Goede Doelen Index: indexen, dimensies, indicatoren en weging	50
Tabel 8.1	GDI en subsidie database – een vergelijking	63
Tabel 8.2	Aantal jaren subsidie tussen 2018-2022, n=150	64
Tabel B2.1	Berekeningswijze indicatoren	76
Tabel B2.2	Vijf inkomstengroepen: aantal goede doelen per jaar, n=703	77
Tabel B2.3	Opbouw van de Goede Doelen Index: indexen, dimensies, indicatoren en weging	78
Figuren		
Figuur 1.1	Doelbestedingen (in miljoenen € en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022) (n=703)	6
Figuur 1.2a	Doelbestedingen per sectorsegment (in miljoenen €), 2016-2022 (n=703) (log-schaal)	7
Figuur 1.2b	Doelbestedingen: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	7
Figuur 1.3a	Doelbestedingen per inkomstengroep (in €), 2016-2022 (n=703) (log-schaal)	9
Figuur 1.3b	Doelbestedingen: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	10
Figuur 2.1	Aantal vrijwilligers (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), n=129	12
Figuur 2.2a	Vrijwilligers: aantallen per sectorsegment (abs.), 2016-2022 (n=129) (log-schaal)	13
Figuur 2.2b	Vrijwilligers: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=129)	14
Figuur 2.3a	Vrijwilligers: aantallen per inkomstengroep (abs.), 2016-2022 (n=129) (log-schaal)	14
Figuur 2.3b	Vrijwilligers: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=129)	15
Figuur 2.4	Aantal donateurs (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), n=115	15
Figuur 2.5a	Donateurs: aantallen per sectorsegment (abs.), 2016-2022 (n=115) (log-schaal)	17
Figuur 2.5b	Donateurs: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=115)	17
Figuur 2.6a	Donateurs: aantallen per inkomstengroep (abs.), 2016-2022 (n=115) (log-schaal)	18
Figuur 2.6b	Donateurs: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=115)	18
Figuur 2.7	Aantal bestuurders (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), n=664	19
Figuur 2.8a	Aantal bestuurders per sectorsegment (abs.), 2016-2022 (n=664)	20
Figuur 2.8b	Bestuurders: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=664)	20
Figuur 2.9a	Bestuurders: aantallen per inkomstengroep (abs.), 2016-2022 (n=664)	21
Figuur 2.9b	Bestuurders: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=664)	21
Figuur 2.10	Aantal koepellenden (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), n=703	22
Figuur 2.11a	Koepellenden: aantallen per sectorsegment (abs.), 2016-2022 (n=703)	22
Figuur 2.11b	Koepellenden: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	23
Figuur 2.12a	Koepellenden: aantallen per inkomstengroep (abs.), 2016-2022 (n=703)	24
Figuur 2.12b	Koepellenden: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	24
Figuur 3.1	Aantal arbeidsplaatsen (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022) (n=703)	26
Figuur 3.2a	Aantal arbeidsplaatsen per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703) (log-schaal)	27
Figuur 3.2b	Aantal arbeidsplaatsen: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, exclusief micro-organisaties, in %, 2016-2022 (n=703)	27
Figuur 3.3a	Aantal arbeidsplaatsen per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)	28
Figuur 3.3b	Aantal arbeidsplaatsen: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	28
Figuur 3.4	Totale loonkosten in €, 2016-2022 (n=703)	29
Figuur 4.1	Totale opbrengsten (in miljoenen €) en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022 (n=703)	32
Figuur 4.2a	Totale opbrengsten (in miljoenen €), per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)	33
Figuur 4.2b	Totale opbrengsten: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	33
Figuur 4.3a	Totale opbrengsten (in €), per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703) (log-schaal)	34
Figuur 4.3b	Totale opbrengsten: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	34
Figuur 4.4	Samenstelling van de totale opbrengsten, 2016-2022, in miljoenen €	36
Figuur 4.5	Inkomstenbronnen per inkomstengroep, in % van gemiddelde over 2016-2022 (n=703)	36
Figuur 4.6	Inkomstenbronnen per sectorsegment, in % van gemiddelde over 2016-2022 (n=703)	37
Figuur 4.7	Spreadingsindex, inclusief procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022 (n=703)	38
Figuur 4.8a	Spreadingsindex, per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)	39

Figuren		Pagina
Figuur 4.8b	Spreadingsindex: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	39
Figuur 4.9a	Spreadingsindex, per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703)	40
Figuur 4.9b	Spreadingsindex: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	40
Figuur 5.1	Solvabiliteit, in % en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022 (n=703)	42
Figuur 5.2a	Solvabiliteit, per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)	43
Figuur 5.2b	Solvabiliteit: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	43
Figuur 5.3a	Solvabiliteit, per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703)	44
Figuur 5.3b	Solvabiliteit: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	44
Figuur 5.4	Weerstandsratio (in maanden en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), (n=703)	45
Figuur 5.5a	Weerstandsratio (in maanden), per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703)	45
Figuur 5.5b	Weerstandsratio: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	46
Figuur 5.6a	Weerstandsratio (in maanden), per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)	46
Figuur 5.6b	Weerstandsratio: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)	47
Figuur 6.1	Goede Doelen Index: maatschappelijke bijdrage (n=703)	53
Figuur 6.2	Goede Doelen Index: financiële gezondheid (n=703)	54
Figuur 7.1	Verhouding tussen doelbestedingen en beheer- en wervingskosten (in % van totale kosten), 2016-2022+ gemiddeld over de hele periode, (n=703)	56
Figuur 7.2	Verhouding tussen doelbestedingen en beheer- en wervingskosten (in % van totale kosten), 2016-2022 + gemiddeld over de hele periode, totaal en per sectorsegment (n=703)	57
Figuur 7.3	Verhouding tussen doelbestedingen en beheer- en wervingskosten (in % van totale kosten), 2016-2022 + gemiddeld over de hele periode, totaal en per inkomstengroep (n=703)	57
Figuur 7.4	Wervingskosten (in % van totale wervingsbaten), gemiddeld over gehele periode 2016-2022, totaal en per sectorsegment (n=703)	58
Figuur 7.5	Wervingskosten (in % van totale wervingsbaten), gemiddeld over gehele periode 2016-2022, totaal en per inkomstengroep (n=703)	58
Figuur 8.1	Overheidssubsidies: in totaal (miljoenen euro's) en als % van totale baten, 2018-2022 (n=150)	64
Figuur 8.2	Overheidsbronnen: als percentage totale overheidssubsidies, 2018-2022 (n=150)	65
Figuur 8.3	Aandeel totale subsidies per sectorsegment en Ministerie, 2018-2022, in % (n=150)	66
Figuur 8.4	Overheidsbronnen: verandering over de periode 2018-2022, in miljoenen € (n=150)	66
Figuur 8.5	Overheidssubsidies per sectorsegment, in % totale baten, 2018-2022 (n=147)	67
Figuur 8.6	Overheidssubsidies per sectorsegment, 2018-2022, in % totale subsidies (n=147)	68
Figuur 8.7	Gemiddelde overheidssubsidies per organisatie per sectorsegment, 2018-2022, in '00 € (n=147)	68
Figuur 8.8	Overheidssubsidies naar bron, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per sectorsegment, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)	69
Figuur 8.9	Subsidies van Nederlandse overheden, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per sectorsegment, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)	69
Figuur 8.10	Multilaterale subsidies met onderverdeling EU en andere multilateraal, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per sectorsegment, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)	69
Figuur 8.11	Totale overheidssubsidies per inkomstengroep, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=150)	70
Figuur 8.12	Overheidssubsidies naar bron, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per inkomstengroep, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)	71
Figuur 8.13	Subsidies van Nederlandse overheden, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per inkomstengroep, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)	71
Figuur 8.14	Multilaterale subsidies met onderverdeling in EU en andere multilateraal, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per inkomstengroep, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)	71
Boxen		
Box 1.1	Wat zijn sectorsegmenten?	8
Box 1.2	Wat zijn inkomstengroepen?	9
Box 4.1	Totale opbrengsten in perspectief	35
Box 6.1	Leeswijzer GDI tabellen	50
Box 8.1	De subsidie database	63
Box 8.2	Wie zit er achter die Nederlandse centrale overheid? - een korte verkenning	65
Box B2.1	Hoe zijn de indicatoren berekend?	75
Box B2.2	Berekeningswijze inkomstengroepen	77

Voorwoord

State of the Sector 2024 is het resultaat van een lang en zorgvuldig proces. Zonder de enorme inzet en bijdrage van een groot aantal organisaties en mensen zou dit rapport nooit in deze vorm hebben kunnen bestaan. De hoeksteen van ons onderzoek is de data van 703 goedbedoelenorganisaties in de CBF-database, die door de medewerkers van het CBF zorgvuldig wordt gevuld en bijgehouden. We stellen het op prijs dat we uit deze rijke bron hebben mogen putten. Een woord van dank gaat ook uit naar de deelnemers aan de focusgroepen. Tijdens een aantal vruchtbare sessies zochten we gezamenlijk naar duiding van opvallende ontwikkelingen in de sector en, meer specifiek, binnen sectorsegmenten en inkomstengroepen. Bijlage 1 geeft een overzicht van de deelnemers. Hun opmerkingen hebben niet alleen bijgedragen aan de broodnodige duiding, constructieve kritiek op een eerdere versie van dit rapport vormde ook de grondslag voor een andere presentatie waarin we naast de Goede Doelen Index nu ook kengetallen als vertrekpunt nemen. Dank tot slot aan Floortje Zoon voor het nauwgezet bijhouden van de focusgroepsgesprekken, aan Harmienke Kloeze, Gerjob Lootens en Diana Dekker van [CBF - Toezicht op goeddoen](#) voor hun ondersteuning en kritische maar constructieve blik op eerdere versies van dit rapport, aan Hans Hulst voor de eindredactie, en aan Majorie Kool voor de finale opmaak.

Inleiding

Met het doel de ontwikkelingen in de goededoelensector systematisch in kaart te brengen publiceerden we in 2023 de eerste *State of the Sector*. In dit tweede rapport voegen we de ontwikkelingen over 2022 toe. Tegelijk hebben we een aantal veranderingen doorgevoerd die de bruikbaarheid van het rapport voor de goededoelensector alsook voor anderen hopelijk vergroot.

De belangrijkste verandering is dat we de ontwikkelingen in de sector nu op twee verschillende manieren weergeven. Op de eerste plaats via de *Goede Doelen Index* (GDI). De GDI staat centraal in hoofdstuk 6 van deze *State of the Sector* en bestaat uit twee indexen, die ieder onderverdeeld zijn in meerdere dimensies, die op hun beurt weer worden gemeten met een of meer indicatoren.

Goededoelenorganisaties (GD's) leveren een belangrijke bijdrage aan de maatschappij. Dat meten we met de index Maatschappelijke bijdrage. GD's dragen bij door activiteiten uit te voeren om de betere wereld waarnaar ze streven te verwezenlijken, door mensen en organisaties samen te brengen bij de uitvoering van hun activiteiten en door werkgelegenheid te creëren. Deze drie elementen zijn de drie dimensies van maatschappelijke bijdrage: de *bijdrage aan doelstellingen*, een *sociale bijdrage* en een *economische bijdrage*.

Van een sector die op zoveel fronten een maatschappelijke bijdrage levert, mag verwacht worden dat hij vitaal is en financieel is toegerust om die bijdrage nu en in de toekomst te kunnen leveren. Dat brengt ons bij de tweede index binnen de *Goede Doelen Index*: Financiële gezondheid. De financiële gezondheid van de sector meten we af aan twee zaken: het *inkomen* en de *weerbaarheid* van de sector. Het inkomen gaat over het geld dat de sector jaarlijks ophaalt. De weerbaarheid beschrijft de bezittingen en het financiële vermogen van de sector.

De Goede Doelen Index voegt ontwikkelingen in bovenstaande indicatoren samen tot een enkel getal voor zowel de maatschappelijke bijdrage als de financiële gezondheid van de goededoelensector. We stellen het gemiddelde voor de periode 2016-2019 op 100 en kijken in welke mate de sector daarvan afwijkt in de jaren 2020, 2021 en 2022. Anders gezegd: levert de sector in de laatste drie jaar een grotere of juist een kleinere maatschappelijke bijdrage en is de sector financieel gezonder of juist ongezonder geworden? We beantwoorden die vragen overigens zowel voor de sector als geheel als voor afzonderlijke sectorsegmenten en inkomstengroepen. In bijlage 2 lichten we de methodiek voor het vaststellen van de GDI uitgebreid toe.

Op de tweede plaats, en daar starten we mee in de hoofdstukken 1 tot en met 5, brengen we ontwik-

kelingen in de goededoelensector systematisch in kaart door een beschrijving en analyse van de kengetallen van de afzonderlijke indicatoren. Zo kijken we in hoofdstuk 1 bijvoorbeeld naar de doelbestedingen van goede doelen en in hoofdstuk 2 naar de indicatoren van de sociale bijdrage. Ook dit doen we voor de sector als geheel en voor elk sectorsegment en elke inkomstengroep afzonderlijk. Op deze manier geven deze hoofdstukken de ontwikkelingen binnen de sector weer in termen van bijvoorbeeld miljarden euro's aan doelbestedingen, aantallen arbeidsplaatsen, vrijwilligers en bestuurders, en het aantal maanden dat goede doelen kunnen overleven indien hun inkomsten plotseling zouden wegvallen.

Uiteraard proberen we die ontwikkelingen niet louter en alleen cijfermatig weer te geven, maar waar mogelijk en nodig ook van enige duiding te voorzien. Hiervoor maken we gebruik van de inzichten van een groot aantal mensen uit en rond de goededoelensector. Tijdens zes focusgroepen bespraken we een eerste versie van dit rapport. Centraal stond de vraag welke ontwikkelingen in de goededoelensector de deelnemers opvallend vinden en welke verklaringen zij hebben voor deze ontwikkelingen. Het mag duidelijk zijn dat niet alle ontwikkelingen een verklaring behoeven en dat die ook niet in alle gevallen even gemakkelijk is te geven. Bijlage 1 geeft een overzicht van de deelnemers aan de focusgroepen.

Na de weergave van de GDI bespreken we in hoofdstuk 7 de ontwikkelingen binnen de beheers- en wervingskosten. Deze kosten maken geen onderdeel uit van de Goede Doelen Index, maar spelen wel een rol in een van de centrale discussies rondom goede doelen. In de volksmond gaat het dan om termen als 'overhead' en 'strijkstok'. Deze termen raken aan de vraag hoeveel geld een goed doel mag besteden om inkomsten te verwerven en de eigen organisatie draaiende te houden. Harde cijfers over de daadwerkelijke beheers- en wervingskosten leiden dat debat hopelijk in goede banen.

Tot slot voegen we in deze *State of the Sector 2024* een special toe over een van de belangrijkste inkomstenbronnen van goede doelen: overheids subsidies. Dit hoofdstuk ontleedt voor het eerst deze geldstroom. We laten zien welke overheden achter de generieke term 'overheids subsidies' schuilgaan en hoe de bijdragen van die verschillende overheden zich hebben ontwikkeld over de periode 2018-2022.

Uiteraard hopen we dat goede doelen zelf baat hebben bij deze systematische verkenning van ontwikkelingen in hun sector. Wellicht kunnen de inzichten als brandstof dienen voor strategische discussies of is het nuttig om de eigen organisatie te vergelijken met *peers*. Hoe past de eigen organisatie

bijvoorbeeld in het geschetste beeld van het sector-segment of de inkomstengroep? We hopen in 2025 een digitale benchmarkomgeving te creëren waarin goede doelen zichzelf kunnen afzetten tegen de gepresenteerde cijfers – cijfers die ze zelf tenslotte ook hebben aangereikt.

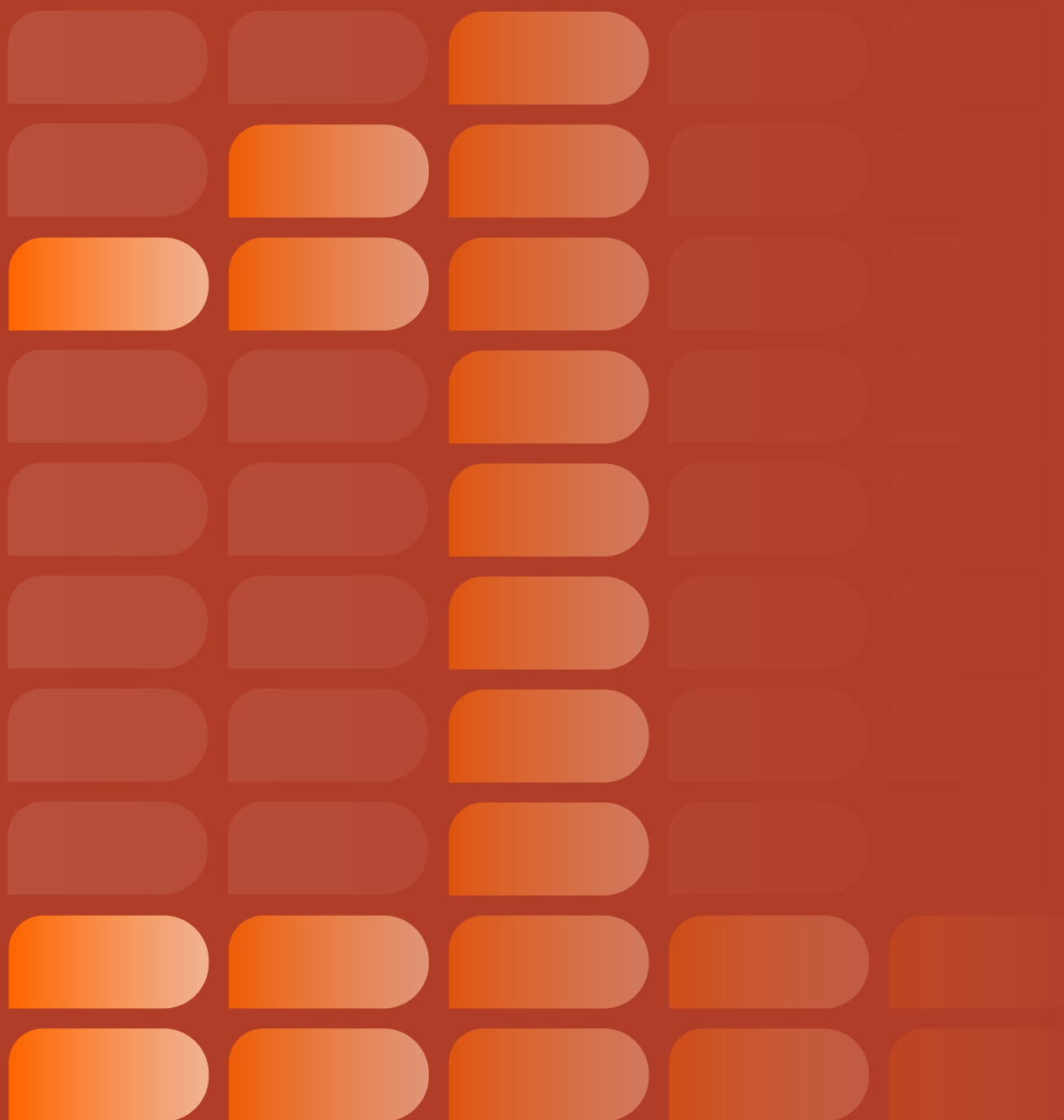
Tot slot hopen we uiteraard dat deze *State of the Sector* ook buiten de sector kan bijdragen aan een beter begrip van goede doelen, de uitdagingen waarvoor zij zich zien gesteld en hun onmiskenbare waarde voor de (Nederlandse) samenleving.

Wij wensen u veel lees- en leerplezier.

Lau Schulpen
Radboud Universiteit

Diederik van der Plas
CBF, Toezichthouder goede doelen

1. Doelbestedingen

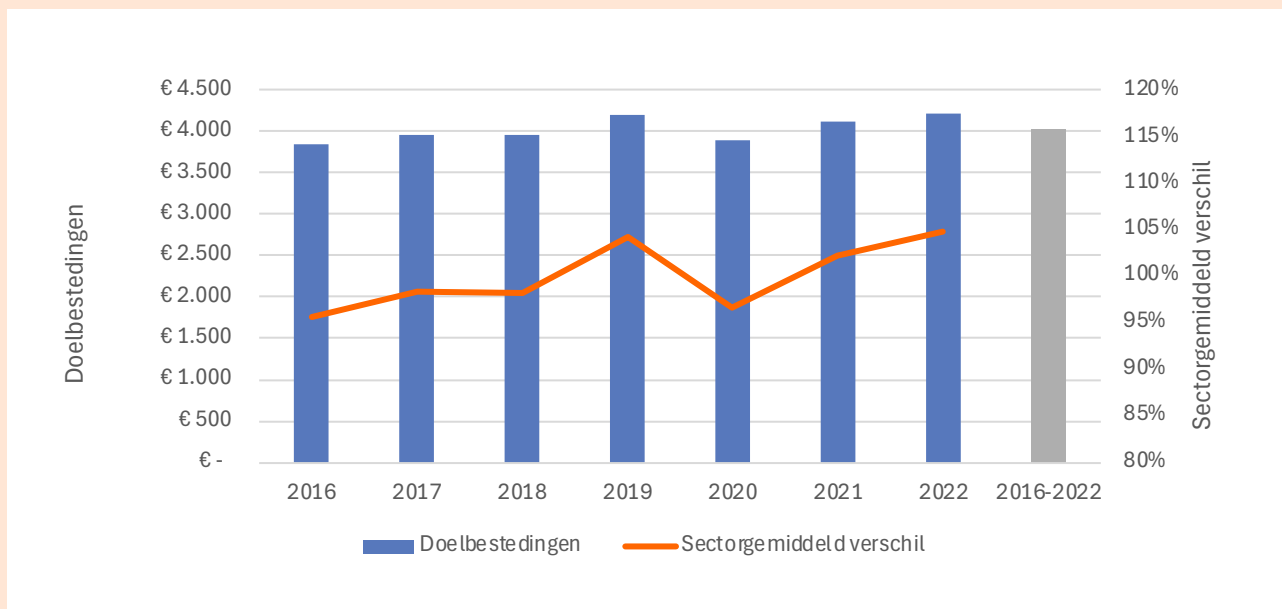

Doelbestedingen blijven – ook in de Covid-19-jaren – goed op peil voor de sector als geheel

Gemiddeld geven de 703 goede doelen over de periode 2016-2022 jaarlijks net iets meer dan €4 miljard uit aan het bereiken van hun doelstellingen. Dat staat gelijk aan een bedrag van jaarlijks bijna €233 per Nederlander dat wordt besteed aan doelen zoals de bestrijding van armoede in Nederland en daarbuiten, de opvang van verwaarloosde dieren, onderzoek naar de bestrijding van ziekten en het tegengaan van eenzaamheid onder ouderen. In welke mate de doelstellingen worden bereikt is op basis van de beschikbare data helaas niet te zeggen. Hoewel individuele goede doelen in toenemende mate hun impact proberen te meten (De Boer 2020: 15) ontbreekt vooralsnog een helder kader voor het bepalen van de collectieve impact van hun zeer diverse werk.

Wel weten we dat de doelbestedingen in de onderzochte jaren weinig afwijken van het gemiddelde. Figuur 1.1 laat zien dat de doelbestedingen over 2016-2022 schommelen tussen €3,8 en €4,2 miljard (oftewel tussen 96% en 104% van het gemiddelde). Anders gezegd: de goedbedoelensector is in dit opzicht behoorlijk stabiel. Dat geldt dus ook voor de twee Covid-19-jaren 2020 en 2021. In 2020 besteedden de goede doelen weliswaar iets minder aan hun doel dan in 2019, maar nog steeds meer dan in 2016. In 2021 zien we alweer een stijging in doelbestedingen die in 2022 verder doorzet.

Figuur 1.1 Doelbestedingen (in miljoenen € en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), (n=703)

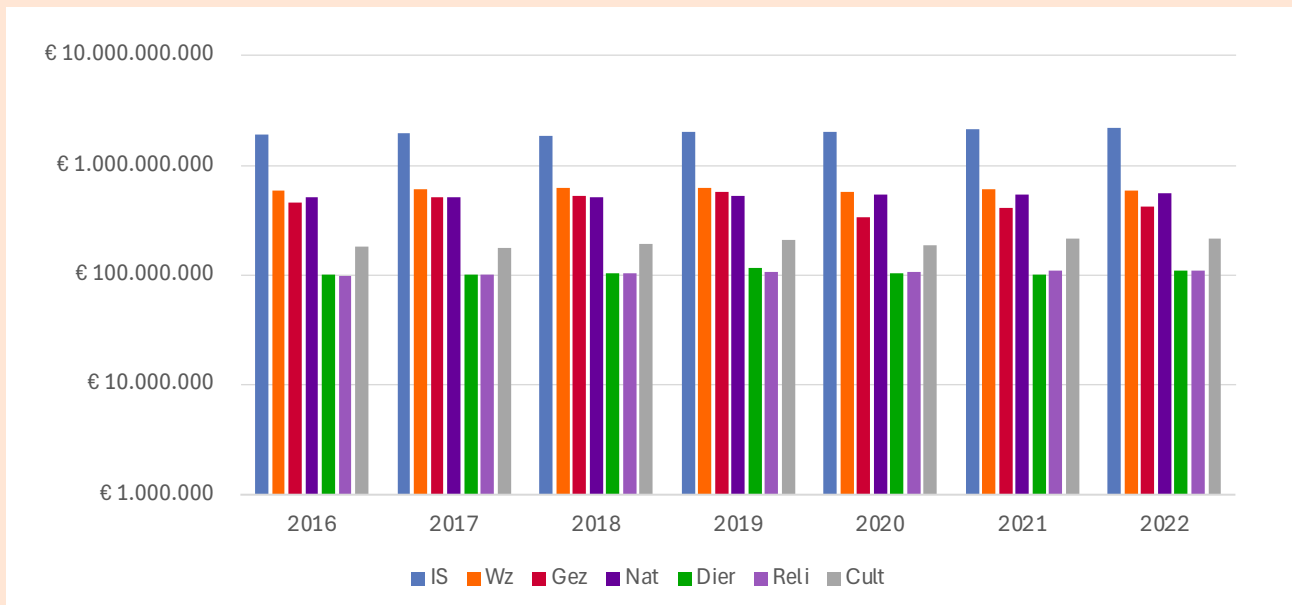

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Stabiliteit in doelbestedingen geldt niet voor alle sectorsegmenten

Dit algemene beeld van stabiliteit met een kleine en zeer tijdelijke dip in 2020 moeten we iets bijstellen als we naar de ontwikkelingen in doelbestedingen per sectorsegment kijken (Figuur 1.2a en 1.2b; zie ook Box 1.1 voor een korte uitleg over sectorsegmenten). Dan blijkt dat Natuurorganisaties en ook goede doelen in het sectorsegment Religie in 2020 helemaal geen dip ervaren. Alle andere sectorsegmenten ervaren die wel. En dan blijkt dat Dierenorganisaties ook in 2021 nog wat minder uitgeven aan hun doelstelling, terwijl alle andere sectorsegmenten dan hun uitgaven weer laten stijgen. Bij een paar sectorsegmenten (bijvoorbeeld IS- en Gezondheidsorganisaties) zet die stijging ook in 2022 door. Andere (zoals Cultuurorganisaties) blijven vrijwel gelijk en een derde groep (waaronder bijvoorbeeld Welzijnsorganisaties) daalt. Overigens zijn de jaarlijkse fluctuaties in doelbestedingen relatief gering voor het gros van de sectorsegmenten. De Gezondheidsorganisaties vormen hierop een uitzondering. Zij laten in 2020 namelijk een relatief forse daling van hun doelbestedingen zien (-40% vergeleken met 2019 en -26% vergeleken met het 2016-2022 gemiddelde).

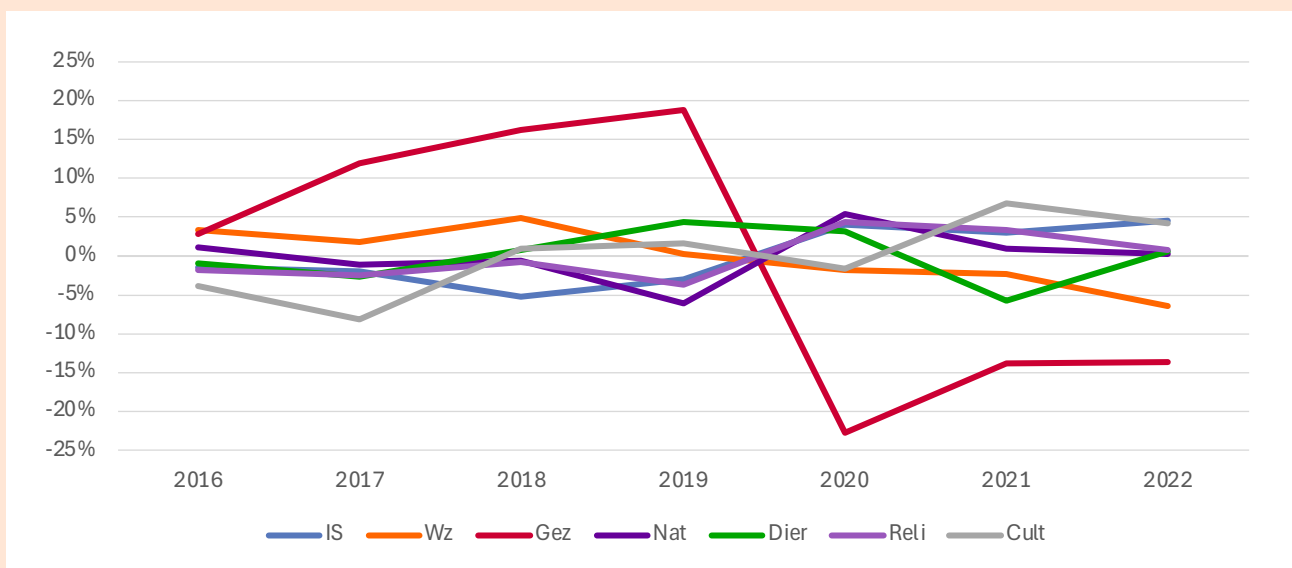
Figuur 1.2a Doelbestedingen per sectorsegment (in miljoenen €), 2016-2022 (n=703) (log-schaal)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

De relatief forse daling bij Gezondheidsorganisaties in 2020 zien we duidelijk terug in Figuur 1.2b. In deze figuur bekijken we in welke mate ontwikkelingen binnen sectorsegmenten verschillen van wat op basis van het sectorgemiddelde (de rode lijn in Figuur 1.1) verwacht mag worden. Figuur 1.2b toont dat de meeste sectorsegmenten slechts in geringe mate afwijken van het beeld voor de gehele sector. In 2022 wijken de gezamenlijke goede doelen bijvoorbeeld +4,3% af van het 2016-2022 gemiddelde. Natuur-, Dieren- en Religie-organisaties zitten in dat jaar met +5,0% tot +5,6% zeer dicht in de buurt. Hoewel dat verschil in sommige jaren wat groter is - bijvoorbeeld in 2017 voor IS-organisaties - wijken alleen de Gezondheidsorganisaties substantiëler af. In 2019 besteden ze bijvoorbeeld bijna 20% meer aan hun doel dan ze gemiddeld over 2016-2022 doen, terwijl dat voor alle goede doelen tezamen blijft steken op +4,3%. Een jaar later, tijdens het eerste Covid-19-jaar 2020, geven de Gezondheidsorganisaties opeens bijna 23% minder uit dan gemiddeld, terwijl het percentage voor de gehele sector dat jaar op -3,4% uitkomt. Ook in de jaren daarna zitten deze organisaties ruim onder het sectorgemiddelde (voor een nadere duiding zie hoofdstuk 6 en 8).¹

Figuur 1.2b Doelbestedingen: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Box 1.1 Wat zijn sectorsegmenten?

We delen de goededoelensector in op basis van het specifieke veld of segment waarin goede doelen actief zijn. Zo richten Dierenorganisaties zich bijvoorbeeld op het welbevinden van dieren en houden Natuur- en milieuorganisaties zich bezig met de bescherming van natuurgebieden, natuureducatie en het tegengaan van milieuvervuiling. De CBF database onderscheidt acht zogenaamde sectorsegmenten. Die gebruiken we ook in deze *State of the Sector*. Tabel 1.1 laat niet alleen het aantal goede doelen per sectorsegment zien, maar ook de benaming (SotS-benaming) en afkorting die we in dit rapport gebruiken. In sommige gevallen wijkt die benaming af van de CBF benaming.

Tabel 1.1 Acht sectorsegmenten: aantal goede doelen, benaming en afkorting, n=703

	CBF benaming	SotS-benaming	Afkorting	# goede doelen	
				Abs.	%
1	Internationale hulp en mensenrechten	Internationale samenwerking	IS	264	37,6%
2	Welzijn	Welzijn	Wz	162	23,0%
3	Gezondheid	Gezondheid	Gez	92	13,1%
4	Natuur en milieu	Natuur	Nat	65	9,2%
5	Dieren	Dieren	Dier	41	5,8%
6	Religie en levensbeschouwing	Religie	Rel	37	5,3%
7	Kunst en Cultuur	Cultuur	Cult	30	4,3%
8	Onderwijs en wetenschap	Onderwijs	OW	12	1,7%
				703	100,0%

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

In dit rapport rekenen we voor de hele goededoelensector en voor de inkomstengroepen met alle 703 organisaties, maar als we rapporteren naar sectorsegment nemen we de 12 goede doelen op het gebied van Onderwijs niet mee. Voor dit rapport stellen we een ondergrens van 15 – daaronder achten we het aantal goede doelen te klein om nog enigszins betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

Bij de inkomstengroepen wisselen ups en downs elkaar af

Tot slot kijken we nog naar de ontwikkelingen in doelbestedingen per inkomstengroep (zie ook Box 1.2 voor een korte toelichting op de vijf onderscheiden inkomstengroepen). Figuur 1.3a laat zien dat grote organisaties niet voor niets groot heten. Zij geven over de gehele periode 2016-2022 ruim 21 keer meer uit aan hun doelstellingen dan alle andere goede doelen tezamen. Belangrijker is dat lagere en hogere doelbestedingen elkaar bij alle inkomstengroepen bijna jaarlijks afwisselen. In de meeste gevallen zijn die schommelingen overigens relatief beperkt.

Box 1.2 Wat zijn inkomstengroepen?

We verdelen de goededoelensector op basis van de omvang van goede doelen inkomstengroepen. De omvang is bepaald op basis van de jaarlijkse totale baten. We onderscheiden vijf inkomstengroepen, beginnend bij micro-organisaties met totale baten tot €50.000, tot aan grote organisaties met totale baten van meer dan €7,5 miljoen.

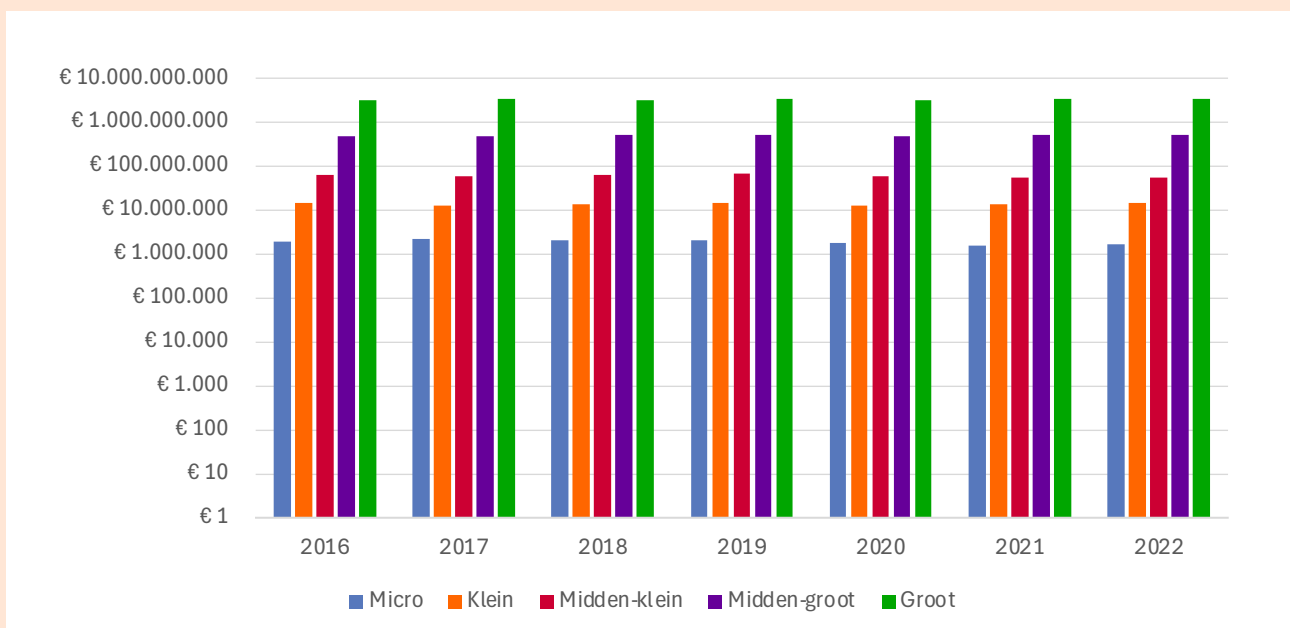
Het aantal organisaties per inkomstengroep verschilt van jaar op jaar, omdat ook de totale baten van goede doelen fluctueren. Per jaar is ieder goed doel in een groep ingedeeld op basis van de gemiddelde totale baten van drie jaar: het betreffende jaar en de twee jaar daarvoor. Tabel 1.2 geeft voor 2022 per inkomstengroep weer welke omvang de goede doelen in de groep hebben, de afkorting voor de groepen die we in dit rapport gebruiken en het aantal goede doelen per groep.

Tabel 1.2 Vijf inkomstengroepen: aantal goede doelen, benaming en afkorting, in 2022, n=703

	SotS-benaming	Omvang	Afkorting	# goede doelen	
				Abs.	%
1	Micro	<€50.000	Micro	91	12,9%
2	Klein	€50.000 - €200.000	Klein	142	20,2%
3	Midden-klein	€200.000 - €1 miljoen	M-klein	150	21,3%
4	Midden-groot	€1 miljoen - €7,5 miljoen	M-groot	195	27,7%
5	Groot	>€7,5 miljoen	Groot	125	17,8%
				703	100,0%

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

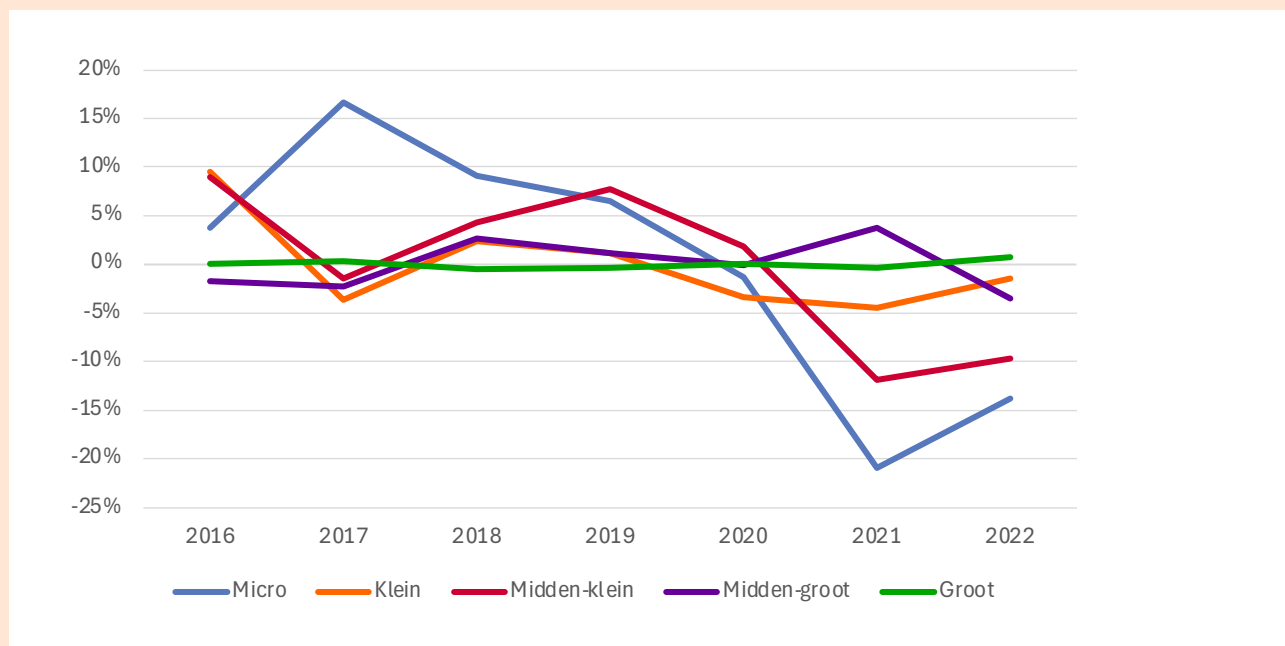
Figuur 1.3a Doelbestedingen per inkomstengroep (in €), 2016-2022 (n=703) (log-schaal)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

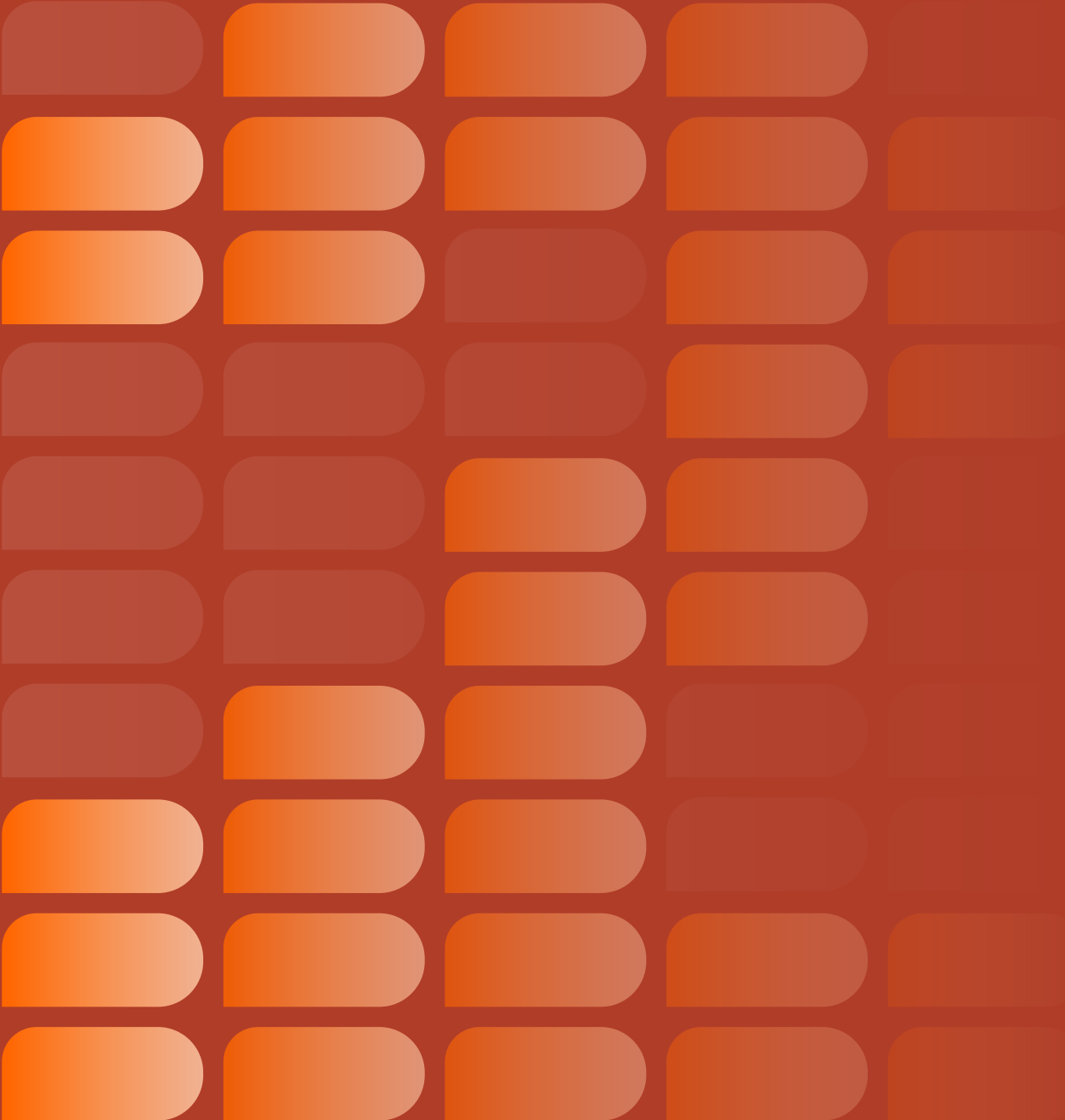
Opvallend is vooral dat de doelbestedingen van micro-organisaties in 2017 substantieel meer stijgen dan de sector als geheel (Figuur 1.3b). In 2021 en 2022 wijken ze ook weer sterk af, maar nu de andere kant op: in die jaren zijn hun doelbestedingen substantieel lager dan verwacht had mogen worden op basis van het sectorgemiddelde. Dat laatste geldt overigens in iets mindere mate ook voor midden-kleine organisaties. De andere inkomstengroepen zitten in vrijwel alle jaren rond het sectorgemiddelde.

Figuur 1.3b Doelbestedingen: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

2. Vrijwilligers, bestuurders, donateurs en koepels

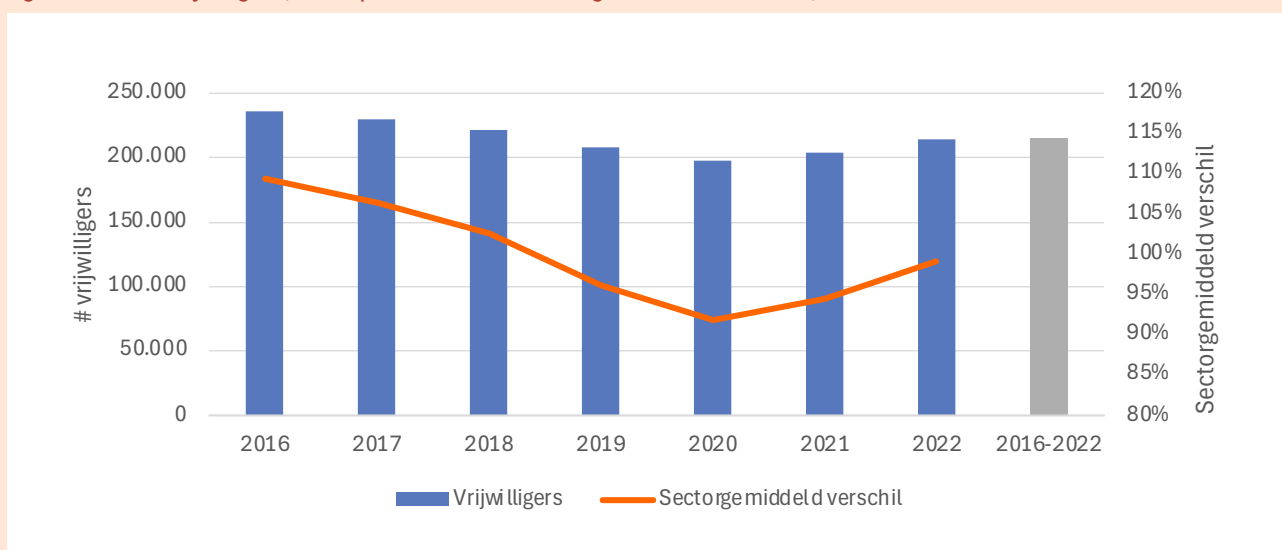
Naast het werk dat ze verrichten om hun kerndoelstellingen te realiseren zijn goede doelen ook van belang omdat ze mensen bij elkaar brengen en daardoor een bijdrage leveren aan de sociale samenhang in onze samenleving. Bij deze sociale bijdrage gaat het om vrijwilligers en donateurs, maar ook om ontwikkelingen met betrekking tot het aantal bestuurders bij goede doelen en hun deelname aan zes koepels ([Goede Doelen Nederland](#), [Dierencoalitie](#), [Partos](#), [Partin](#), [Prisma](#) en [SGF Samenwerkende Gezondheidsfondsen](#)).

a. Vrijwilligers

Na jarenlange daling in aantal vrijwilligers weer opwaartse trend vanaf 2021

Het aantal vrijwilligers vertoont tot en met 2020 een constante daling (Figuur 2.1).² Van de bijna 236.000 vrijwilligers in 2016 zijn er in 2020 nog 198.000 over; een daling van 16%. Vanaf 2021 neemt het aantal vrijwilligers weer toe en deze trend zet door in 2022. Zoals Figuur 2.2 laat zien is het jaarlijkse verschil van het 2016-2022 gemiddelde relatief beperkt. Alleen in 2016 (+9%) en 2020 (-8%) is de afwijking wat groter.

Figuur 2.1 Aantal vrijwilligers (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), n=129

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Dat vrijwilligerswerk in de Covid-19-jaren een knauw kreeg wekt geen verbazing en is uitvoerig gedocumenteerd (zie bijvoorbeeld Bekkers et al. 2024: 234-257). Bovendien komen de geschetste ontwikkelingen in het aantal vrijwilligers bij onze goede doelen overeen met cijfers van het CBS, dat vrijwilligerswerk uitdrukt in percentage van de bevolking dat in een jaar minstens één keer vrijwilligerswerk verricht. De CBS-data laten in 2019 een kleine daling zien. Vanaf 2020 zet een forsere daling in die in 2022 weer iets naar boven afbuigt, maar nog steeds onder het percentage vrijwilligers van voor 2019 blijft. In die zin zijn de [CBS data voor 2023](#) (CBS 2024) hoopgevend. In dat jaar is het vrijwilligerswerk weer terug op het niveau van voor corona.³

De trend naar groei in vrijwilligerswerk die het CBS voor 2023 laat zien laat onverlet dat er op het terrein van vrijwilligers – en dus op een belangrijk onderdeel van de sociale bijdrage van goede doelen – wel wat zorgen zijn. Deelnemers aan de focusgroepen hebben geen moeite een groot aantal probleemvelden op het gebied van vrijwilligers te benoemen. Zo stellen ze dat ‘het met name een groep ouderen [is] die vrijwilligerswerk doet, en die groep sterft uit’. Ook herkennen de deelnemers de door het CBS geconstateerde toename van [incidenteel vrijwilligerswerk](#). Ze koppelen dat aan jongeren die naar hun ervaring minder geneigd zijn om zich voor een langere periode te committeren aan een goed doel. Wellicht, zo is de suggestie, komt die grotere nadruk op incidenteel vrijwilligerswerk bij jongeren niet alleen voort uit minder vrije tijd of een drang naar ‘beleving’, maar ook uit het beeld dat de gemiddelde leeftijd bij goede doelen relatief hoog is. Deelnemers wijzen ook op het idee dat vergrijzing voor een grotere pool van oudere vrijwilligers kan zorgen. Aan de andere kant staat dan weer dat mensen ook langer moeten doorwerken

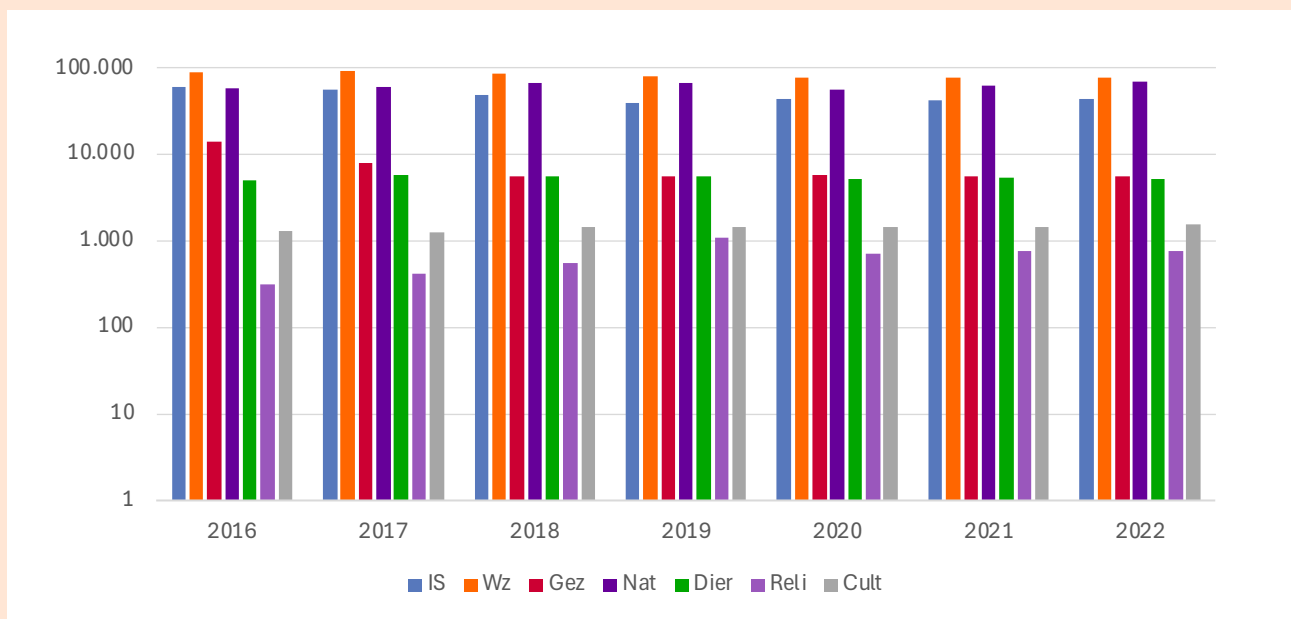
en bovendien meer mantelzorgen. Bovendien, zo stellen de deelnemers, bevordert de secularisering en individualisering het doen van vrijwilligerswerk niet. Interessant is ook de opmerking dat burgers op 'een andere manier iets goeds doen voor de wereld', bijvoorbeeld door minder of geen vlees te eten of minder te vliegen.

Deelnemers schuwen ook niet om de hand in eigen boezem te steken. Zo vinden ze dat goede doelen er nog niet in slagen 'om een meer diverse groep vrijwilligers te krijgen' en dat ze dus 'tot nu toe veelal hetzelfde type mensen aantrekken'. Tot slot hangt ook het vraagstuk van de registratie van vrijwilligers bij goede doelen nog boven de markt. Wie worden er tot de vrijwilligers gerekend? Hoe terecht is het bijvoorbeeld dat we in de GDI collectanten niet meenemen in de berekening van het aantal vrijwilligers? Bovendien, zo vraagt een van de deelnemers zich af: 'Ik denk dat ook het vrijwilligerswerk achter de computer zou moeten meetellen, terwijl dat helemaal niet wordt gerapporteerd'.

Vooraf gezondheids- en religie-organisaties wijken af van het sectorgemiddelde

Kijkend naar ontwikkelingen in het aantal vrijwilligers per sectorsegment zien we dat bijna 37% van alle vrijwilligers in 2022 actief is binnen Welzijnsorganisaties. Op een goede tweede plaats komen Natuurorganisaties (32,4%) gevolgd door die op het gebied van Internationale Samenwerking (20,6%) (zie ook Figuur 2.2a). Het laatste segment laat tussen 2016 en 2019 een zeer forse daling laten zien van 61.000 vrijwilligers naar net geen 40.000. In diezelfde periode dalen ook de Gezondheidsorganisaties fors (van bijna 14.000 naar 5.700), maar stijgt het aantal vrijwilligers bij Natuurorganisaties en bij goede doelen binnen Religie. In het eerste Covid-jaar 2020 leveren de Religie- en Natuurorganisaties overigens weer een deel van de groei in.

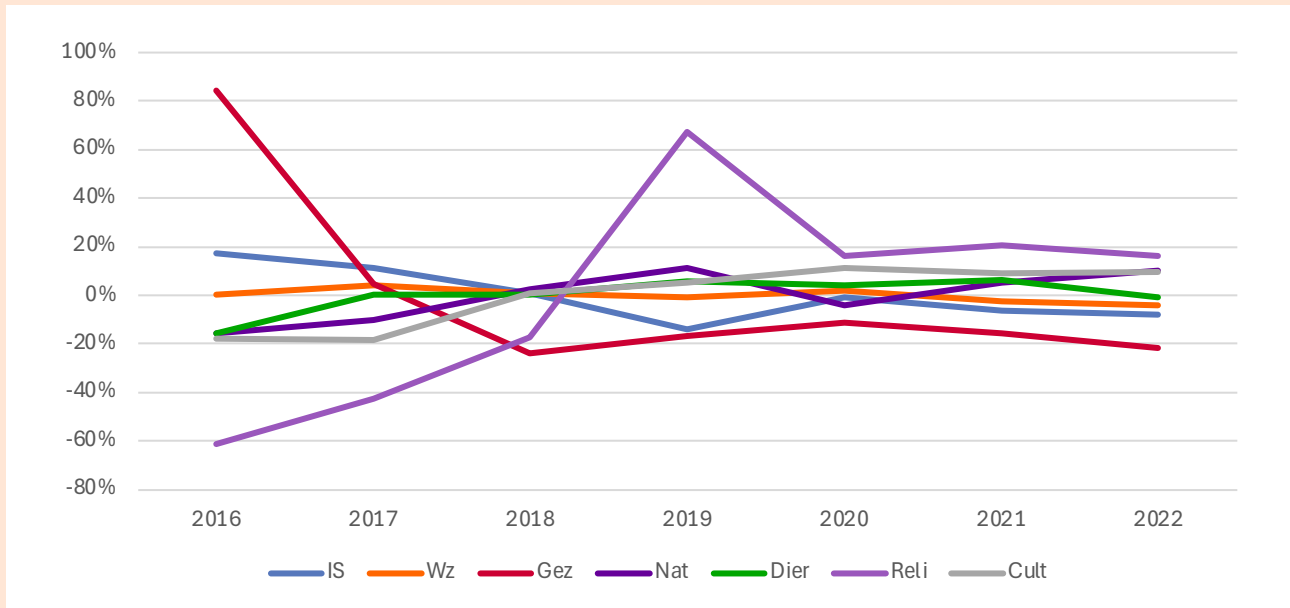
Figuur 2.2a Vrijwilligers: aantallen per sectorsegment (abs.), 2016-2022 (n=129) (log-schaal)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Als we de daling, stijging of fluctuaties bij sectorsegmenten vergelijken met de ontwikkeling van het sectorgemiddelde (Figuur 2.2.b) blijken vooral Gezondheids- en Religie-organisaties zich anders te gedragen. Gezondheidsorganisaties wijken in 2016 met +84,2% substantieel naar boven af van het sectorgemiddelde. Vanaf 2018 duiken ze juist onder het sectorgemiddelde. Dit betekent dus dat deze goede doelen vanaf 2018 elk jaar meer vrijwilligers kwijttraken dan we op basis van het sectorgemiddelde hadden mogen verwachten. Goede doelen op het gebied van Religie daarentegen starten in 2016 ver onder het sectorgemiddelde, maar maken dat in de jaren daarna meer dan goed. In 2019 krijgen ze er 518 vrijwilligers bij – een stijging van 91,5% vergeleken met 2018 en van 163,7% vergeleken met hun langjarig gemiddelde. Overigens zijn ze een groot deel van die vrijwilligers in 2020 alweer kwijt, al blijft men tot en met 2022 boven het 2016-2022 sector gemiddelde. Interessant is ook dat alle sectorsegmenten vanaf 2020 dichter naar het sectorgemiddelde kruipen.

Figuur 2.2b Vrijwilligers: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=129)

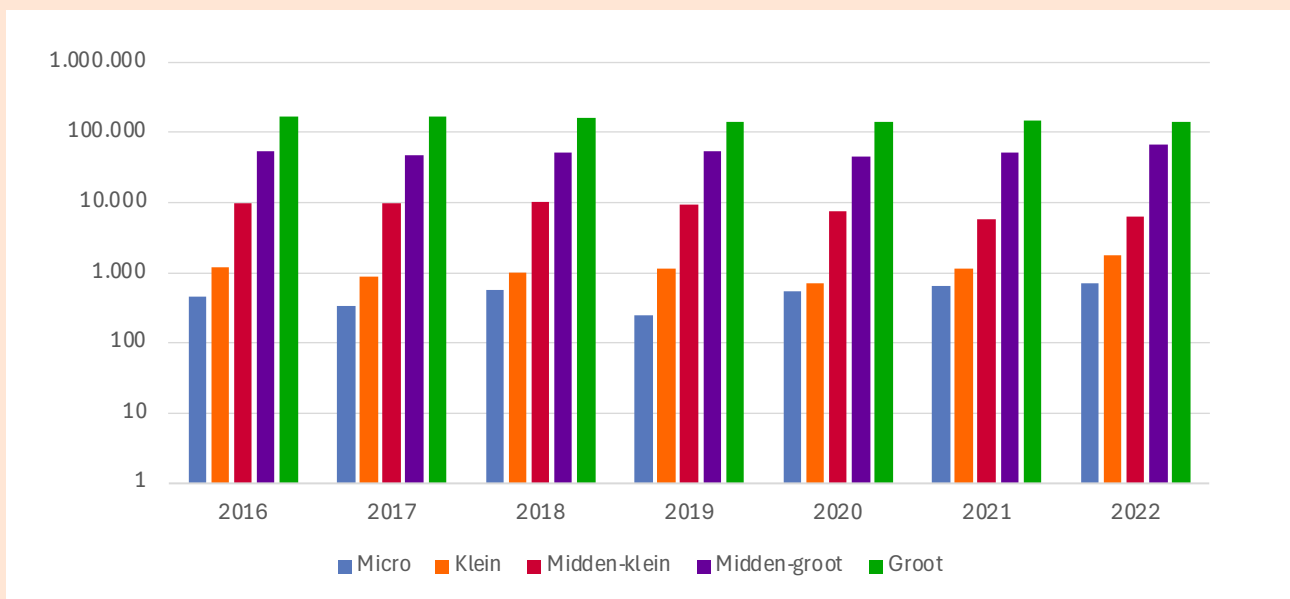

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Vooraf micro-organisaties zien het aantal vrijwilligers stijgen tijdens de Covid-19-jaren

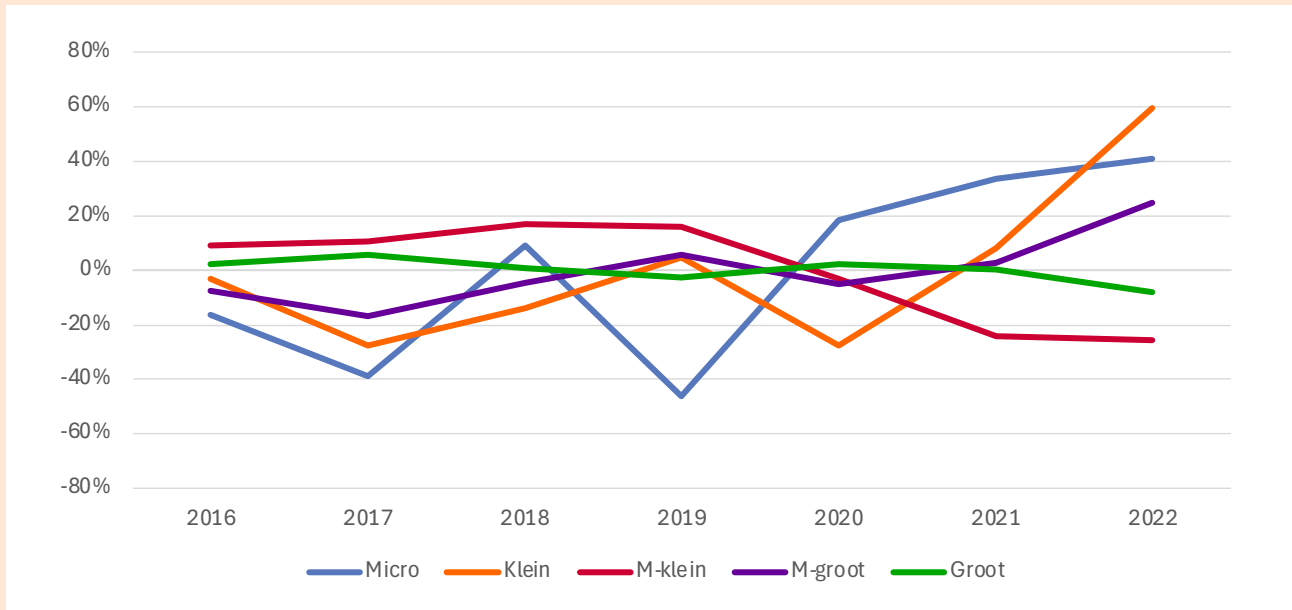
Dat laatste gebeurt zeker niet bij de inkomstengroepen (Figuur 2.3a en 2.3b). Die lopen in 2022 juist sterker uit elkaar. Kleine goede doelen bijvoorbeeld wijken in 2022 maar liefst +60% af van het sectorgemiddelde (Figuur 2.3b). Bij midden-kleine goede doelen is dat -25,5% en de andere drie inkomstengroepen zitten tussen -7,8% en +40,7%. Ook in andere jaren zien we soms substantiële verschillen met de veranderingen voor de sector als geheel. Micro-organisaties bijvoorbeeld laten een aanzienlijke zigzagbeweging zien. Indien deze kleinste goede doelen zich zouden houden aan het sectorgemiddelde zouden ze in 2019 zo'n 480 vrijwilligers moeten hebben gehad (3,8% minder dan hun gemiddelde aantal vrijwilligers over 2016-2022). In werkelijkheid bedroeg dat aantal in 2019 echter maar 249 vrijwilligers. Nog eens 46,3% minder dus. Een jaar later doen ze het tegenovergestelde. Op basis van de veranderingen in het sectorgemiddelde was de verwachting dat bij micro-organisaties in 2020 in totaal 458 vrijwilligers actief zouden zijn. Dat waren er in werkelijkheid 549. Daarmee zijn ze de enige inkomstengroep die in dat eerste Covid-19-jaar een stijging in het aantal vrijwilligers laten zien vergeleken met hun langjarig gemiddelde.

Figuur 2.3a Vrijwilligers: aantallen per inkomstengroep (abs.), 2016-2022 (n=129) (log-schaal)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 2.3b Vrijwilligers: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=129)

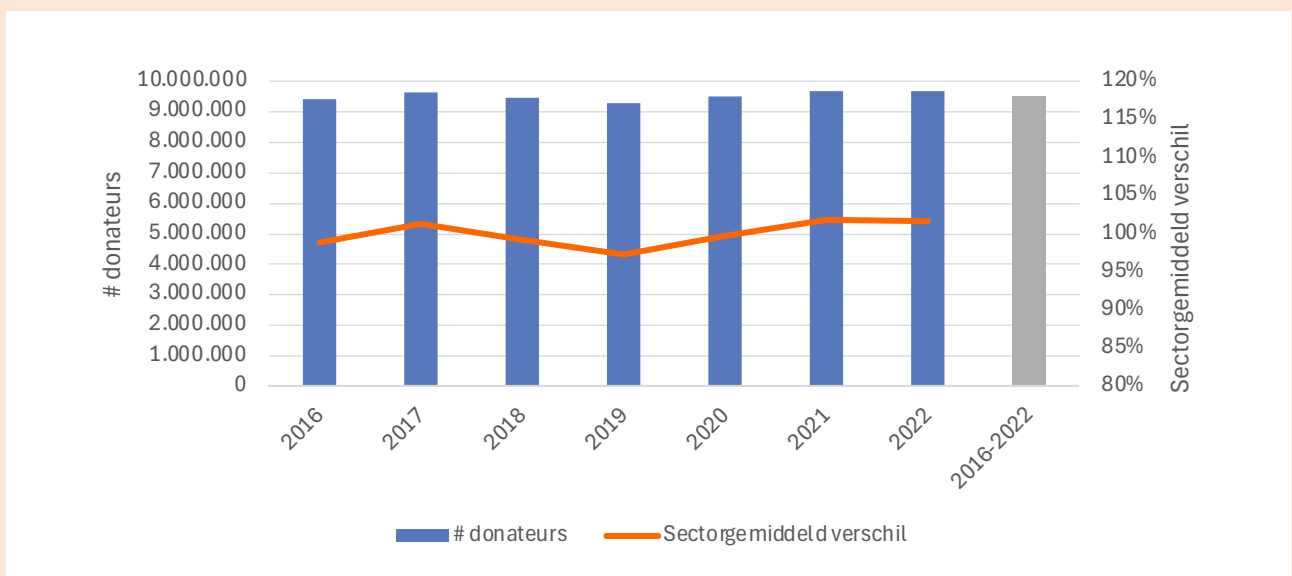
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

b. Donateurs

Aantal donateurs blijft stabiel

Dat laatste gebeurt zeker niet bij de inkomstengroepen (Figuur 2.3a en 2.3b). Die lopen in 2022 juist sterker. Een van de deelnemers aan de focusgroepen bestempelt donateurs als 'financiële vrijwilligers', terwijl anderen vinden dat een deel van de uitdagingen bij vrijwilligerswerk ook van toepassing is op geefgedrag. Als dat zo is, dan is er vooralsnog nauwelijks impact voelbaar op het aantal donateurs. In het aantal donateurs treden over de jaren namelijk geringe verschuivingen op (Figuur 2.4). De stabiliteit is opvallend. Zelfs de daling van het aantal donateurs in 2019 is relatief gering. Wellicht dat zo'n daling eerder in het eerste Covid-19-jaar 2020 was verwacht, maar in dat jaar is er juist weer sprake van een stijging naar het gemiddelde.

Figuur 2.4 Aantal donateurs (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), n=115

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Bij het aantal donateurs is het cruciaal op te merken dat het gemiddeld aantal van 9,5 miljoen donateurs niet betekent dat ruim meer dan de helft van alle Nederlanders aan onze 703 goede doelen doneert. Om te beginnen omvatten deze particuliere donateurs niet perse alleen Nederlanders. Daarnaast – en analoog aan de bevinding van Bekkers et al. (2024: 238) dat 'bijna de helft van de vrijwilligers [...] actief [is] voor meerdere organisaties' - is het ook goed mogelijk dat individuen aan meer dan één goed doel donoren. Bovendien zegt het aantal donateurs niet direct iets over het gegeven bedrag.

Als we het aantal donateurs koppelen aan het totale bedrag dat de goede doelen jaarlijks ontvangen uit particuliere giften blijkt dat elke donateur over 2016-2022 gemiddeld jaarlijks €105 doneert. De gemiddelde donatie was in 2019 en 2020 met €109 het hoogst en in 2018 met €101 het laagst. In 2022 bedroeg de gemiddelde individuele donatie €102, iets hoger dus dan het jaar 2018. Overigens is dat niet veel minder dan de gemiddelde donateur in 2016 (€104) en 2017 (€103) gaf aan goede doelen. De cijfers uit de CBF-database bevestigen dus de bevinding van Geven in Nederland 2024 (Bekkers et al. 2024: 72) dat 'het gemiddelde bedrag dat huishoudens gaven' tussen 2020 en 2022 licht daalde.

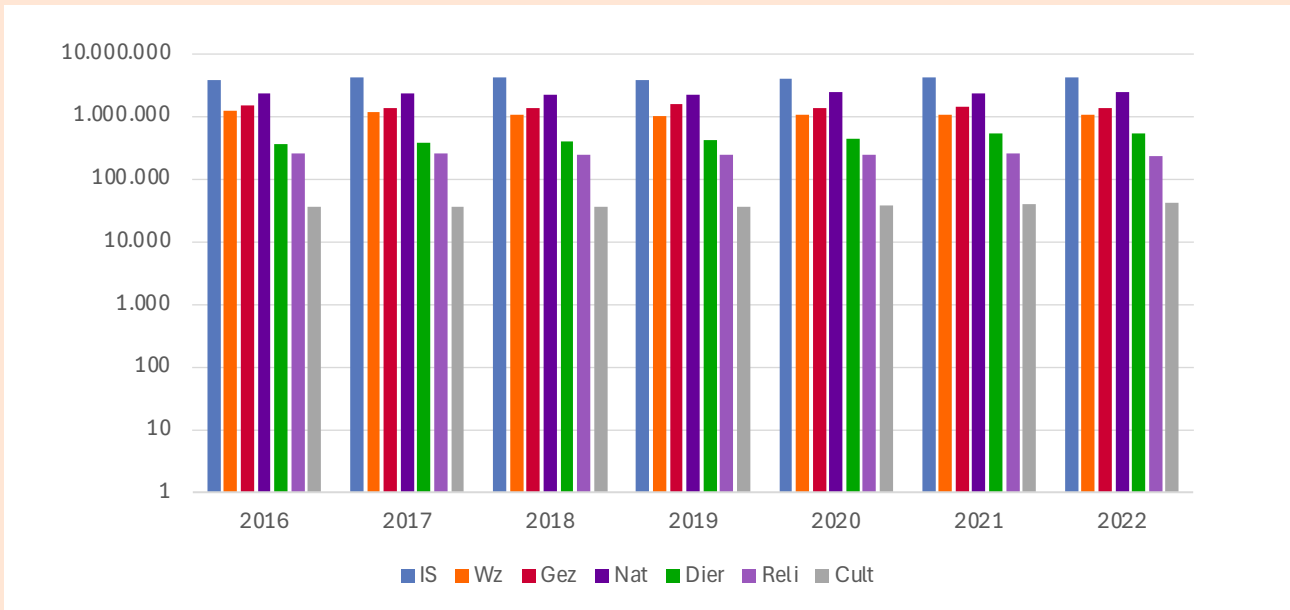
Volgens deelnemers aan de focusgroepen daalt dat 'gemiddelde bedrag' onder andere vanwege de relatief hoge inflatie van de afgelopen jaren. Daardoor houden mensen minder geld over om weg te geven. Daarnaast noemt men het wegvallen van collectes en de toename van girale donaties als mogelijke verklaringen. Interessant is ook de 'verschuivingsgedachte': 'vroeger gaven mensen geld als donateur, nu willen ze de berg op fietsen'. Zoals een van de deelnemers stelt: 'Wij krijgen bijna elke week wel een verzoek van iemand die gaat zwemmen of voetballen voor iets. Zelfs ik zou dan denken: ik ga niet meer zelf iets doneren, want dat heb ik al gedaan'.

Ook denken de deelnemers dat een afname in het vertrouwen in goede doelen mogelijk verantwoordelijk is voor het veranderde geefgedrag. Hoewel die link lastig is te bewijzen, laat de [2024 Edelman Trust Barometer](#) (Edelman Trust Institute 2024) zien dat het niet goed is gesteld met het vertrouwen van Nederlandse burgers in NGO's (niet-gouvernementele organisaties). Op een schaal van 1 (wantrouwen) tot 100 (vertrouwen) komt ons land uit op 49. Daarmee zitten we net nog in de wantrouwen-groep. Overigens is Nederland al een paar jaar in die laagste categorie te vinden. We moeten terug naar 2021 om ons in de neutrale categorie te vinden.

Dierenorganisaties kennen relatief de grootste stijging in aantallen donateurs

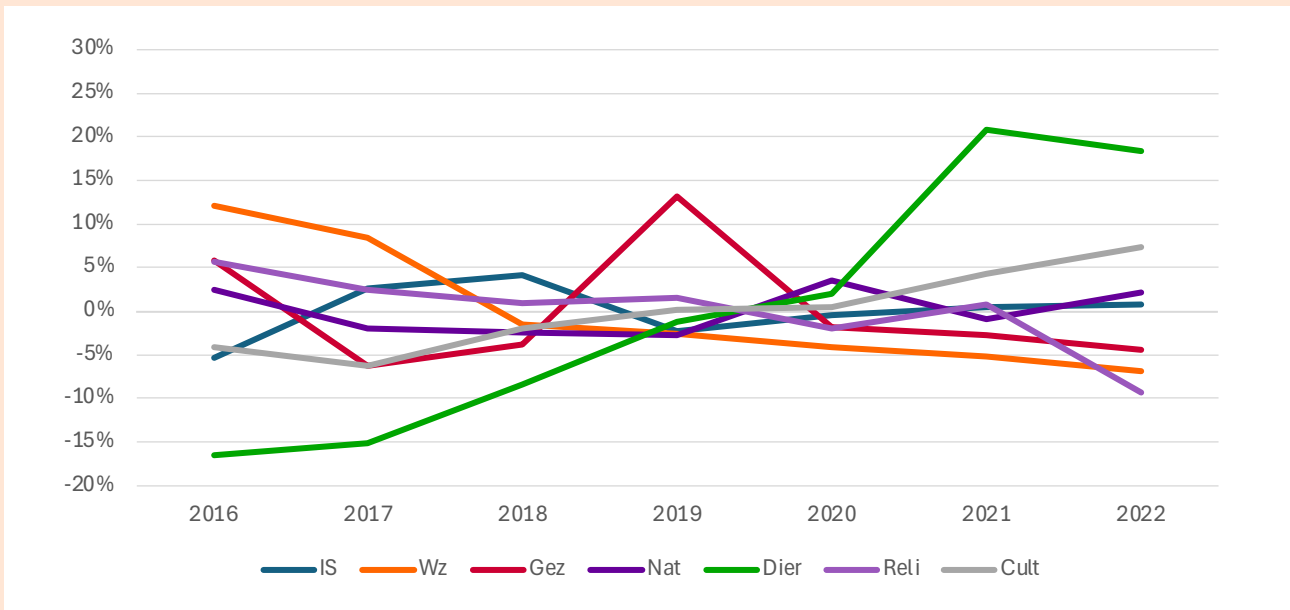
Hoewel het gemiddeld aantal donateurs over 2016-2022 voor de sector als geheel nauwelijks fluctueert, is dat beeld in twee sectorsegmenten anders. Figuur 2.5b laat zien dat Gezondheidsorganisaties in 2019 substantieel afwijken van het sectorgemiddelde. Alle goede doelen tezamen zagen in dat jaar het aantal donateurs afnemen met 2,6% van hun langjarig gemiddelde. Gezondheidsorganisaties daarentegen noteerden een significante stijging. In 2020 zakten deze organisaties overigens weer terug richting het sectorgemiddelde. Ook Dierenorganisaties wijken sterk af van dat sectorgemiddelde: negatief in 2016 en 2017 en positief in 2021 en 2022. De Dierenorganisaties hebben in 2022 maar liefst 80.000 donateurs meer dan in 2016, een stijging van 48%. Drie sectorsegmenten (Welzijn, Gezondheid en Religie) eindigen in 2022 juist lager dan in 2016.

Figuur 2.5a Donateurs: aantallen per sectorsegment (abs.), 2016-2022 (n=115) (log-schaal)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 2.5b Donateurs: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=115)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

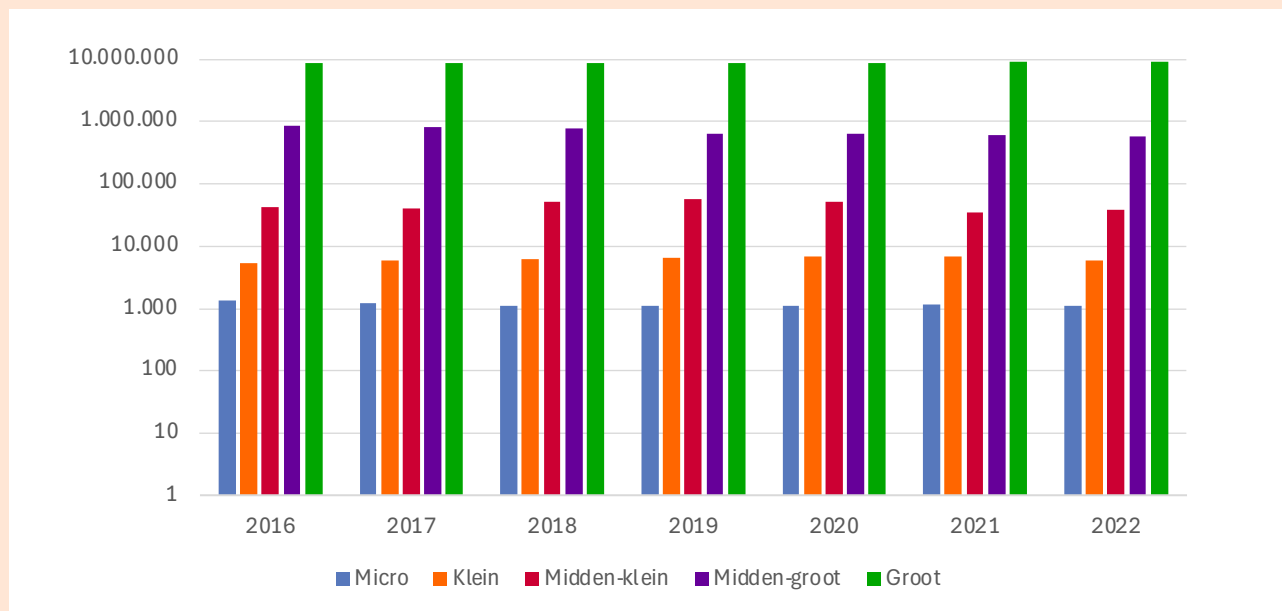
Natuurorganisaties hebben het hoogste aantal donateurs per organisatie

Figuur 2.5a laat zien dat het totale aantal donateurs het hoogst is bij IS-organisaties. Van het gemiddeld aantal donateurs over 2016-2022 in de sector nemen IS-organisaties er maar liefst 42% voor hun rekening. Voor het hoogste aantal donateurs per organisatie moeten we echter bij Natuurorganisaties zijn. Elke Natuurorganisatie heeft gemiddeld bijna 36.000 donateurs. IS-organisaties komen hier op de derde plaats met gemiddeld 15.115 donateurs - net ietsje minder dan Gezondheidsorganisaties. Het laagste gemiddeld aantal donateurs per organisatie vinden we in het sectorsegment Cultuur.

Grote goede doelen hebben de meeste donateurs

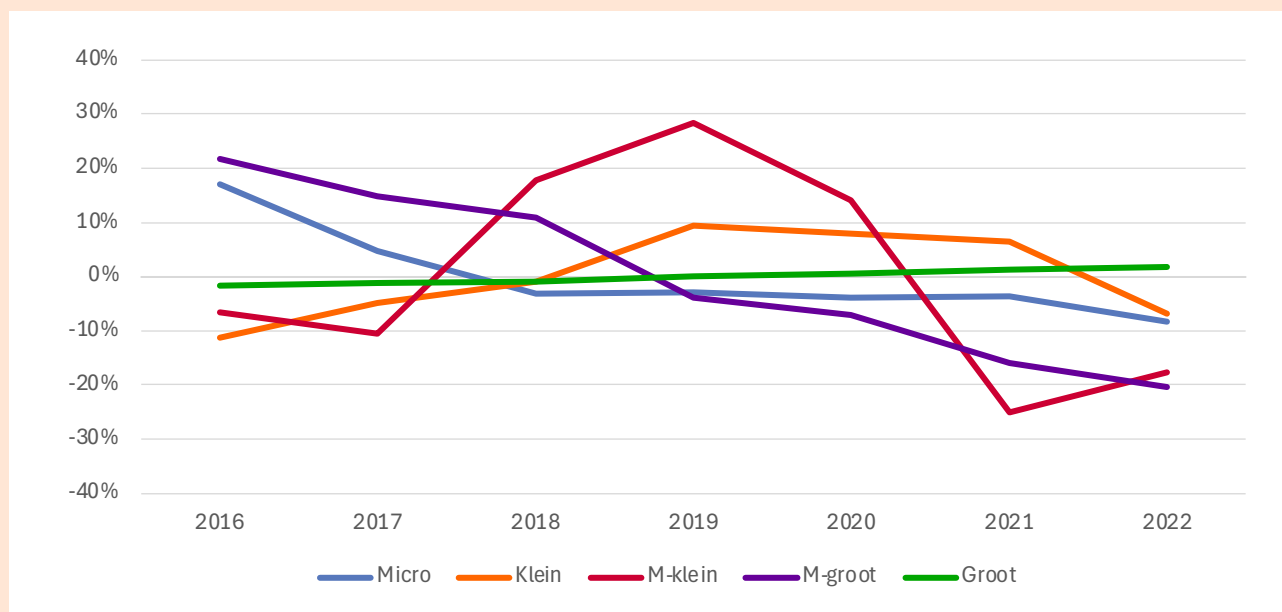
Ook qua aantallen donateurs zijn grote goede doelen met recht groot. Opvallend hier is vooral het grote verschil met de op één-na-hoogste inkomensgroep (Figuur 2.6a). Waar elk groot goed doel gemiddeld ruim 70.000 donateurs noteert, blijven midden-grote organisaties steken op 3.500 (5%). Een duidelijk signaal dat de grote organisaties de (Nederlandse) charimarkt domineren.

Figuur 2.6a Donateurs: aantallen per inkomstengroep (abs.), 2016-2022 (n=115) (log-schaal)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 2.6b Donateurs: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=115)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Grote goede doelen gedragen zich conform het sectorgemiddelde

Grote goede doelen, zo laat Figuur 2.6b zien, gedragen zich conform het sectorgemiddelde. Dat is overigens niet zo vreemd aangezien zij gemiddeld 92% van alle donateurs omvatten. Opvallend is wel dat – met uitzondering van de jaren 2016 en 2022 – ook de ontwikkelingen bij micro-organisaties nauw aansluiten op het sectorgemiddelde. Midden-kleine organisaties (in bijna alle jaren) en midden-grote goede doelen (in 2016, 2017, 2021 en 2022) daarentegen gedragen zich substantieel anders dan het sectorgemiddelde 'voorschrijft'.

c. Bestuurders

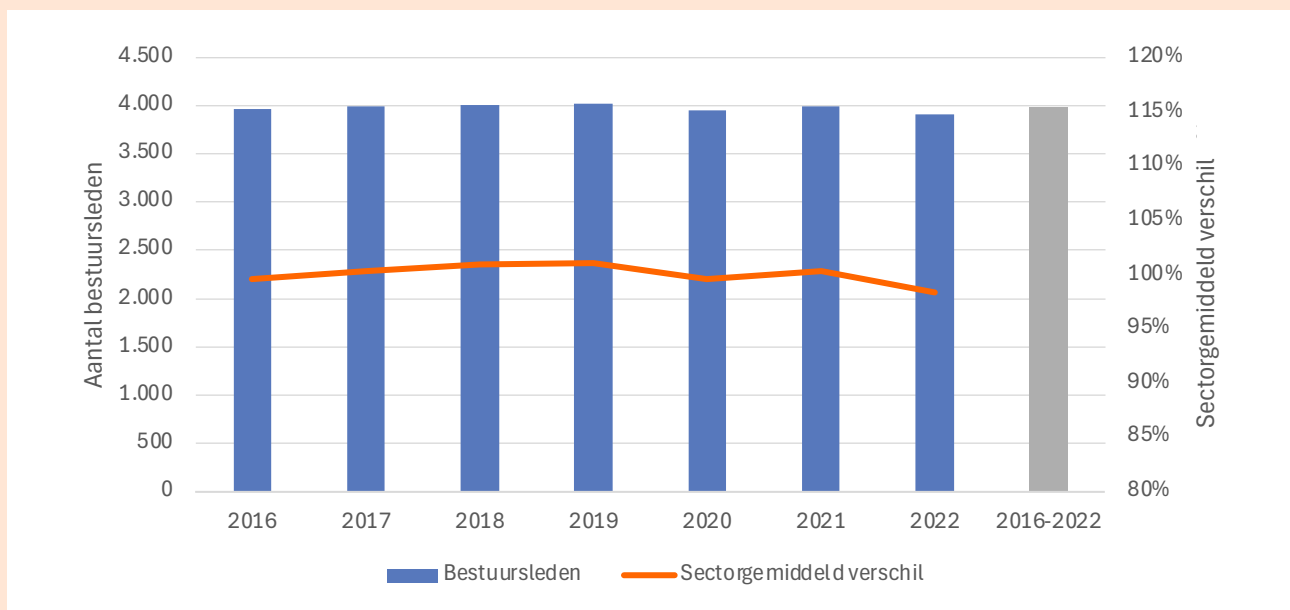
Het aantal bestuurders neemt, zoals verwacht, toe.

Figuur 2.7 toont dat de stabiliteit die we zagen bij donateurs nog iets sterker is bij de aantallen bestuursleden.⁴ Die stabiliteit was te verwachten omdat organisaties de omvang van het bestuur doorgaans in de statuten hebben vastgelegd. Dat het aantal bestuurders toch jaarlijks iets verschuift kan er op wijzen dat er een zekere flexibiliteit is ingebouwd in de statuten of dat het wellicht wat lastiger wordt om bestuurders te vinden.

Het ligt voor de hand om te veronderstellen dat de uitdagingen die bij het werven van vrijwilligers spelen ook van toepassing zijn op bestuurders. Bestuurders bij goede doelen zijn immers meestal ook vrijwilliger. Bovendien, zo blijkt uit het Geven in Nederland 2022 rapport, heeft 'drie op de tien vrijwilligers [...] een bestuurlijke rol' (Bekkers et al, 2024: 233). Sommige deelnemers aan de SotS-focusgroepen bevestigen inderdaad dat het lastiger is geworden om voldoende bestuursleden te vinden, bijvoorbeeld omdat 'veel mensen zeggen geen tijd te hebben' of 'jongeren niet in het bestuur [willen] zitten'. Tegelijk kampen bestuurders wellicht meer dan andere vrijwilligers met wat [Beuving \(2022\)](#) een 'tsunami aan formele regels vanuit de nationale overheid' noemt. Besturen is, zo stellen de deelnemers aan onze focusgroepen, 'een hoop gedoe' bijvoorbeeld omdat 'juist ook in deze tijd een enorme regeldruk is ontstaan'. Denk hierbij aan richtlijnen zoals de AVG (Algemene Verordening Persoonsgegevens) en de eis tot registratie in het UBO-register, maar wellicht ook aan de problemen die goede doelen ervaren in hun [betalingsverkeer](#) (GDN 2024).

Interessant is dat het gemiddeld aantal bestuursleden per goed doel 6,2 bedraagt, maar dat dit bij Dierenorganisaties op vijf ligt en bij goede doelen op het terrein van Natuur en Cultuur op ruim acht. Grote organisaties kennen gemiddeld het hoogste aantal bestuurders (ongeveer 9 bestuurders per groot goede doel) en micro-organisaties het laagste aantal (4,6 bestuurders gemiddeld).

Figuur 2.7 Aantal bestuurders (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), n=664

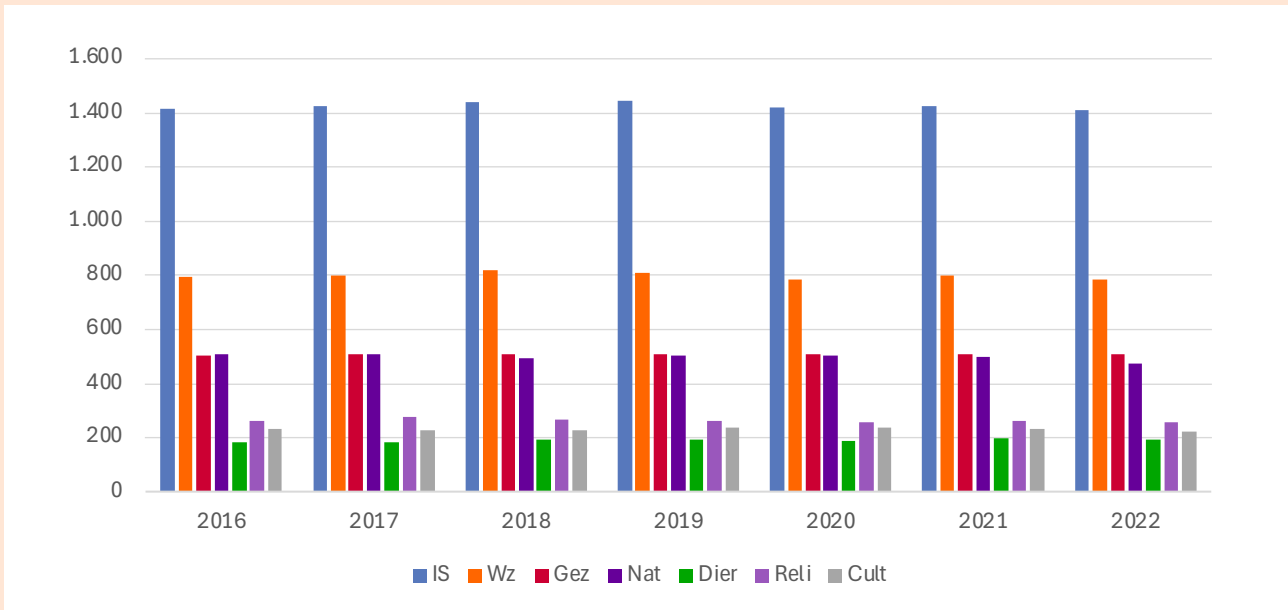

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Stabiliteit in bestuurders zien we terug bij sectorsegmenten

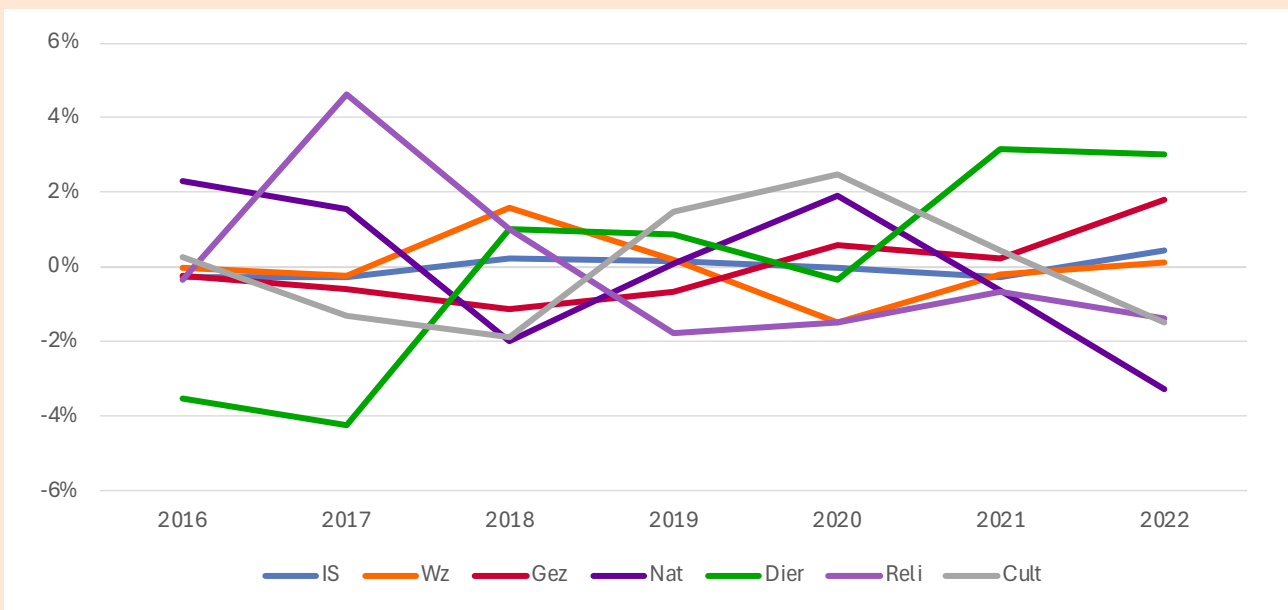
De stabiliteit in bestuursleden zien we ook terug bij de afzonderlijke sectorsegmenten. Het beeld voor de sectorsegmenten in 2016 kan bijna een-op-een worden gekopieerd naar de jaren daarna (Figuur 2.8a). Figuur 2.8b voegt daaraan toe dat geen enkel sectorsegment in de ontwikkeling van het aantal bestuursleden meer dan een paar procentpunten afwijkt van het sectorgemiddelde.

Figuur 2.8a Aantal bestuurders per sectorsegment (abs.), 2016-2022 (n=664)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 2.8b Bestuurders: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=664)

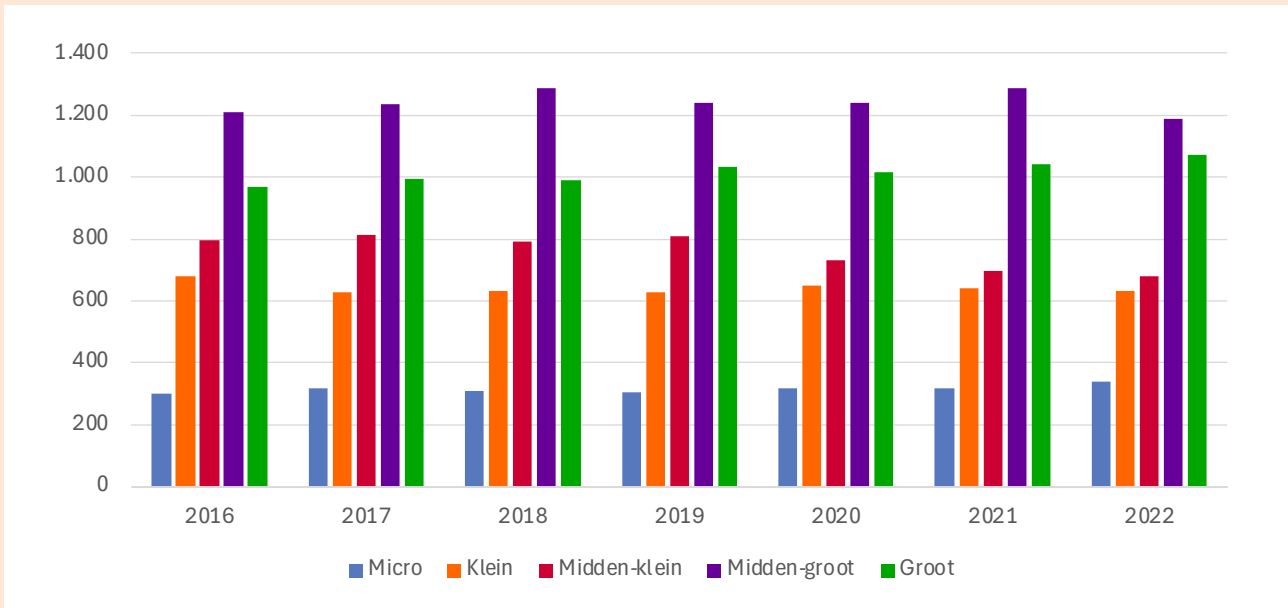

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Minder stabiliteit bij inkomstengroepen

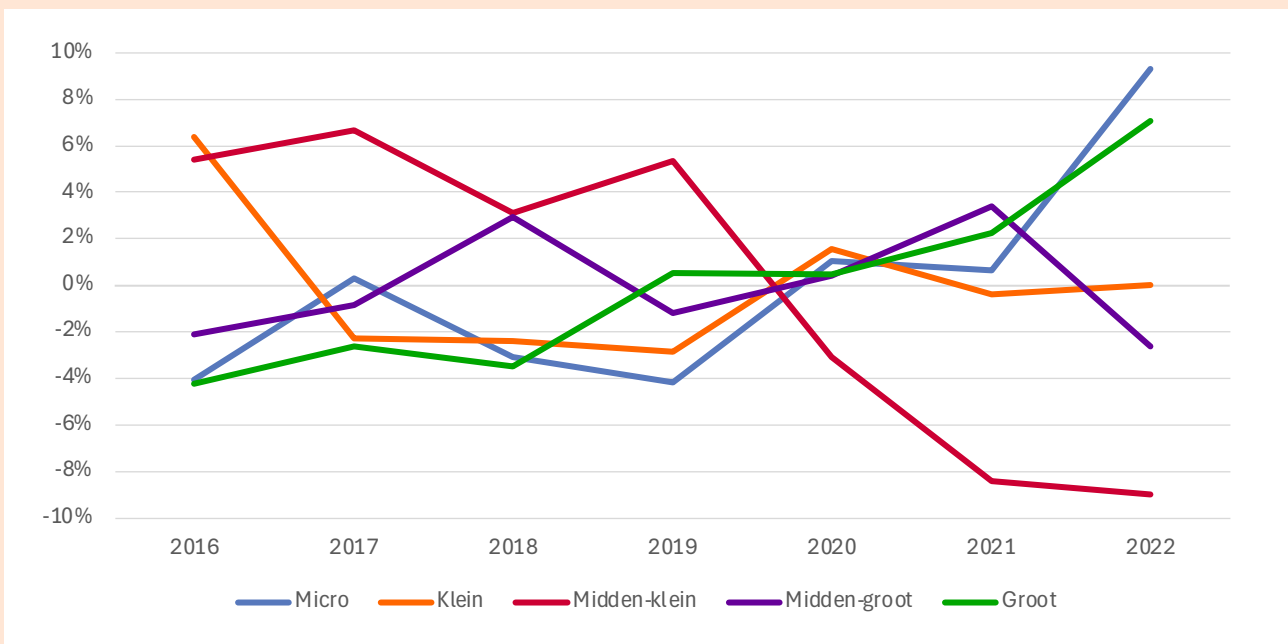
Tussen de inkomstengroepen zien we iets grotere verschillen van dat sectorgemiddelde (Figuur 2.9b). Zo wijken midden-kleine goede doelen in 2016 en 2017 naar boven af van het sectorgemiddelde en in 2021 en 2022 juist naar beneden. De reden daarvan is dat deze midden-kleine organisaties vanaf 2020 moeite hebben hun aantallen bestuurders 'op peil' te houden (Figuur 2.9a). Overigens neemt het aantal bestuurders bij micro- en grote organisaties in 2022 juist iets meer toe dan verwacht had mogen worden op basis van het sectorgemiddelde.

Figuur 2.9a Bestuurders: aantallen per inkomstengroep (abs.), 2016-2022 (n=664)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 2.9b Bestuurders: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=664)

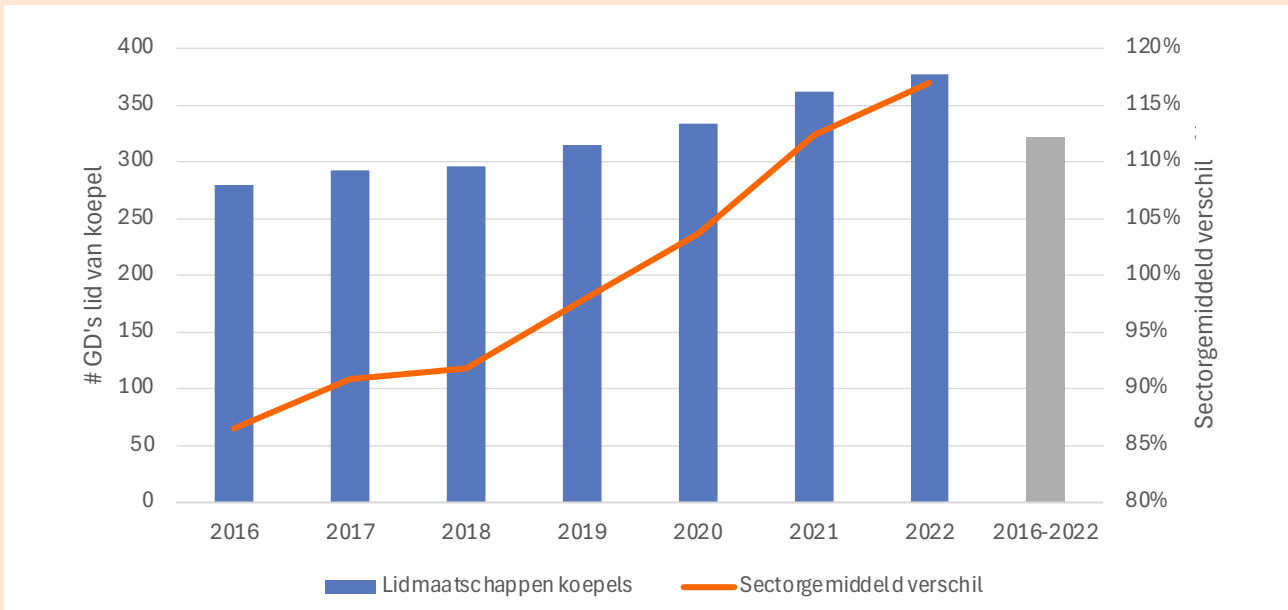
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

d. Koepels

Koepels raken steeds meer in trek

Tot slot laat Figuur 2.10 zien dat het aantal goede doelen dat lid is van een koepel elk jaar toeneemt. In 2016 was 39,7% (n=703) van de goede doelen lid van een koepel. Zeven jaar later was dat gestegen naar 53,6%. Opvallend is dat de toename van het aantal goede doelen dat lid wordt van een koepel het hoogste is in 2021. In dat jaar stijgt hun aantal met ruim 8%. Het lijkt dan ook waarschijnlijk dat Covid-19 van betekenis is geweest in deze groei. Wellicht dat de uitdagingen waar de sector tegenaan liep goede doelen deed beseffen dat nauwer contact met 'soortgenoten' – wellicht: lotgenoten - een goed idee is.

Figuur 2.10 Aantal koepelleden (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), n=703

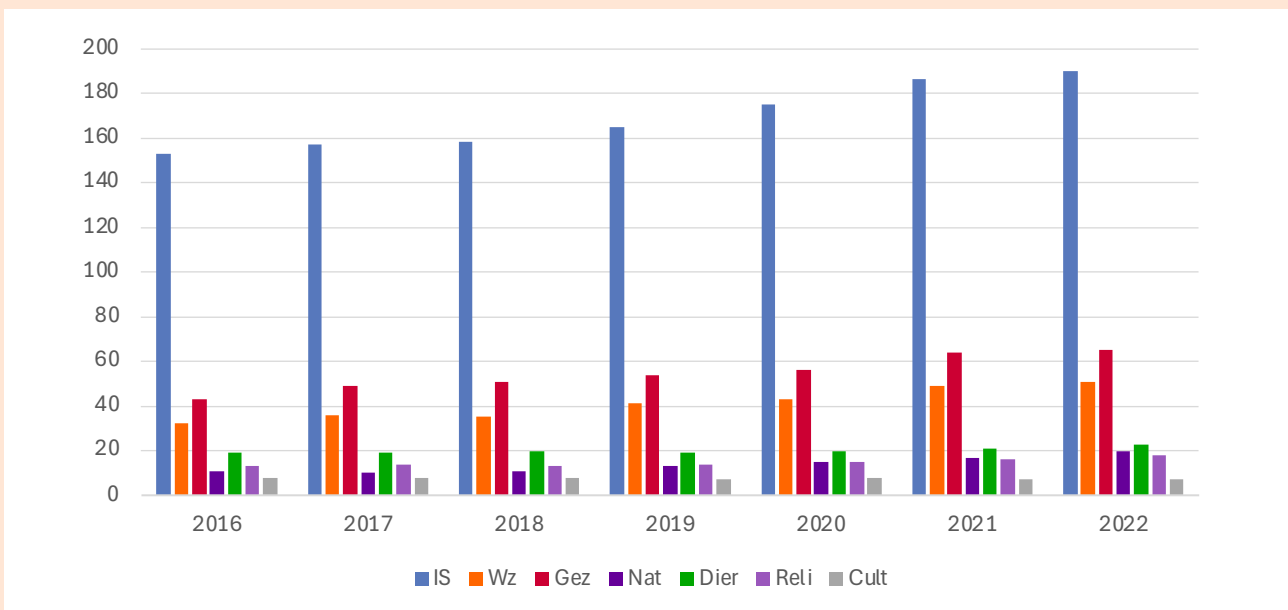

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Het aantal koepelleden neemt bij alle sectorsegmenten toe - alleen stagnatie bij Cultuur

De gestage toename is niet voorbehouden aan specifieke sectorsegmenten (Figuur 2.11a). De enige uitzondering vormen Cultuurorganisaties waar het aantal koepelleden jaarlijks op 7 of 8 blijft hangen. Bij alle andere sectorsegmenten nemen we gestage groei waar. Het ene sectorsegment fluctueert weliswaar wat meer dan het andere, maar in 2022 is bij alle sectorsegmenten het aantal goede doelen dat lid is van een koepel groter dan in de jaren daarvoor. Zo is het aantal koepelleden onder Natuurorganisaties in 2022 82% hoger dan in 2016 en bij de andere sectorsegmenten ligt dat tussen +21% (Dieren) en + 59% (Welzijn).

Figuur 2.11a Koepelleden: aantallen per sectorsegment (abs.), 2016-2022 (n=703)

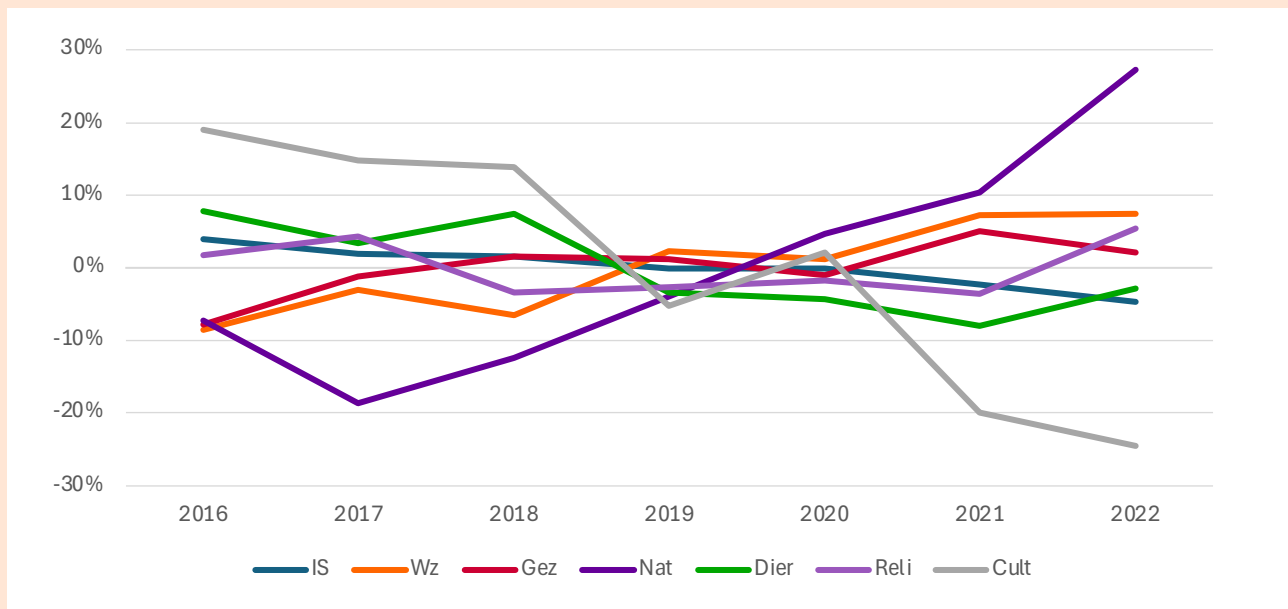

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 2.11b laat zien dat de toename in 2022 bij Religie-, Welzijn- en Natuurorganisaties groter is dan het sectorgemiddelde. De andere sectorsegmenten wijken juist naar beneden af – al is dat verschil wel zeer gering. Zo nam het aantal koepelleden onder Dierenorganisaties in 2022 toe van 21 naar 23, maar had dat een toename naar 24 moeten zijn als dit sectorsegment aan zou sluiten bij het sectorgemiddelde.

De organisatiegraad - hier gedefinieerd als het percentage van goede doelen binnen een sectorsegment dat lid is van een koepel - is dus relatief hoog bij goede doelen, al zijn er wel verschillen tussen de sectorsegmenten. Zo bedraagt de organisatiegraad bij IS-organisaties in 2022 72% en blijven Cultuurorganisaties steken op 23%. Het is overigens zeer waarschijnlijk dat deze verschillen in organisatiegraad ook te maken hebben met de selectie van koepels in onze database. Vijf van de zes koepels die we nu meenemen zijn feitelijk gericht op één sectorsegment (Gezondheid, Dieren of Internationale Samenwerking) en slechts één is niet sectorspecifiek (Goede Doelen Nederland). Wel manifesteert Partin - van oorsprong IS-georiënteerd - zich steeds nadrukkelijker als meer algemene koepel voor kleine goede doelen. Cultuurkoepels ontbreken vooralsnog en datzelfde geldt voor koepels op het terrein van Religie, Natuur en Welzijn. De organisatiegraad is in deze sectorsegmenten dan ook lager.

Figuur 2.11b Koepelleden: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

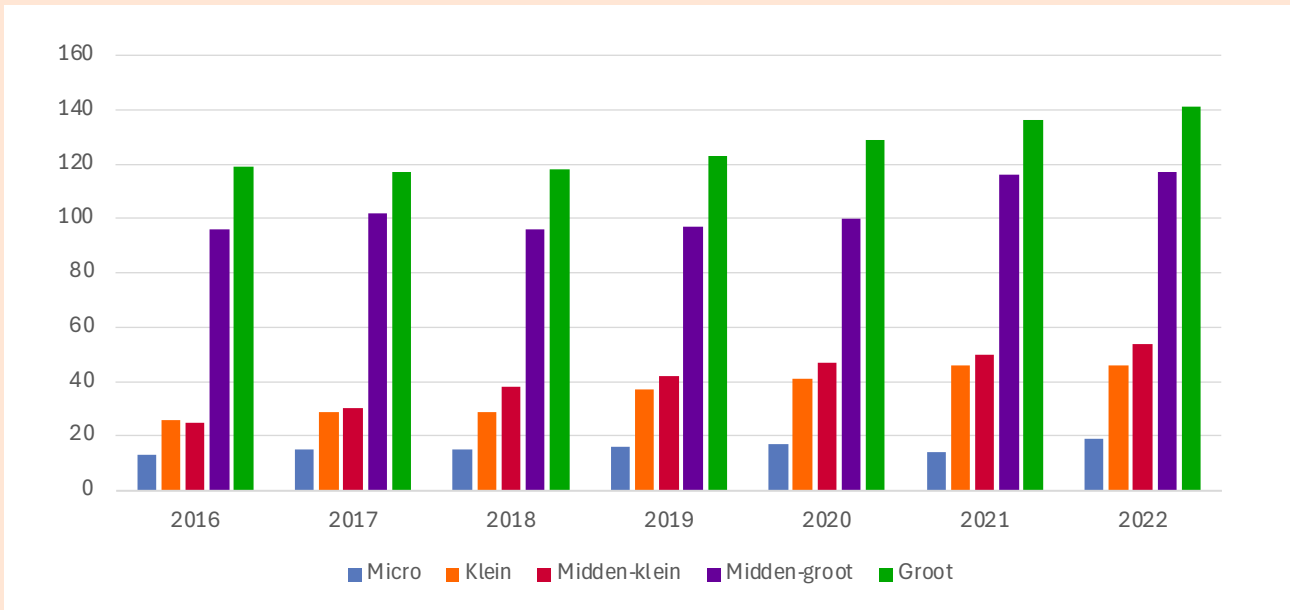
Organisatiegraad groter naarmate inkomsten groter zijn

Met 15% is de organisatiegraad het laagst bij micro-organisaties en het hoogst bij grote goede doelen (zie ook Figuur 2.12a). Bij die laatste is de organisatiegraad zelfs meer dan 100%, hetgeen impliceert dat een deel van de grote organisaties lid is van meer dan één koepel. Opvallend is daarnaast dat micro-organisaties in 2021 afwijken van de vrijwel voor alle inkomstengroepen geldende gestage stijging van het aantal koepelleden over de periode 2016-2022. In dat jaar daalt het aantal koepelleden onder micro-organisaties van 17 naar 14 - om in 2022 weer relatief fors toe te nemen naar 19. Het is niet helemaal duidelijk waar dit aan te danken is. Wellicht dat een aantal micro-organisaties in dit tweede Covid-19-jaar de lidmaatschapsgelden te zwaar vonden drukken op een dalend inkomen.

De groei in koepelleden zit vooral bij kleine en midden-kleine goede doelen

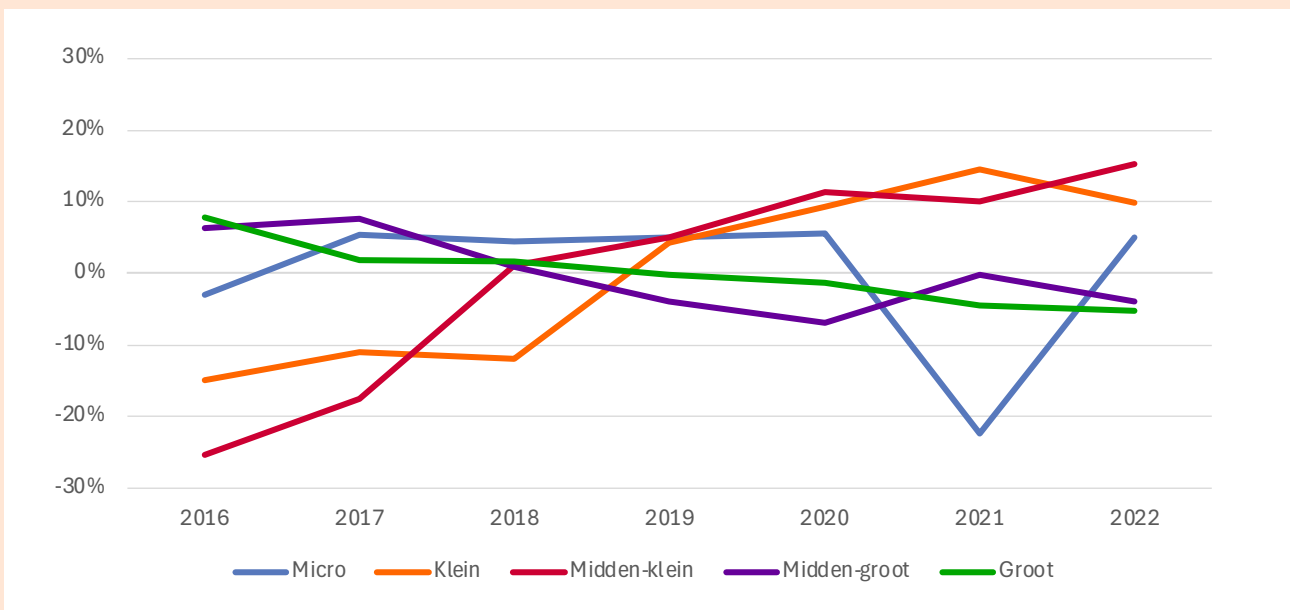
We zien dat uiteraard terug in Figuur 2.12b in de plotselinge en eenmalige dip in 2021 bij micro-organisaties. Daarnaast gedragen de twee grootste inkomstengroepen zich in de meeste jaren zoals we op basis van het sectorgemiddelde mogen verwachten. Kleine en midden-kleine goede doelen daarentegen wijken gedurende 2016-2018 en 2020-2022 sterker af van het sectorgemiddelde. De geconstateerde groei van koepelleden over de periode 2016-2022 is het sterkst zichtbaar bij deze laatste twee inkomstengroepen. Zo neemt het aantal lidmaatschappen bij kleine goede doelen toe van 26 in 2016 naar 46 in 2022 (een toename van +77%) en bij midden-kleine van 25 naar 54 (+116%). Bij grote goede doelen is dat slechts 18%, bij midden-grote 22% en bij micro 46%.

Figuur 2.12a Koepelleden: aantallen per inkomstengroep (abs.), 2016-2022 (n=703)

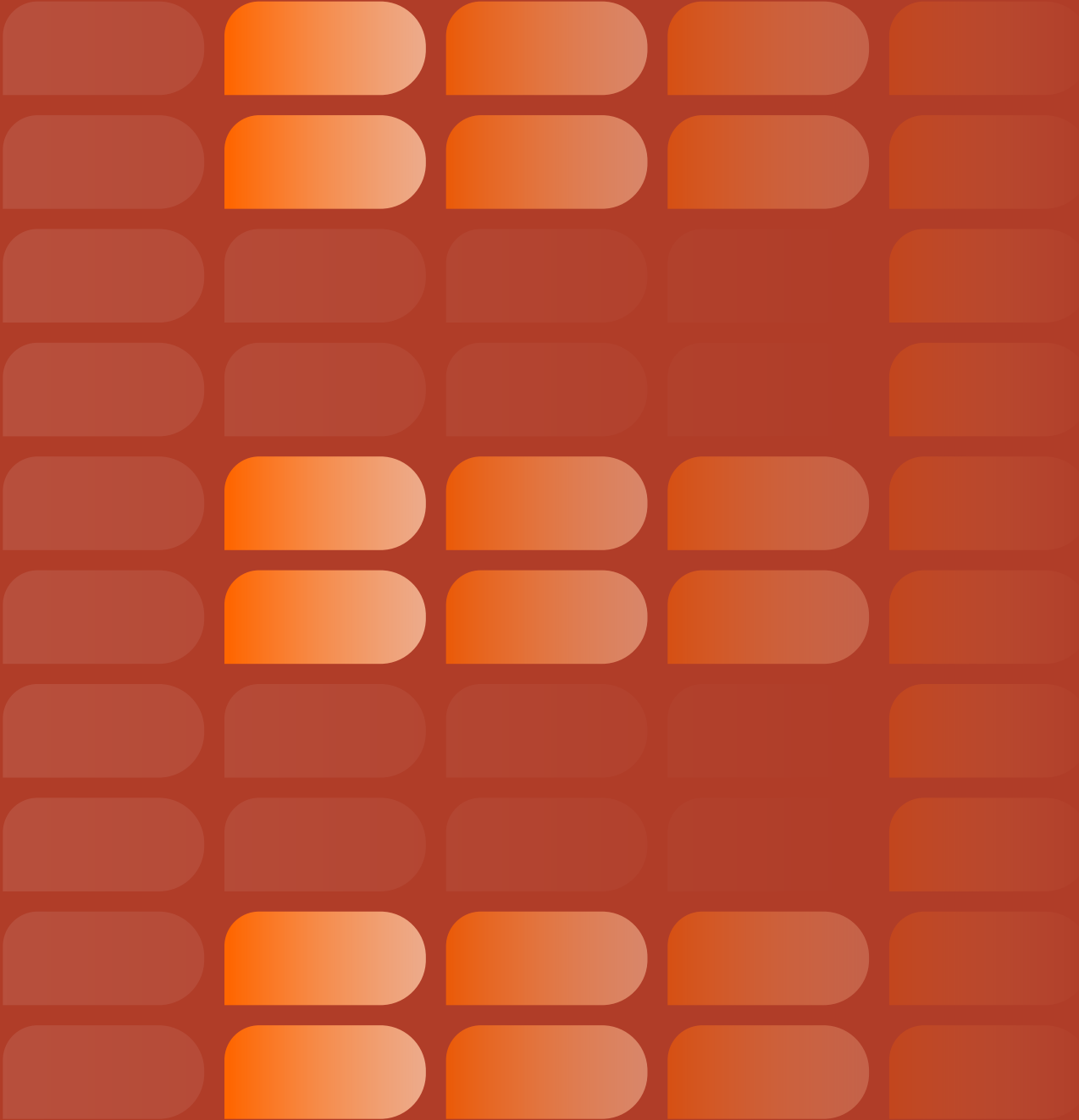
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 2.12b Koepelleden: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

3. Arbeidsplaatsen en loonkosten

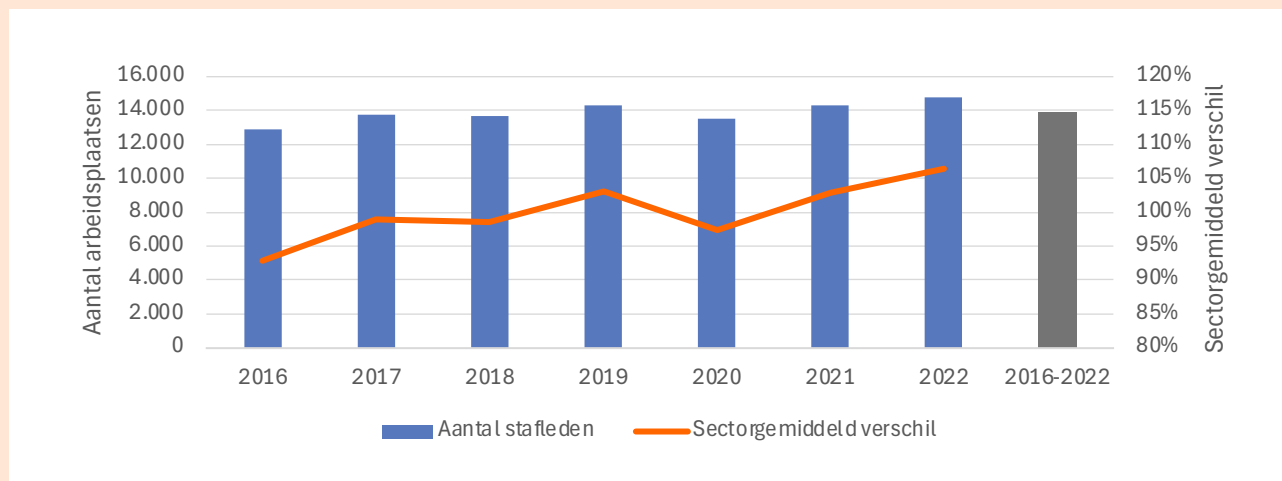

a. Arbeidsplaatsen

Het aantal arbeidsplaatsen neemt na een dip in 2020 weer snel toe

In 2020 gingen er in de goededoelensector 787 arbeidsplaatsen verloren vergeleken met 2019 (Figuur 3.1). In 2021 was dat op tien na weer goedge maakt. Ook wat betreft het aantal arbeidsplaatsen volgt het herstel na een dip(je) in het eerste Covid-19-jaar alweer snel. Los van de 2020-dip loopt het aantal arbeidsplaatsen binnen de sector elk jaar op en bereikte in 2022 een totaal van 14.765. Daarmee nestelt de gezamenlijke goededoelensector zich net onder ING op [plek 10](#) van grootste werkgevers in Nederland buiten de overheid.

Figuur 3.1 Aantal arbeidsplaatsen (abs. en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022) (n=703)

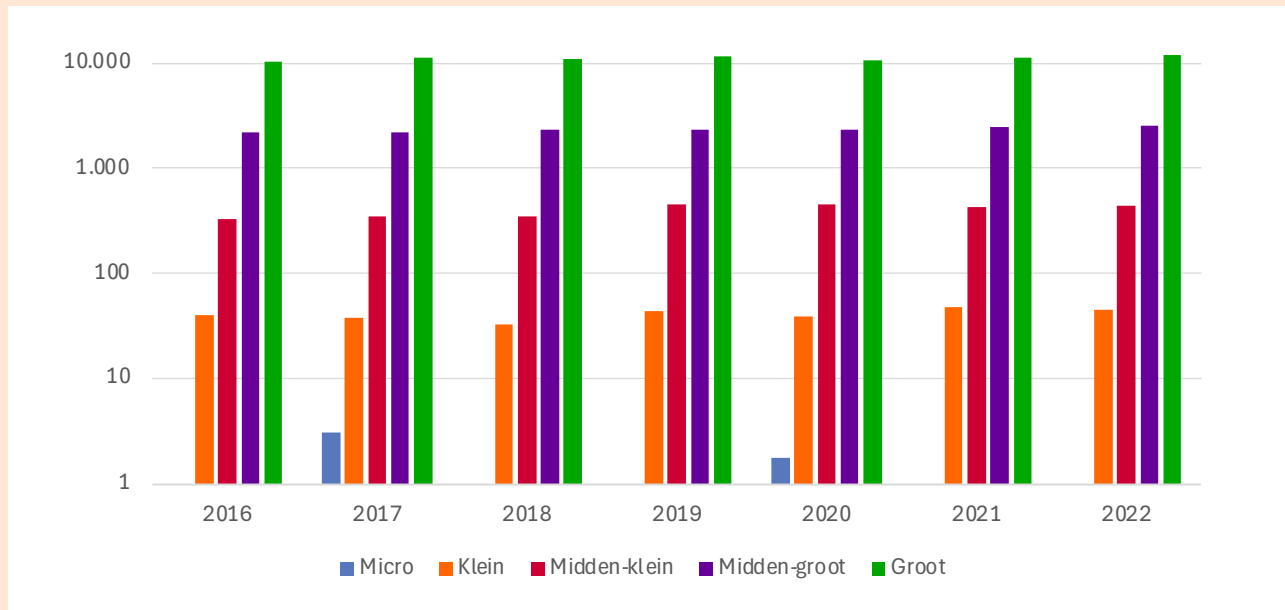
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Dip in arbeidsplaatsen zit vrijwel geheel bij grote goede doelen

Het is belangrijk om te melden dat een groot deel van de goede doelen helemaal geen betaalde stafleden heeft, maar volledig op vrijwilligers draait. Het wekt dan ook geen verbazing dat zelfs in de 'beste' jaren het aantal betaalde stafleden bij bijvoorbeeld micro-organisaties op de vingers van één hand te tellen is (Figuur 3.2a). Gemiddeld vinden we door de jaren heen 80% van de arbeidsplaatsen bij grote goede doelen en 17% bij midden-grote. Interessant is dat de daling in 2020 vrijwel geheel op het conto van de grote goede doelen kwam. De midden-grote organisaties lieten in dat jaar een kleine stijging (+2%) zien. Overigens eindigen alle vijf inkomstengroepen in 2022 op een hoger aantal arbeidsplaatsen dan hun 2016-2022 gemiddelde.

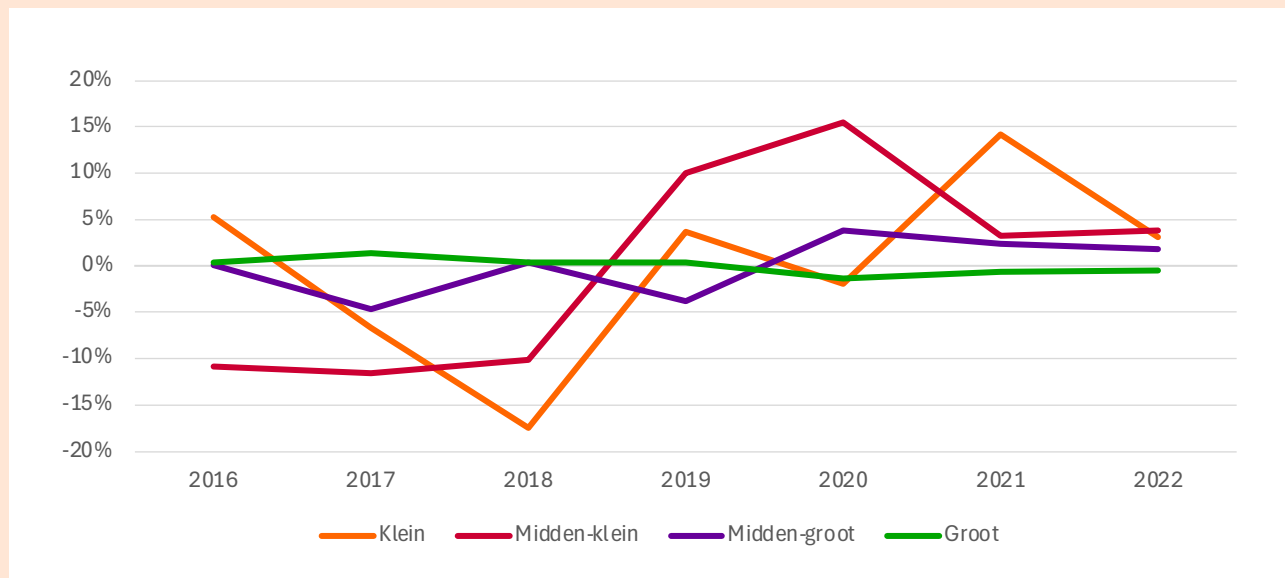
Tegelijkertijd, zo laat Figuur 3.2b zien, wijken vooral de drie laagste inkomstengroepen af van de jaarlijkse veranderingen van het sectorgemiddelde. De midden-grote en grote goede doelen blijven gedurende de hele periode 2016-2022 binnen de bandbreedte van 5% groei of krimp. Midden-kleine en kleine organisaties vertonen een sterkere fluctuatie in arbeidsplaatsen en wijken dan ook sterker af van het sectorgemiddelde. Gezien het feit dat de drie kleinste inkomstengroepen slechts een paar procent van alle arbeidsplaatsen leveren is dat ook niet zo vreemd. Het sectorgemiddelde wordt immers vrijwel geheel bepaald door de twee grootste groepen.

Figuur 3.2a Aantal arbeidsplaatsen per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703) (log-schaal)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 3.2b Aantal arbeidsplaatsen: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, exclusief micro-organisaties, in %, 2016-2022 (n=703)

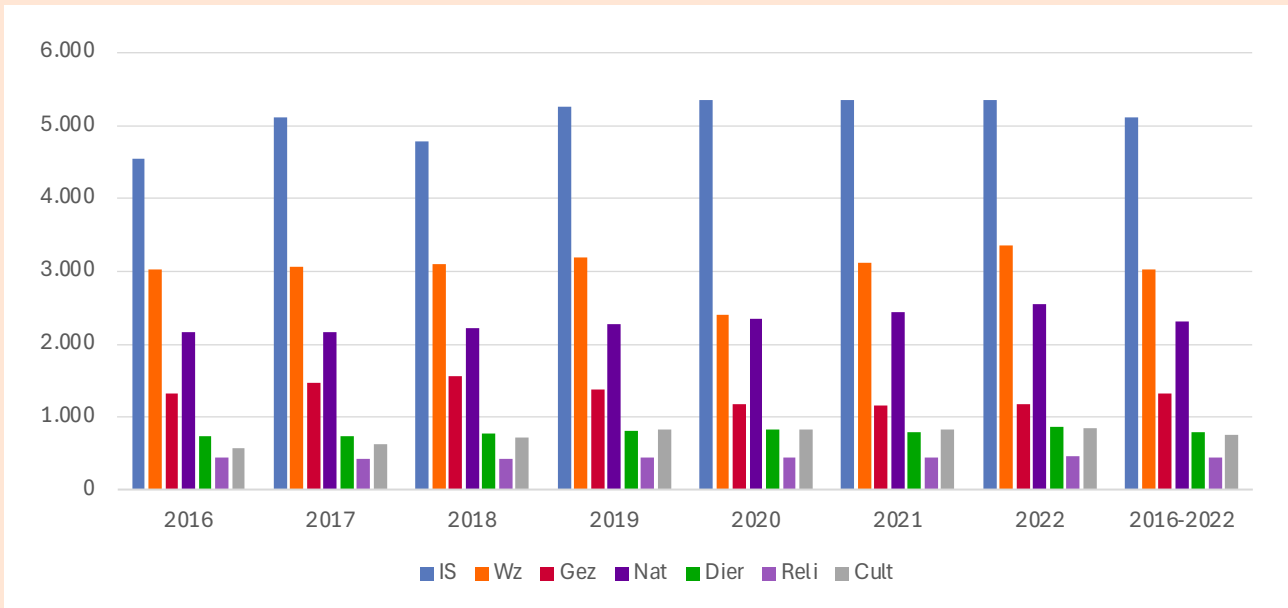
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Noot: Micro-organisaties zijn in deze figuur niet weergegeven, omdat ze vanwege de grote fluctuaties in hun zeer geringe aantal arbeidsplaatsen zeer sterk afwijken van het sectorgemiddelde.

Daling in arbeidsplaatsen in 2020 zit alleen bij Welzijn en Gezondheidsorganisaties

Vanuit het perspectief van de sectorsegmenten valt op dat bij vijf sectorsegmenten in 2020 helemaal geen daling is te zien in het aantal arbeidsplaatsen (Figuur 3.3a). Dat betekent ook dat de daling in dat jaar geheel is toe te schrijven aan goede doelen op het gebied van Welzijn en Gezondheid. De Welzijnsorganisaties zijn hun dip in 2022 alweer te boven, maar de Gezondheidsorganisaties blijven op het lagere niveau tot in 2022. Dat betekent ook dat het aandeel van de Gezondheidsorganisaties in het totaal aantal arbeidsplaatsen in de goededoelensector daalt van ongeveer 10% over 2016-2019 naar 8% in 2022. Met uitzondering van 2020 – en dus de gezondheidsorganisaties – verandert er over de jaren weinig tot niets in het aandeel van de andere sectorsegmenten in het totale aantal arbeidsplaatsen.

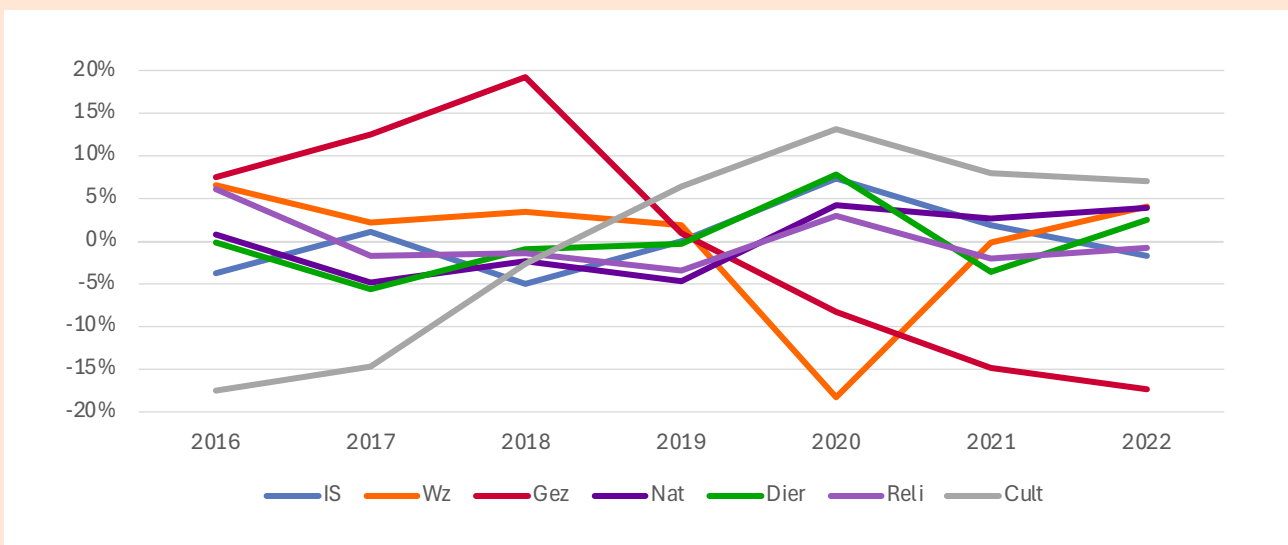
Figuur 3.3a Aantal arbeidsplaatsen per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

In Figuur 3.3b zien we dat de Welzijnsorganisaties alleen in 2020 onder het sectorgemiddelde zakken, in de andere jaren zitten ze een paar procentpunten boven het gemiddelde. De Gezondheidsorganisaties, daarentegen, wijken eigenlijk in alle jaren aanzienlijk af. De uitzondering is 2019, waarin dit segment op het sectorgemiddelde zit. Ook de Cultuurorganisaties laten vrijwel elk jaar een substantieel verschil zien, al bewegen zij precies in de tegenovergestelde richting. IS-organisaties volgen het sectorgemiddelde met uitzondering van het jaar 2020, waarin het aantal arbeidsplaatsen meer toeneemt dan verwacht had mogen worden op basis van het sectorgemiddelde. Eigenlijk bewegen alleen goede doelen in de sectorsegmenten Natuur en Religie zich de gehele periode rond het sectorgemiddelde.

Figuur 3.3b Aantal arbeidsplaatsen: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

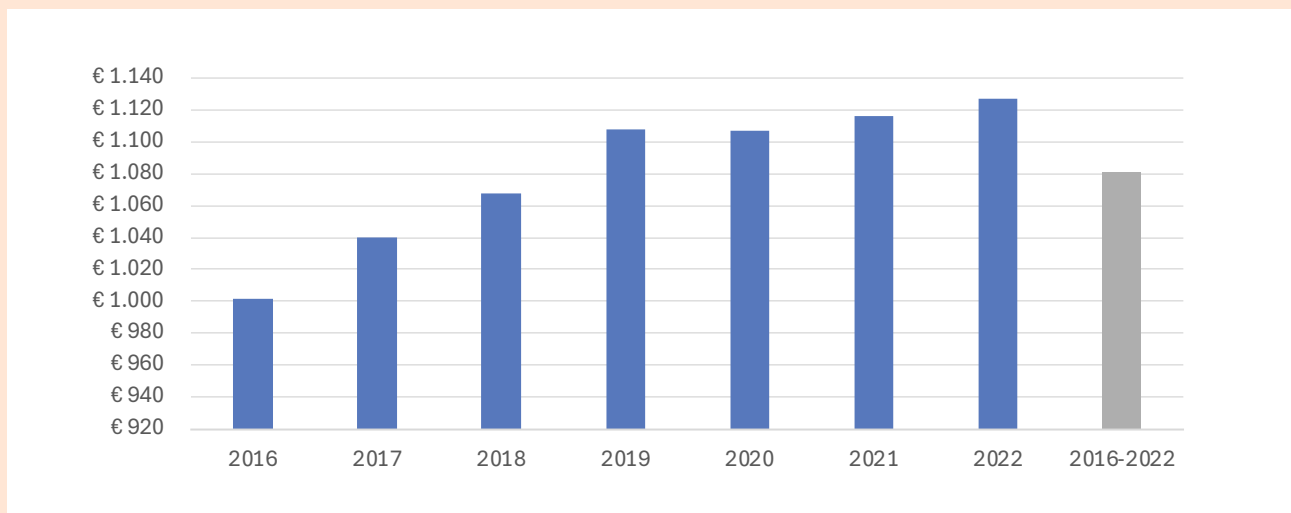
b. Loonkosten

Gemiddelde loonkosten zijn vrij stabiel – met uitzondering van 2020

De loonkosten per fte (een fte is een voltijds baan) in de sector omvatten in onze berekening naast de bruto salarissen ook de werkgeverslasten, zoals het werkgeversdeel van de sociale lasten, pensioenen en andere personeelskosten. Voor 2022 signaleert het CBS dat 'de brutolonen zoals vastgelegd in cao's in 2022 [...] met gemiddeld 3,3 procent' toenemen. Men voegt daar overigens meteen aan toe dat die cao-loonstijging 'niet eerder [...] zoveel achter [bleef] bij de stijging van de consumentenprijzen'. In tegenstelling tot dit algemene beeld, is het interessant te zien dat in de goededoelensector de gemiddelde loonkosten in 2022 niet hoger maar juist iets lager uitvielen dan in 2021 en, vooral, 2020.

In dat laatste jaar gaat een afnemend aantal arbeidsplaatsen gepaard met een tijdelijke verhoging van de gemiddelde loonkosten. Oplopende kosten bij ontslag van medewerkers kan hieraan debet zijn, maar wellicht heeft het ook te maken met de inhuur van tijdelijke krachten. Het laat onverlet dat, zoals te verwachten bij een oplopend aantal stafleden, de totale loonkosten in de sector toenemen (Figuur 3.4). De gemiddelde loonkosten per arbeidsplaats veranderen in de periode echter nauwelijks. Dat betekent ook dat de goededoelensector in de CBS-ranglijst van loonkosten voor 15 bedrijfstakken op een vergelijkbaar niveau van de loonkosten in het onderwijs zitten (zie ook Schulpen & Van der Plas 2023).

Figuur 3.4 Totale loonkosten in miljoenen €, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

...en met uitzondering van kleine en midden-kleine goede doelen

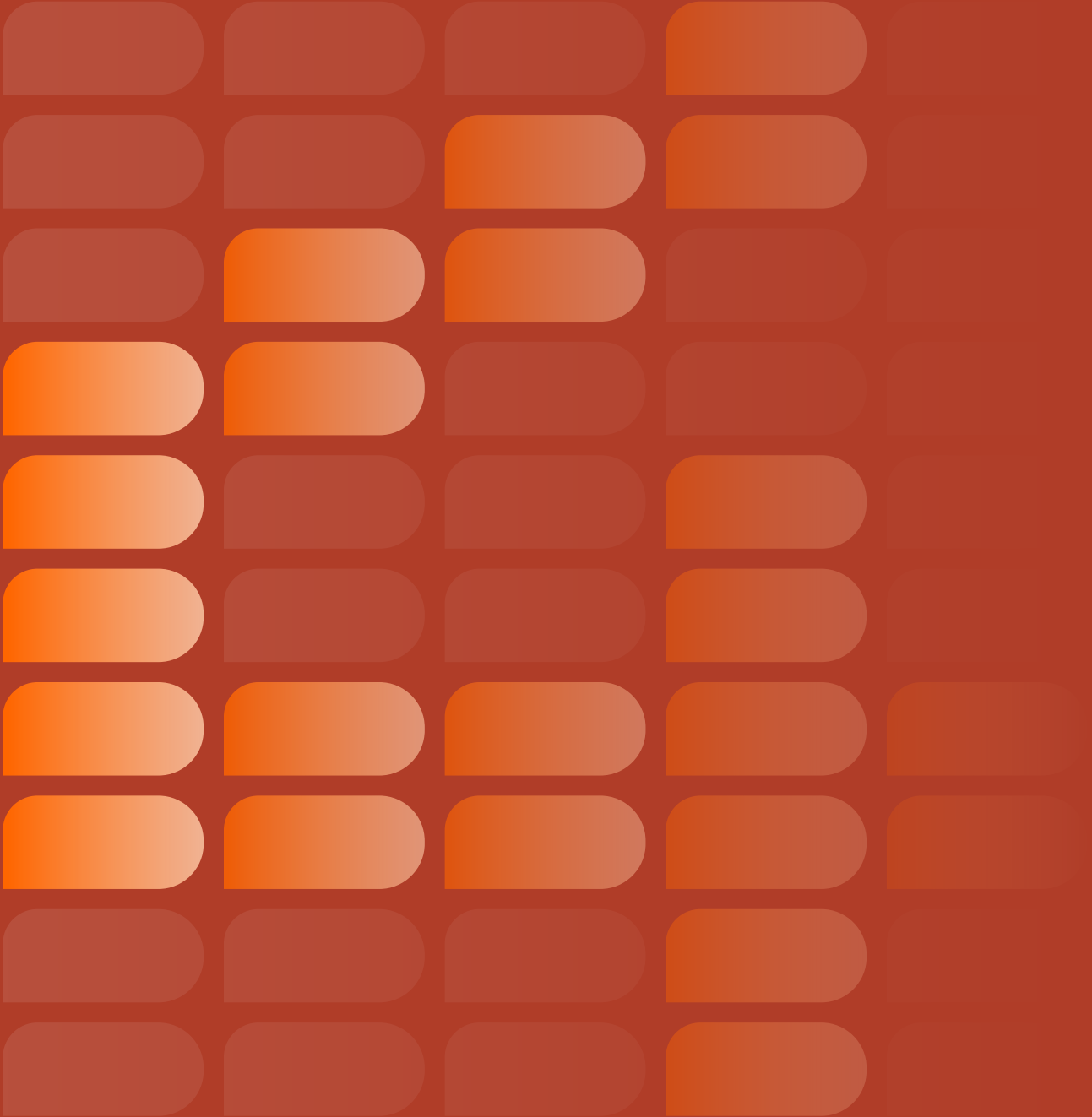
Bij de gemiddelde loonkosten per inkomstengroep laten we de micro-organisaties even buiten beschouwing vanwege het zeer geringe aantal betaalde arbeidsplaatsen en de relatief grote fluctuaties. Dan valt in de eerste plaats op dat de gemiddelde loonkosten toenemen per inkomstengroep. Hoewel die bij de midden-grote en grote goede doelen zeer dicht bij elkaar liggen, komen ze bij de kleine en midden-kleine organisaties beduidend lager uit.

Daarnaast valt op dat de gemiddelde loonkosten vooral bij de kleine goede doelen van jaar tot jaar relatief sterk fluctueren. Bij de andere inkomstengroepen zien we meer stabiliteit. Tegelijk liggen bij alle inkomstengroepen de gemiddelde loonkosten in 2022 onder het niveau van 2016, al is dat verschil met -0,4% bij grote organisaties verwaarloosbaar en bij midden-kleine organisaties met -30% juist groot. De midden-kleine inkomstengroep is ook de enige die vanaf 2016 een vrijwel constante daling van de gemiddelde loonkosten laat zien.

Stijging in gemiddelde loonkosten in 2020 zit vooral bij Welzijnsorganisaties

Als we kijken naar de gemiddelde loonkosten per sectorsegment, valt op dat de eerder geconstateerde stijging in 2020 vooral bij de Welzijnsorganisaties zit. Interessant is daarnaast dat bij drie sectorsegmenten de gemiddelde loonkosten in 2022 hoger uitvallen dan in 2016. Dat geldt voor goede doelen op het terrein van Internationale samenwerking, Gezondheid en Religie. Bij de andere sectorsegmenten liggen de loonkosten in 2022 juist onder het niveau van 2016.

4. Opbrengsten en inkomstenspreiding

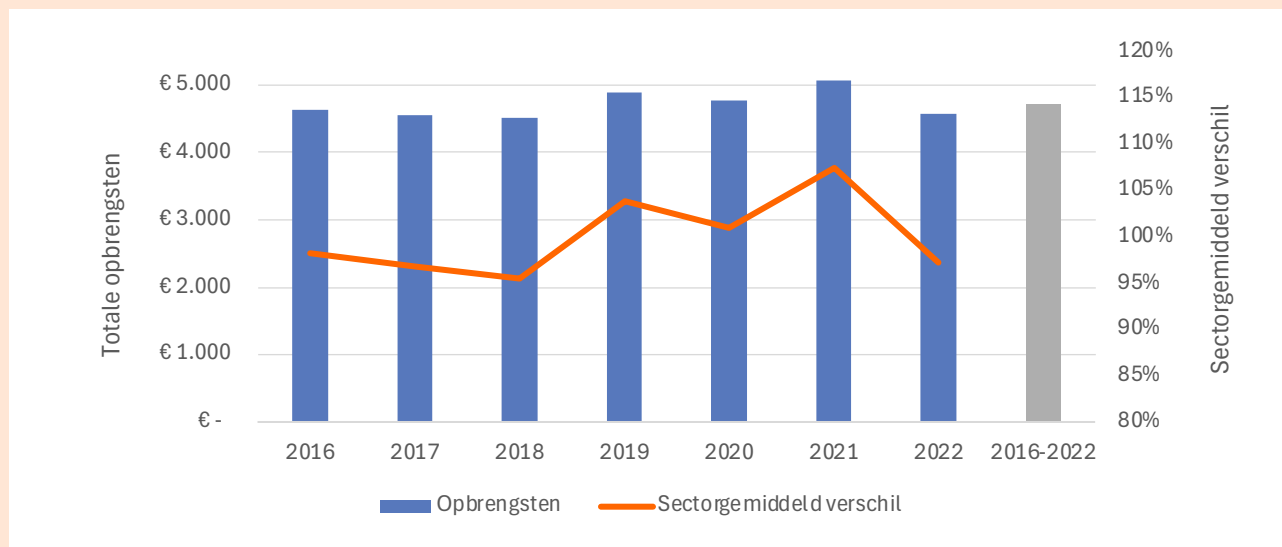

a. Opbrengsten

Goede doelen vertonen een grote mate van stabiliteit in opbrengsten

De totale opbrengsten (totale inkomsten + financiële baten) van goede doelen bedroegen in 2016 ruim €4,6 miljard. Zeven jaar later stond de teller op net onder €4,6 miljard. In de jaren daartussen fluctueren de totale opbrengsten iets met een laagste punt van €4,5 miljard in 2018 en een hoogste niveau van bijna €5,1 miljard in 2021 (figuur 4.1). Zelfs op het hoogste punt gaat het slechts om een verschil van +7,5% ten opzichte van het 2016-2022-gemiddelde.

Figuur 4.1 Totale opbrengsten (in miljoenen €) en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

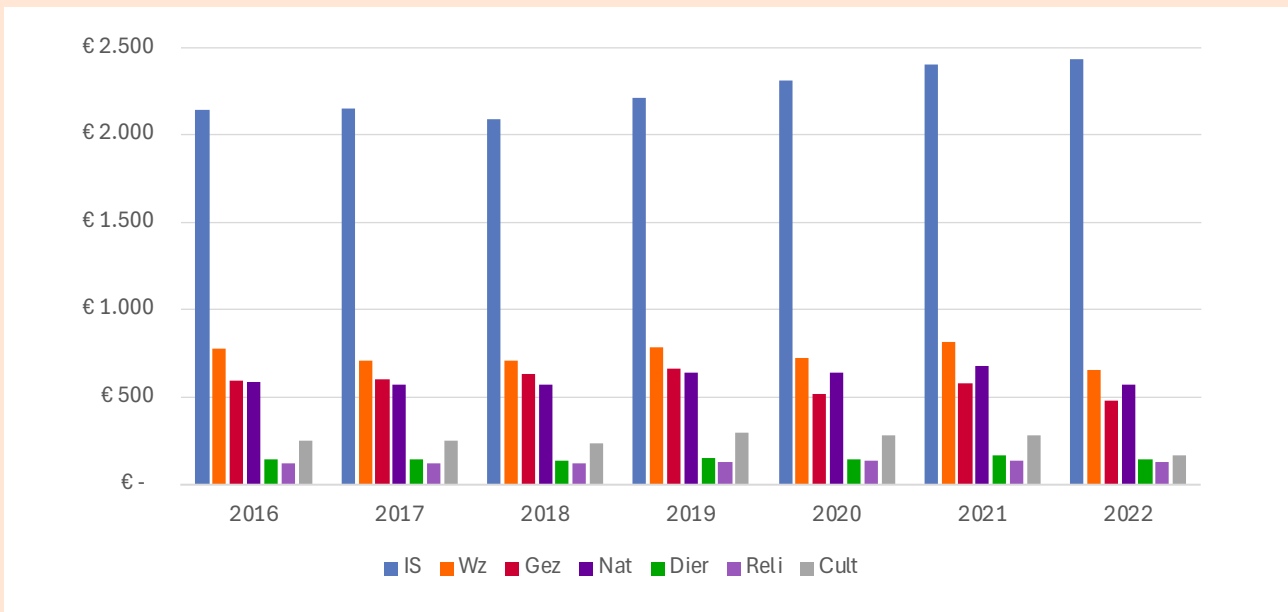
IS-organisaties blijven het als enige sectorsegment goed doen

De gezamenlijke IS-organisaties hebben verreweg de meeste inkomsten (Figuur 4.2a). In 2022 zien zij als enige sectorsegment hun opbrengsten stijgen. Figuur 4.2a laat tevens zien dat IS-organisaties - wederom als enig sectorsegment - vanaf 2018 constant stijgen. Welzijnsorganisaties kennen een piek in 2019 en in 2021, maar die is het jaar daarop weer verdampt. Tegelijkertijd zien we bij Gezondheidsorganisaties in 2020 een forse daling in opbrengsten: -22% vergeleken met 2019. Ook sommige andere sectorsegmenten - Welzijn, Dieren en Cultuur - tonen een daling in dit eerste Covid-19-jaar, maar daar is de daling beperkter in omvang. Opvallend is tot slot dat alle sectorsegmenten in 2022 lagere opbrengsten noteren, met uitzondering van organisaties in het veld van Internationale samenwerking.

Cultuurorganisaties raken tussen 2019 en 2022 de helft van hun opbrengsten kwijt

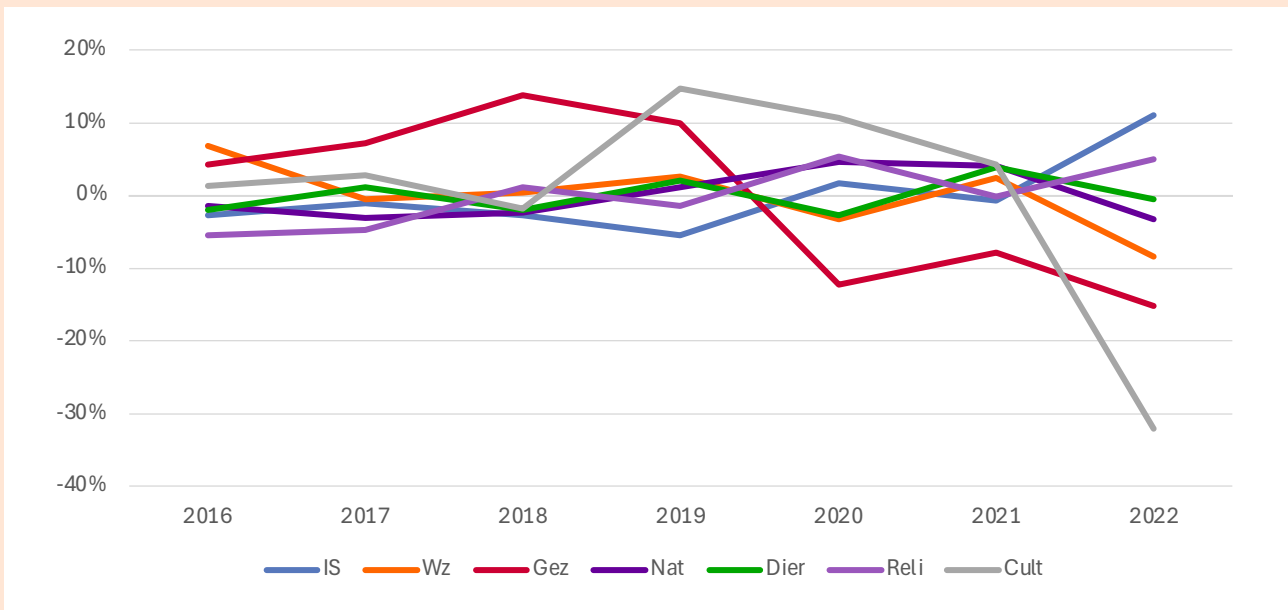
Figuur 4.2b bevestigt de speciale positie van grote goede doelen en de negatieve trend voor het gros van de andere sectorsegmenten in 2022. Tegelijk zien we dat twee sectorsegmenten een ontwikkeling doormaken die afwijkt van wat verwacht mocht worden op basis van het sectorgemiddelde. Bij de Gezondheidsorganisaties stijgen de totale opbrengsten vóór 2020 namelijk meer dan het sectorgemiddelde, terwijl ze in 2020 sterker dan gemiddeld dalen. Bovendien blijven deze organisaties in 2021 achter bij het herstel dat we voor de gehele goededoelensector zien. Cultuurorganisaties op hun beurt doen het vooral in 2019 veel beter dan het sectorgemiddelde en blijven ook in 2020 boven de sectorgemiddelde daling van de totale opbrengsten. In 2022 zakten de Cultuurorganisaties echter tot slechts €10 miljoen, waar ze in 2019 nog twee keer zoveel aan inkomsten hadden; een naar verhouding substantieel sterkere daling dan we voor de gehele sector waarnemen.

Figuur 4.2a Totale opbrengsten (in miljoenen €), per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 4.2b Totale opbrengsten: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

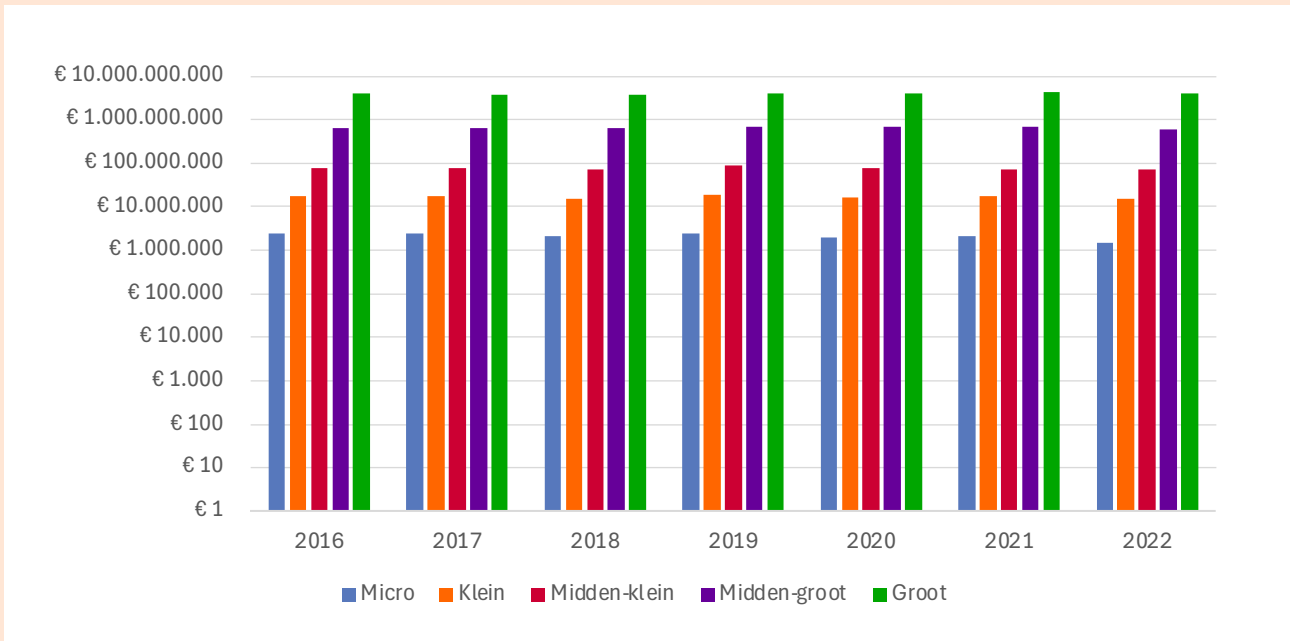

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Alle inkomstengroepen laten een veer in 2022

Figuur 4.3a beschrijft de totale opbrengsten per inkomstengroep. Daaruit leren we dat het eerder geconstateerde maximum in 2019 voor alle inkomstengroepen geldt. De piek loopt van +7,1% (vergeleken met het jaar daarvoor) bij midden-grote goede doelen tot +20,8% bij kleine. De piek in 2021 daarentegen geldt niet voor midden-kleine organisaties (-1,9%) en loopt verder van een magere +1,5% (micro) tot +7,2% (grote). Figuur 4.3a maakt vooral de daling in totale opbrengsten in 2022 bij de twee grootste inkomstengroepen zichtbaar. Die daling is echter in het geheel niet voorbehouden aan die twee: alle inkomstengroepen zien hun totale opbrengsten naar beneden gaan. Bij vier van de vijf inkomstengroepen komt men in 2022 zelfs onder het eigen langjarig gemiddelde uit. Alleen grote goede doelen blijven boven het langjarig gemiddelde.

Figuur 4.3a Totale opbrengsten (in €) per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703) (log-schaal)

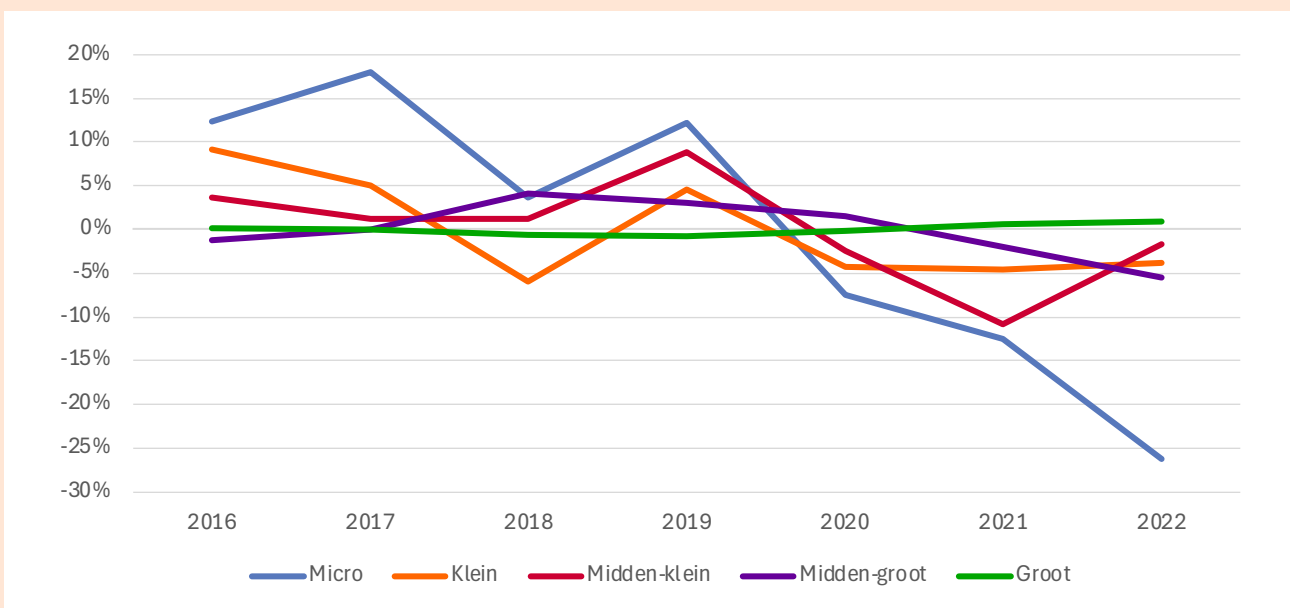

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Micro-organisaties zien hun opbrengsten vanaf 2020 het sterkste dalen

Figuur 4.3b illustreert dat de daling in 2022 bij de twee grootste inkomstengroepen nauwelijks afwijkt van de veranderingen voor de gehele sector. Waar de grote goede doelen net 1% boven het sectorgemiddelde blijven, vallen midden-grote organisaties daar met -1.6% net onder. Grotere verschillen van het sectorgemiddelde zien we vooral bij de micro-organisaties. Vóór 2020 – en vooral in 2017 en 2019 – zitten deze kleinste goede doelen ver boven het sectorgemiddelde, vanaf 2020 zitten ze er ver onder. Op basis van het sectorgemiddelde van 2,8% in 2022, hadden micro-organisaties in dat jaar eigenlijk moeten dalen van net boven €2 miljoen naar net onder €2 miljoen. In werkelijkheid echter daalden ze naar net boven €1,5 miljoen (26,3% meer dan verwacht).

Figuur 4.3b Totale opbrengsten: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde, in %, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Box 4.1 Totale opbrengsten in perspectief

Om de verschillen tussen sectorsegmenten en tussen inkomstengroepen in perspectief te plaatsen is het belangrijk om naar de samenstelling van de totale opbrengsten te kijken. De totale opbrengsten zijn de som van de totale inkomsten uit acht verschillende inkomstenbronnen (Tabel 4.1) plus de financiële baten (oftewel de inkomsten uit rente en beleggingen). Uiteraard zijn die verschillende bronnen niet allemaal even belangrijk en laten ze ook niet allemaal een zelfde ontwikkeling over de periode 2016-2022 zien.

Tabel 4.1 Acht inkomstenbronnen

Inkomstenbron	Toelichting
1 Baten van particulieren	Inkomsten uit bijvoorbeeld collecten, contributies, donaties en nalatenschappen.
2 Baten van bedrijven	Inkomsten uit donaties van, of sponsoring door, bedrijven.
3 Baten van loterijorganisaties	Inkomsten uit de bijdragen van loterijen zoals de Postcode Loterij en VriendenLoterij.
4 Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	Inkomsten van moeder- of zusterorganisaties (bv. Oxfam Novib dat geld ontvangt van Oxfam International).
5 Baten van andere organisaties zonder winststreven	Inkomsten van andere maatschappelijke organisaties / goede doelen.
6 Baten van subsidies van overheden	Inkomsten uit subsidies van de centrale overheid, gemeenten of provincies in Nederland, maar ook van buitenlandse overheden of intergouvernementele organisaties (zoals de Europese Unie, Verenigde Naties of Wereldbank).
7 Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	Inkomsten uit commerciële activiteiten uiteenlopend van verkoop van tweedehands spullen tot bieden van specifieke diensten aan derden.
8 Overige baten	Inkomsten die niet onder een van bovenstaande bronnen kunnen worden geplaatst.

Tabel 4.2 (in %) en Figuur 4.4 (in €) laten de veranderingen in de samenstelling van de totale opbrengsten zien voor de goededoelensector als geheel. Duidelijk is de 2020-dip te zien, maar ook dat de daling in totale opbrengsten in 2022 voor een belangrijk deel zit in de negatieve financiële baten. Bovendien fluctueren de financiële baten relatief sterk.

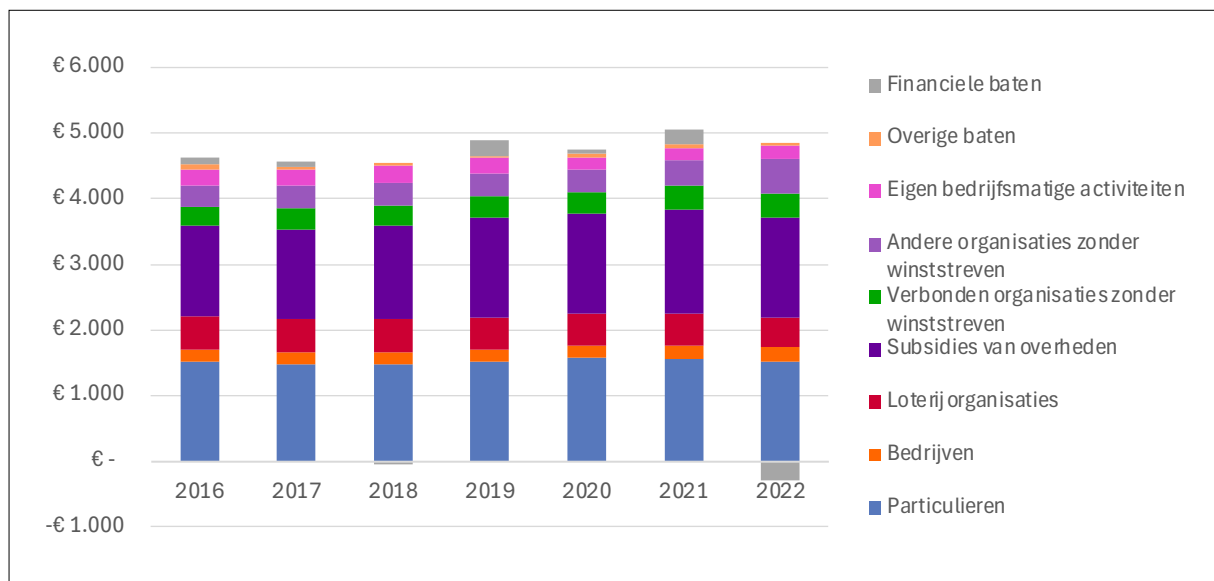
Bij de andere inkomstenbronnen zijn de fluctuaties beduidend geringer. Dat wil niet zeggen dat er daar niets verandert. Zo laat Tabel 4.2 duidelijk zien dat particulieren en overheidssubsidies de twee belangrijkste inkomstenbronnen zijn en dat ze met de jaren dichter naar elkaar toe groeien. In 2022 leveren beide een derde van de totale opbrengsten. Het relatieve belang van loterijorganisaties neemt iets af terwijl dat van andere organisaties zonder winststreven in 2022 plotseling sterk stijgt. Bedrijven leveren elk jaar net wat meer dan 4% van de opbrengsten van goede doelen in Nederland; een percentage dat licht stijgt in 2022. Verbonden organisaties zonder winststreven komen in 2022 procentueel net boven het jaarlijks gemiddelde van 7,1% uit. Tot slot: de overige baten bedragen jaarlijks rond 1% van de opbrengsten en eigen bedrijfsmatige activiteiten van goede doelen zitten over 2016-2019 boven het jaarlijks gemiddelde van 4,8% en vanaf 2020 daaronder.

Tabel 4.2 Samenstelling van totale opbrengsten: procentuele verschuivingen over 2016-2022, n=703

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Particulieren	33.0%	32.5%	32.9%	31.2%	33.2%	30.9%	33.4%
Bedrijven	4.0%	4.0%	4.1%	3.7%	3.8%	3.9%	4.7%
Loterijorganisaties	11.0%	11.0%	11.1%	10.1%	10.4%	9.4%	9.7%
Subsidies van overheden	29.6%	29.9%	31.6%	30.8%	31.8%	31.3%	33.4%
Verbonden organisaties zonder winststreven	6.2%	7.1%	6.7%	6.7%	7.1%	7.5%	7.8%
Andere organisaties zonder winststreven	7.3%	7.5%	7.9%	7.0%	7.1%	7.4%	11.4%
Eigen bedrijfsmatige activiteiten	4.9%	5.6%	5.7%	5.1%	4.0%	3.8%	4.6%
Overige baten	1.9%	0.7%	0.9%	0.6%	1.1%	1.2%	1.1%
Financiële baten	2.2%	1.7%	-0.9%	4.9%	1.4%	4.6%	-6.1%

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

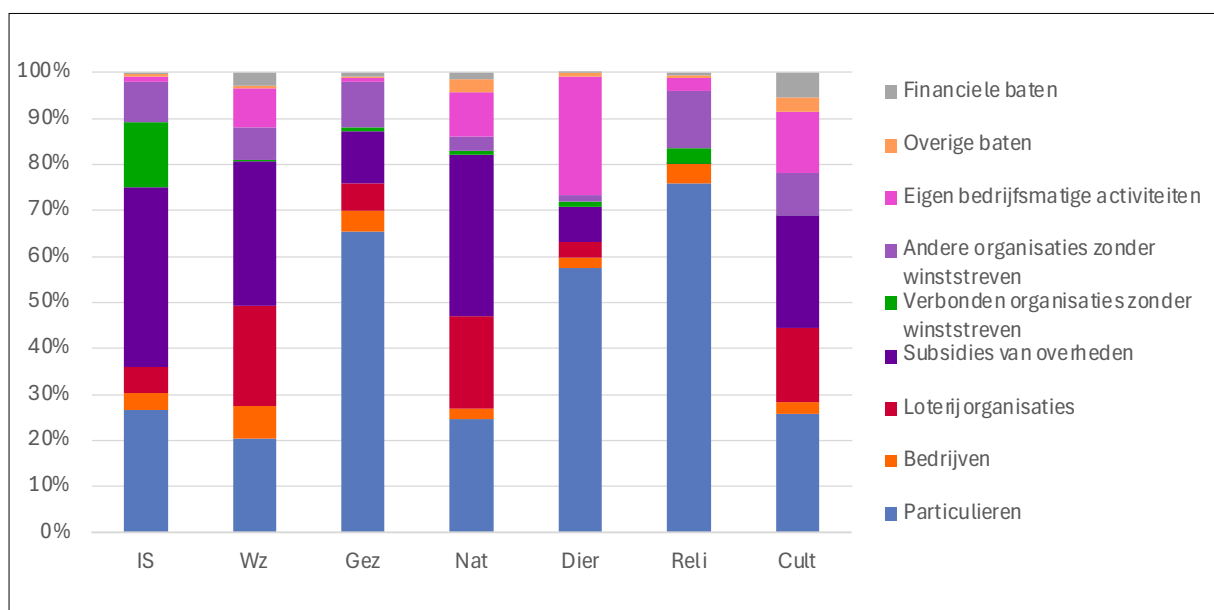
Figuur 4.4 Samenstelling van de totale opbrengsten, 2016-2022, in miljoenen €, n=703

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Ook in absolute zin (Figuur 4.4) lopen de financiële baten per jaar het meest uiteen met een piek van €237 miljoen in 2019 en een laagste niveau van -€279 miljoen in 2022. Ondertussen blijven de inkomsten van particulieren jaarlijks rond de €1,5 miljard zweven, met uitschieters naar boven tot €1,578 miljard en naar beneden tot €1,482 miljard. Overheidssubsidies nemen jaarlijks toe met uitzondering van 2022 en zijn in dat laatste jaar dus vrijwel gelijk aan de particuliere bron (€1,5 miljard). In 2016 leverden de loterijen nog €508 miljoen aan de goede doelen. Zeven jaar later was daar, na een bijna constante jaarlijkse daling, nog €446 miljoen van over (zo'n 12% minder dus). Ook inkomsten uit eigen bedrijfsmatige activiteiten nemen over de jaren - en vooral sinds 2020 - iets af en eindigen voorsnog in 2022 op €211 miljoen. Daarentegen zien we groei bij bedrijven (van €185 miljoen in 2016 naar €215 miljoen in 2022), verbonden organisaties (van €287 miljoen naar €357 miljoen) en, vooral, andere organisaties zonder winststreven (van €336 miljoen naar €523 miljoen), al is er soms sprake van enige fluctuaties.

Figuur 4.5 Inkomstenbronnen per inkomstengroep, in % van gemiddelde over 2016-2022 (n=703)

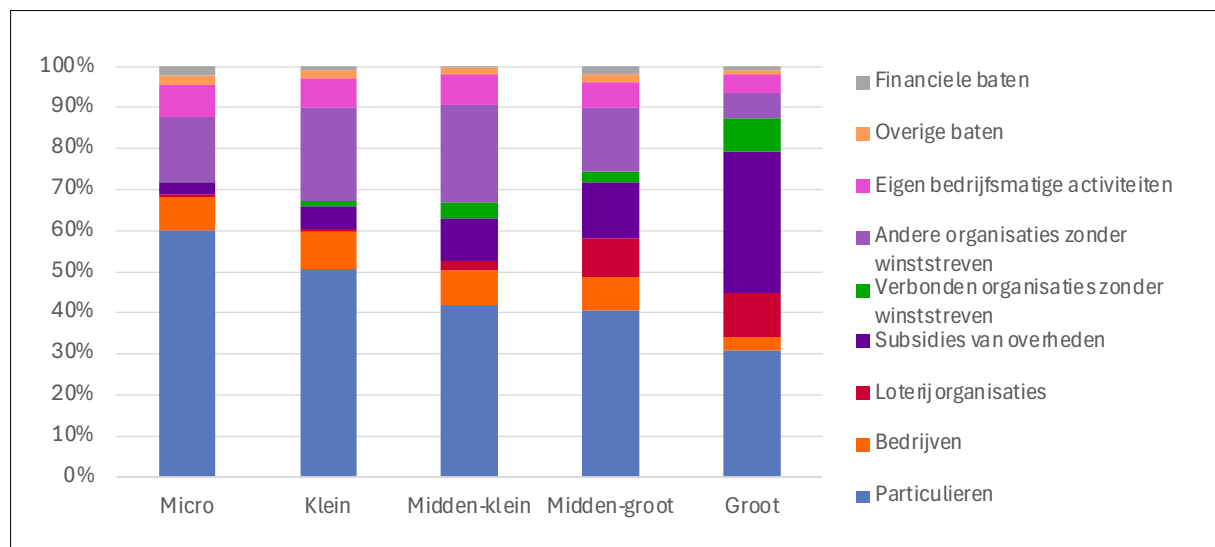

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Het mag duidelijk zijn dat de verschillen tussen sectorsegmenten en tussen inkomstengroepen groot zijn. Dat begint al bij het relatieve belang van de verschillende bronnen. Figuren 4.5 en 4.6 illustreren de verscheidenheid in de sector met een overzicht van het belang van de inkomstenbronnen voor de afzonderlijke sectorsegmenten en inkomstengroepen. Daaruit leren we onder andere dat Religie-organisaties 75% van hun opbrengsten verkrijgen uit particuliere donaties terwijl dat op 20% ligt voor Welzijnsorganisaties. Die laatste ontvangen net iets meer (21%) uit loterijgelden. Tezamen met Natuur- en Cultuurorganisaties zijn ze daarmee de belangrijkste ontvangers van deze gelden. IS-organisaties ontvangen gemiddeld bijna €0,40 van elke euro uit overheidssubsidies (zie ook Hoofdstuk 8), terwijl Dierenorganisaties blijven steken op bijna €0,08. Cultuur- en Natuurorganisaties tot slot lijken een meer gelijke verdeling van bronnen te kennen (zie ook onder b. Inkomstenspreiding hieronder).

Uit Figuur 4.6 leren we bovendien dat het aandeel uit particuliere donaties afneemt naarmate goede doelen groter zijn en dat dat precies andersom werkt in het geval van overheidssubsidies. Bedrijven en ook eigen bedrijfsmatige activiteiten zijn dan weer voor alle inkomstengroepen bijna even belangrijk, met uitzondering van grote goede doelen. Voor die laatste zijn verbonden organisaties zonder winststreven een interessantere inkomstenbron. Tot slot valt het belang van andere organisaties zonder winststreven op voor met name kleine en midden-kleine organisaties, al spelen deze ook bij andere inkomstengroepen een rol van betekenis.

Figuur 4.6 Inkomstenbronnen per sectorsegment, in % van gemiddelde over 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

De verscheidenheid tussen inkomstengroepen en sectorsegmenten uit zich overigens niet alleen in het belang van de verschillende bronnen, maar ook in de ontwikkeling van die bronnen over de jaren heen. Een paar voorbeelden illustreren dat. Zo zijn micro-organisaties voor het grootste deel van hun opbrengsten afhankelijk van particuliere donaties, maar is die afhankelijkheid in het ene jaar beduidend groter dan in het andere. De daling in hun totale opbrengsten vanaf 2020 komt dan ook vanwege een daling van die donaties. Tegelijk nemen ook de inkomsten van bedrijven en van andere organisaties zonder winststreven tijdelijk af. Bij midden-kleine goede doelen daarentegen valt niet zo zeer het jaar 2020 op als wel 2019. In dat jaar stijgen de opbrengsten opeens om in 2020 weer terug te vallen naar het niveau van vóór 2019. De stijging in 2019 wordt bovendien veroorzaakt door een stijging van vrijwel alle inkomstenbronnen.

Ondertussen doen IS-organisaties het financieel elk jaar beter (alleen in 2017 laten ze een kleine daling zien). Terwijl particuliere inkomsten redelijk op peil blijven laten veel andere bronnen een stijging zien – en dat geldt zeker voor de andere organisaties zonder winststreven. In 2016 ontvingen de IS-organisaties nog €140 miljoen uit die bron. In 2022 was dat al opgelopen tot €338 miljoen. Welzijnsorganisaties daarentegen ontvangen elk jaar weer iets minder van die andere organisaties. Tegelijk

zien ze wel een aanzienlijke stijging van inkomsten uit particuliere donateurs na 2020 en een gestage groei van overheidssubsidies. Dat laatste geldt dan weer helemaal niet voor Gezondheidsorganisaties. In 2018 ontvingen die nog €116 miljoen van overheden; vanaf 2020 blijven ze steken op jaarlijks €23 miljoen.

Tot slot, de discussie hierboven zegt weinig tot niets over een meer kwalitatieve vraag welke bron het meest passend is. In zijn algemeenheid is die vraag lastig te beantwoorden. Het hangt immers ook af van wat je wilt bereiken. Zoals een van de deelnemers aan de focusgroepen stelt: 'als je projecten wilt doen voor vijf jaar, dan kies je voor geld van bedrijven en vermogensfondsen. Als je voor continuïteit en lange termijn gaat, dan particulier'. Een ander voegt daaraan toe erg te geloven 'in goede doelen die iets nieuws gaan doen'. Op basis daarvan zou een keuze voor ondernemers logisch zijn. Weer anderen hebben een voorkeur voor particulieren want die bieden 'verbinding met de samenleving'.

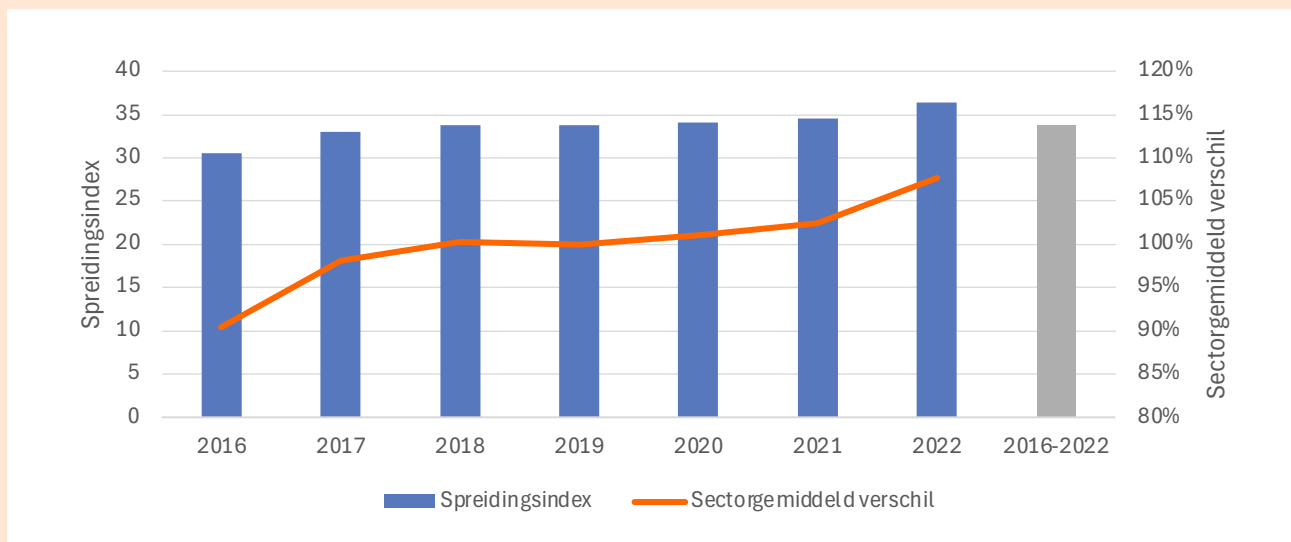
Welke mix van inkomstenbronnen een goed doel ook als meer wenselijk acht, er is een grote kans dat daarin het onderscheid tussen geormerkte en niet geormerkte financiering van belang is (zie ook [Hung et al. 2023](#)). In de focusgroepen stelden deelnemers dat overheden 'steeds strenger' worden. Daarnaast verwacht men dat 'geormerkte' werven onder donateurs (dus niet voor algemene steun maar voor specifieke projecten/activiteiten) voor het ene goede doel makkelijker zal zijn dan voor het andere.

b. Inkomstenspreiding

Goede doelen blijven kwetsbaar qua spreiding over inkomstenbronnen

Voor de inkomstenspreiding kijken we alleen naar de acht inkomstenbronnen. Dat is immers het deel van de totale opbrengsten waarop de goede doelen zelf nog een zekere invloed kunnen uitoefenen. We geven die inkomstenspreiding weer met de spreidingsindex. Deze Index drukt de afhankelijkheid van goede doelen uit van inkomstenbronnen, waarbij zowel het aantal inkomstenbronnen waarvan een goed doel gebruik maakt als de verdeling van de opbrengsten over die bronnen wordt meegerekend. Het uitgangspunt is dat een organisatie financieel minder kwetsbaar is als zij niet afhankelijk is van één inkomstenbron, maar haar inkomsten over meer bronnen spreidt. De spreidingsindex die wij gebruiken loopt van 0 tot 100, waarbij 0 staat voor 100% afhankelijkheid van één inkomstenbron en 100 aangeeft dat een organisatie gebruik maakt van alle acht inkomstenbronnen, die elk een achtste van de opbrengsten opleveren.

Figuur 4.7 Spreidingsindex, inclusief procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022 (n=703)

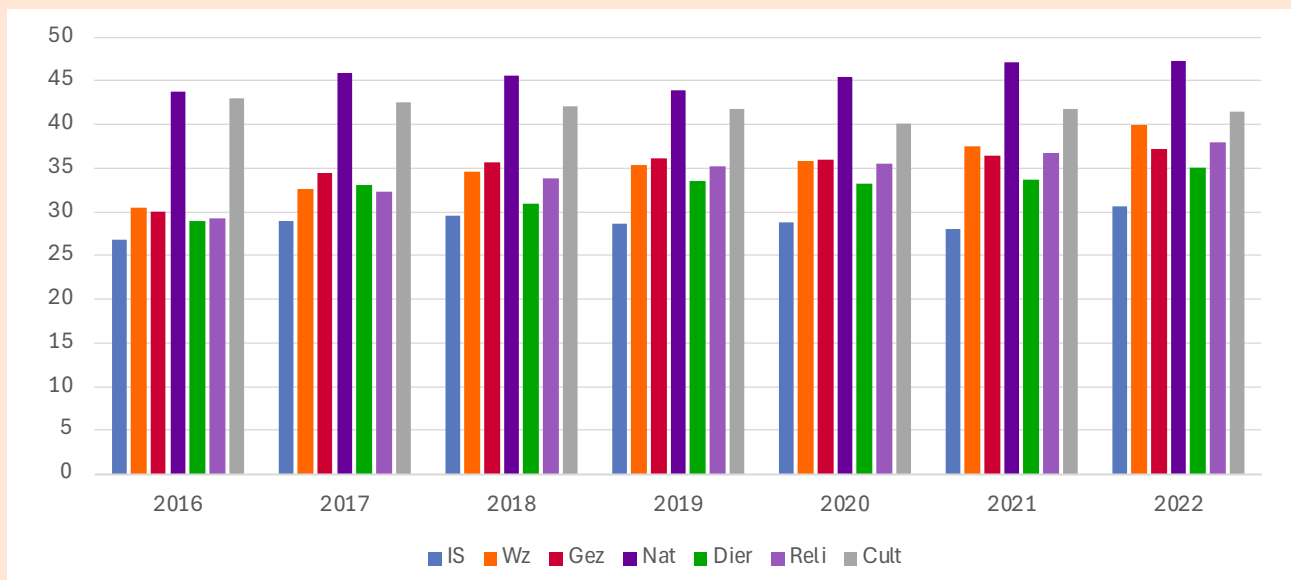
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

De gemiddelde score van alle goede doelen over 2016-2022 (Figuur 4.7) laat geen schokkende trends zien. Wel stijgt de spreidingsindex: in 2016 bedroeg deze 30,5 en in 2022 36,3. Zelfs de meest recente score suggereert echter een aanzienlijke kwetsbaarheid, aangezien zij ongeveer gelijk staat aan een organisatie met drie inkomstenbronnen waarvan er één het overgrote deel van de opbrengsten levert. In 2022 scoort overigens ruim de helft van de organisaties (55%) hoger dan het gemiddelde, maar 45% dus ook lager. Bijna 10% van de GD's komt in 2022 (net als in veel andere jaren) niet boven de 0 uit en is dus afhankelijk van slechts één inkomstenbron. Ruim 58% van die 0-scorende GD's zijn te vinden in de sector Internationale samenwerking.

Natuur- en Cultuurorganisaties scoren het hoogste op de spreidingsindex

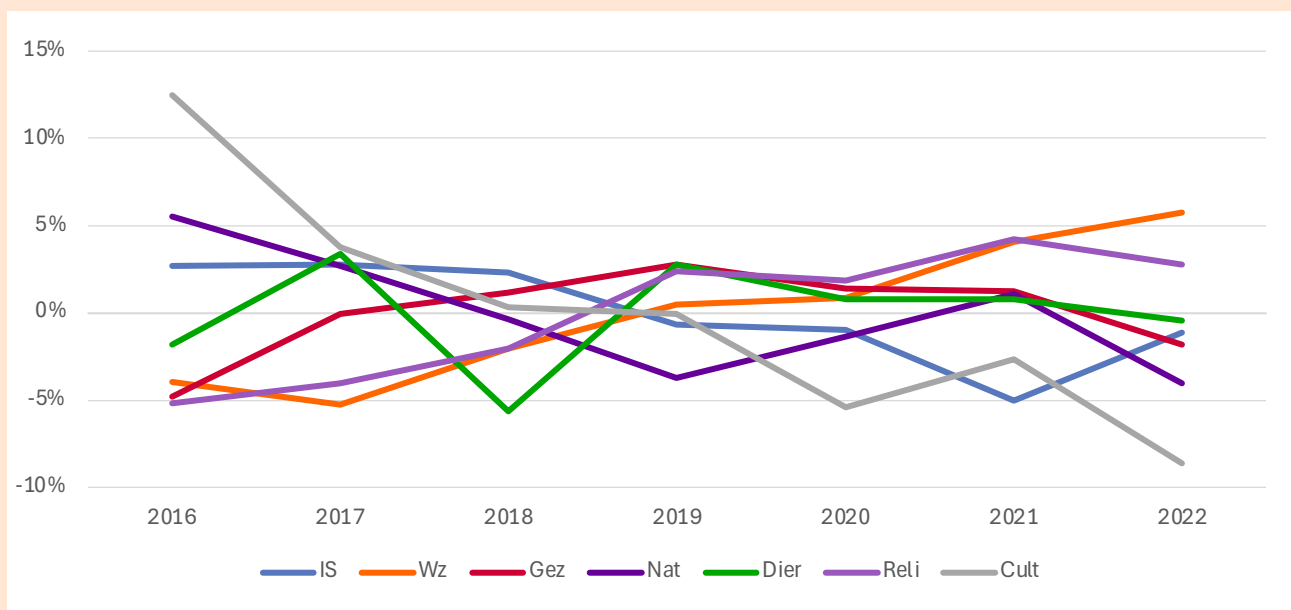
Niet geheel onverwacht, zo laat Figuur 4.8a zien, scoren de Internationale samenwerkingsorganisaties dan ook laag op de spreidingsindex. Aan de andere kant van het spectrum vinden we Natuur- en Cultuurorganisaties met een spreidingsindex in 2022 van respectievelijk 47,3 en 41,5. Over de jaren heen laat het ene sectorsegment (bv. Dieren) een vrijwel constante stijging zien, terwijl het andere nagenoeg gelijk blijft (bv. Gezondheid) of juist daalt (bv. Cultuur). Op een enkele uitzondering na blijven de jaarlijkse schommelingen steken tussen -7% en +7% (Figuur 4.8b).

Figuur 4.8a Spreidingsindex, per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 4.8b Spreidingsindex: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

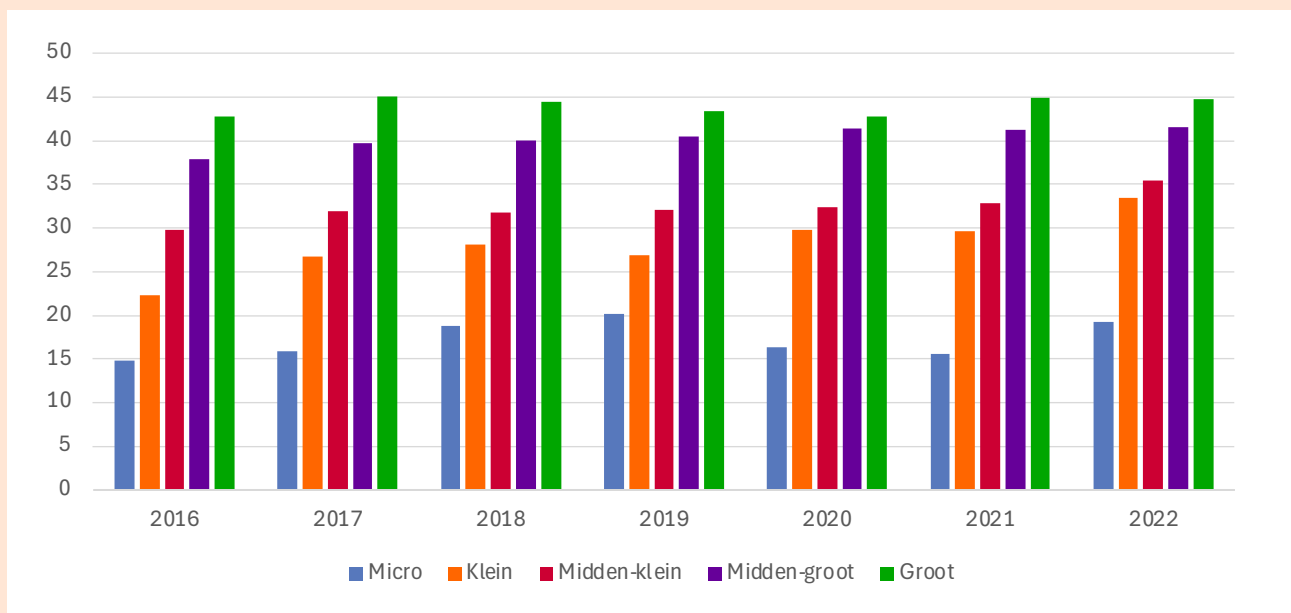
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Hoe hoger de inkomstengroep, hoe hoger de spreidingsindex

De verschillen tussen goede doelen zijn beduidend groter als we kijken naar de afzonderlijke inkomstengroepen. Figuur 4.9a laat zien dat micro-organisaties zeer laag scoren op de spreidingsindex. Gezien hun grote afhankelijkheid van één bron (voornamelijk particuliere donaties) is dat ook logisch. Tegelijk zien we dat de spreidingsindex toeneemt met de grootte van het goede doel. Waar de micro-organisaties in 2022 uitkomen op 19,3, scoren de kleine en midden-kleine goede doelen al in de 30. Midden-grote en grote organisaties scoren met respectievelijk 41,5 en 44,7 nóg hoger. De veranderingen blijven over de jaren heen beperkt. Eigenlijk maken alleen de kleine goede doelen een gestage groei in de spreidingsindex door, maar ook bij hen blijft die relatief laag.

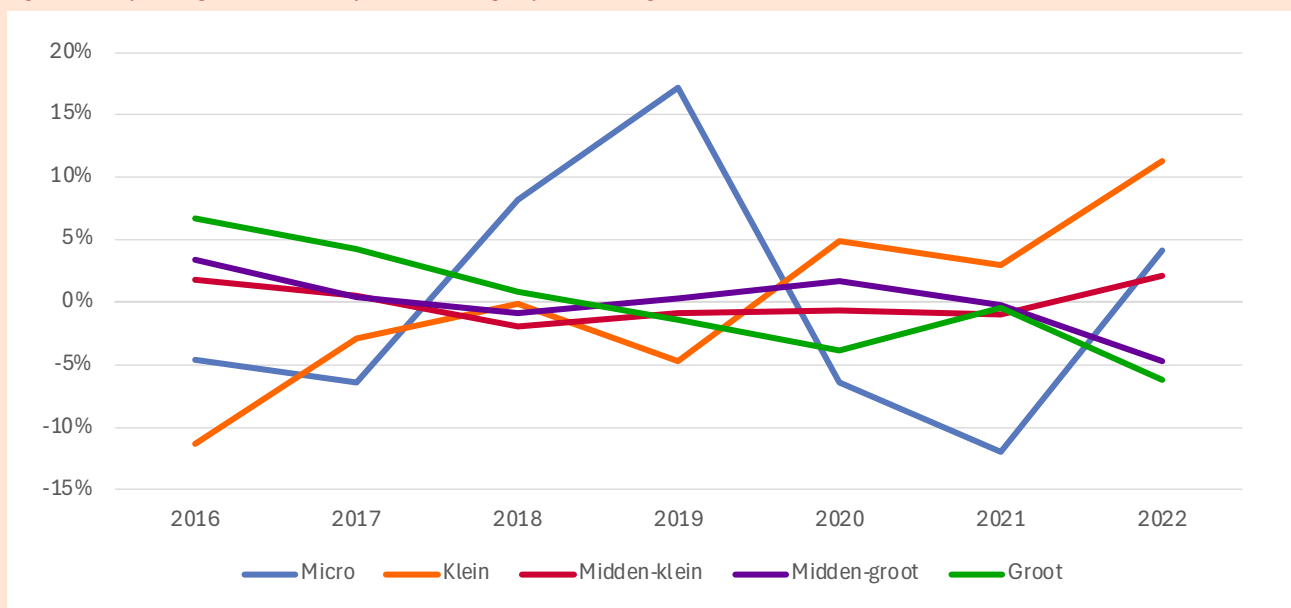
De groei van de spreidingsindex bij kleine goede doelen zien we terug in Figuur 4.9b. Daaruit leren we ook dat het de twee kleinste inkomstengroepen zijn die in enkele jaren substantiëler verschillen van het sectorgemiddelde. Zo noteren micro-organisaties een substantieel grotere groei van de spreidingsindex in 2019. Die groei verdampt overigens in 2020 alweer.

Figuur 4.9a Spreidingsindex, per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703)

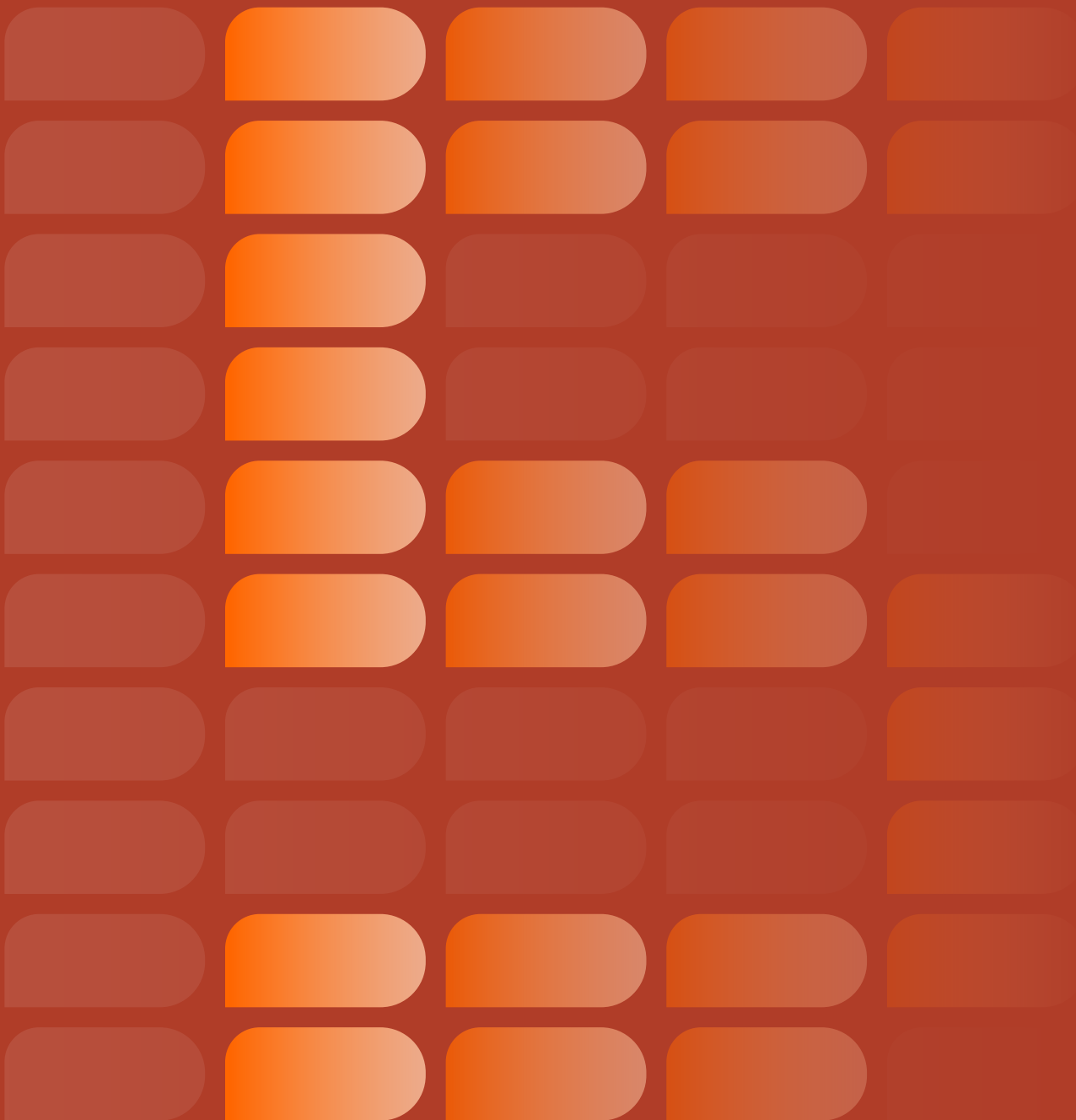
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 4.9b Spreidingsindex: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

5. Solvabiliteit en weerstand

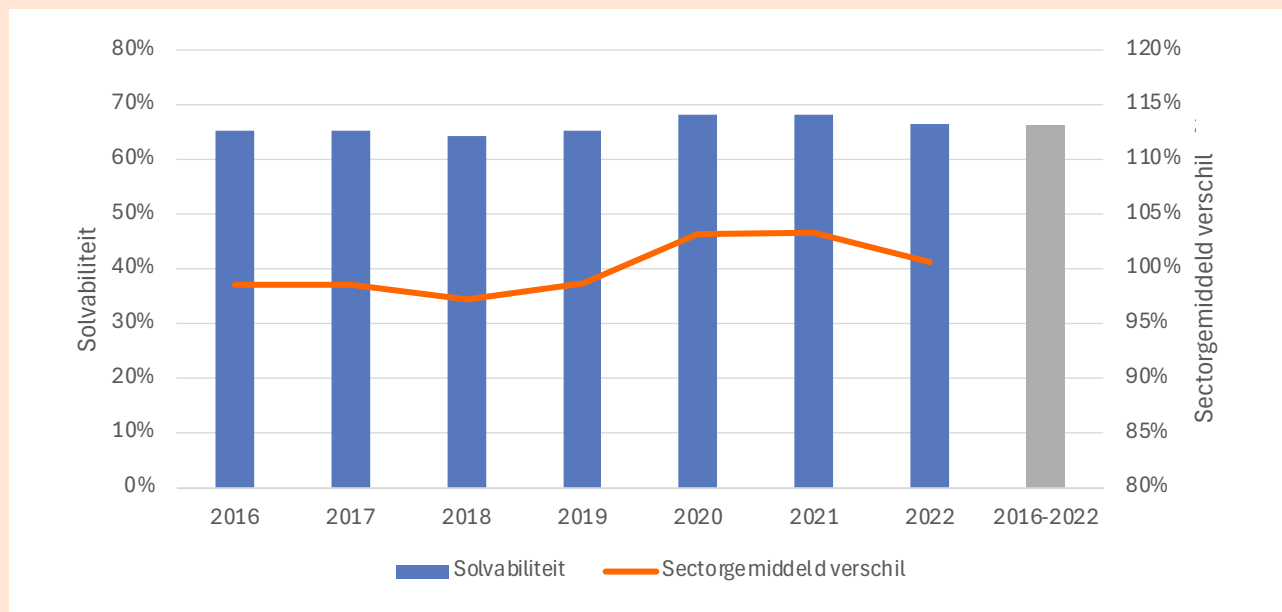

a. Solvabiliteit

De solvabiliteit van goede doelen ligt op een comfortabel niveau

Gemiddeld is de solvabiliteit (de mate waarin een organisatie schulden op lange termijn kan voldoen) bij de 703 goede doelen in onze dataset in 2016-2022 een comfortabele 66%. Concreet betekent dit dat van elke euro in een gemiddeld goed doel €0,66 eigen geld is. In het bedrijfsleven wordt bij deze lange termijn weerstandsratio een percentage van 25% tot 40% als gezond gezien. Zoals Figuur 5.1 laat zien vertoont het solvabiliteitspercentage over de tijd slechts minieme veranderingen.

Figuur 5.1 Solvabiliteit, in % en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

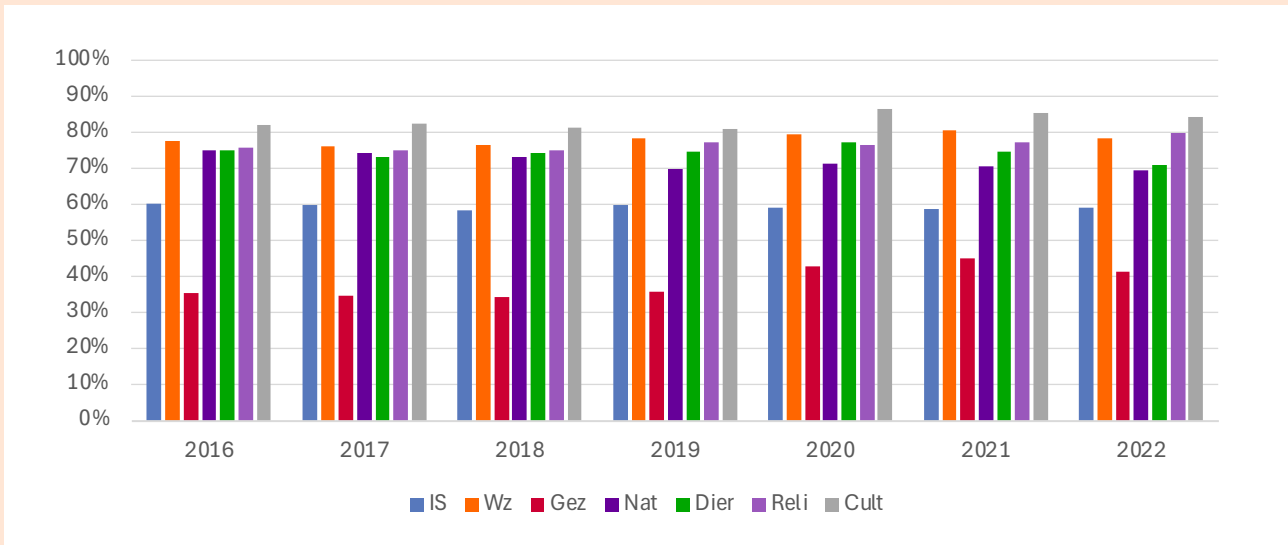
Gezondheidsorganisaties hebben het laagste solvabiliteitspercentage

Een blik op sectorsegmenten en inkomstengroepen nuanceert het beeld. Op basis van Figuur 5.2a constateren we dat de meeste sectorsegmenten boven die 'comfortabele 66%' uitkomen. Alleen IS-organisaties en Gezondheidsorganisaties scoren lager (voor een nadere duiding, zie hoofdstuk 6 en 8). Bij die laatste zien we recent wel een lichte stijging, maar daarmee komen ze nog niet in de buurt van de andere sectorsegmenten.

...en verschillen ook het sterkste met het sectorgemiddelde

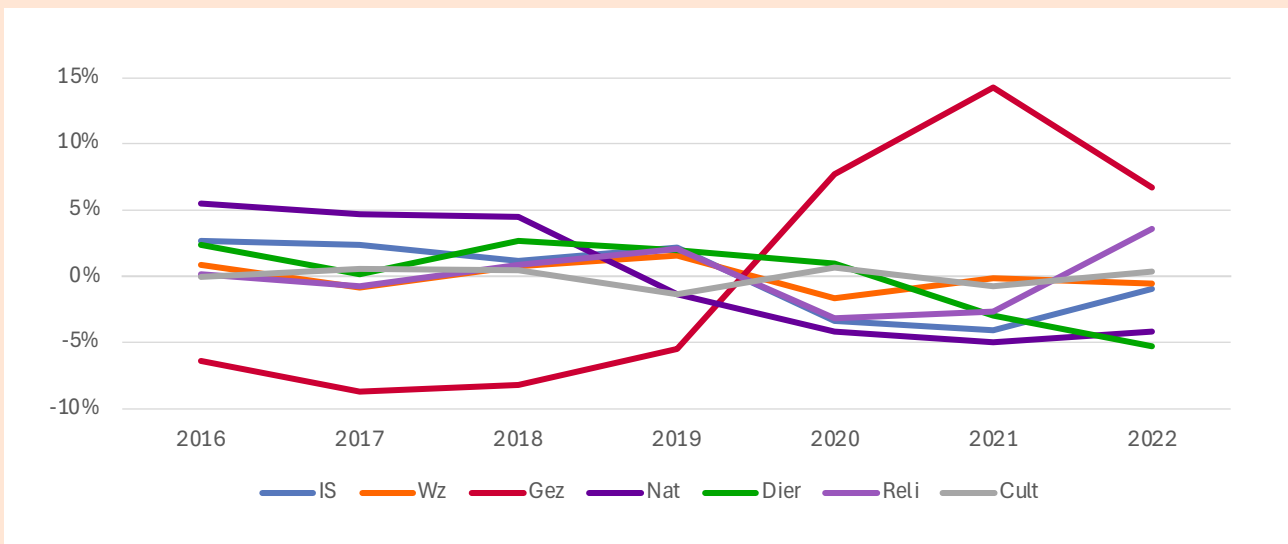
Figuur 5.2b illustreert dat over de periode 2016-2020 eigenlijk alleen de Gezondheidsorganisaties zich anders gedragen dan het sectorgemiddelde suggereert. In de periode 2016-2019 blijven ze achter bij dat sectorgemiddelde. Meer concreet: in 2017 mochten we bijvoorbeeld verwachten dat de solvabiliteitsratio bij de Gezondheidsorganisaties 37,6% zou zijn. In werkelijkheid was dit echter 34,6%. Vanaf 2020, wanneer de totale opbrengsten krimpen maar Gezondheidsorganisaties ook beduidend minder gaan uitgeven aan hun doelstelling, stijgt de solvabiliteitsratio meer dan verwacht. In 2021, bijvoorbeeld, zat dit sectorsegment op een solvabiliteitsratio van 45,2%, waar 38,7% logisch was geweest op basis van het sectorgemiddelde.

Figuur 5.2a Solvabiliteit, per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 5.2b Solvabiliteit: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

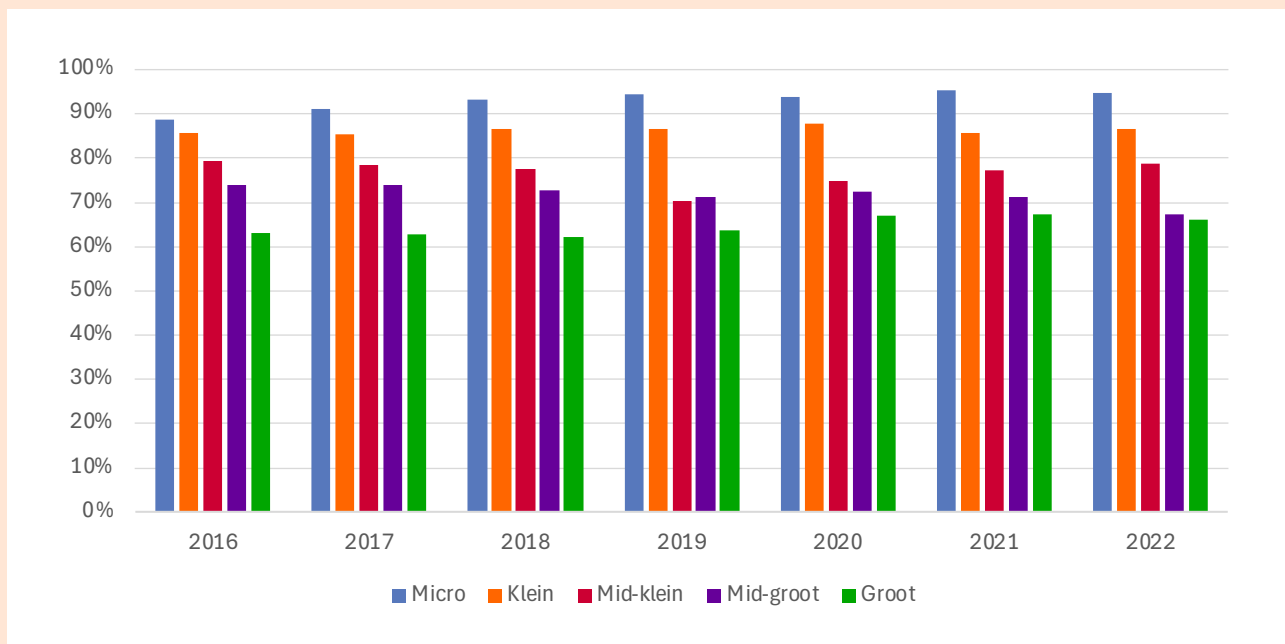

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Micro-organisaties hebben bijna geen schulden

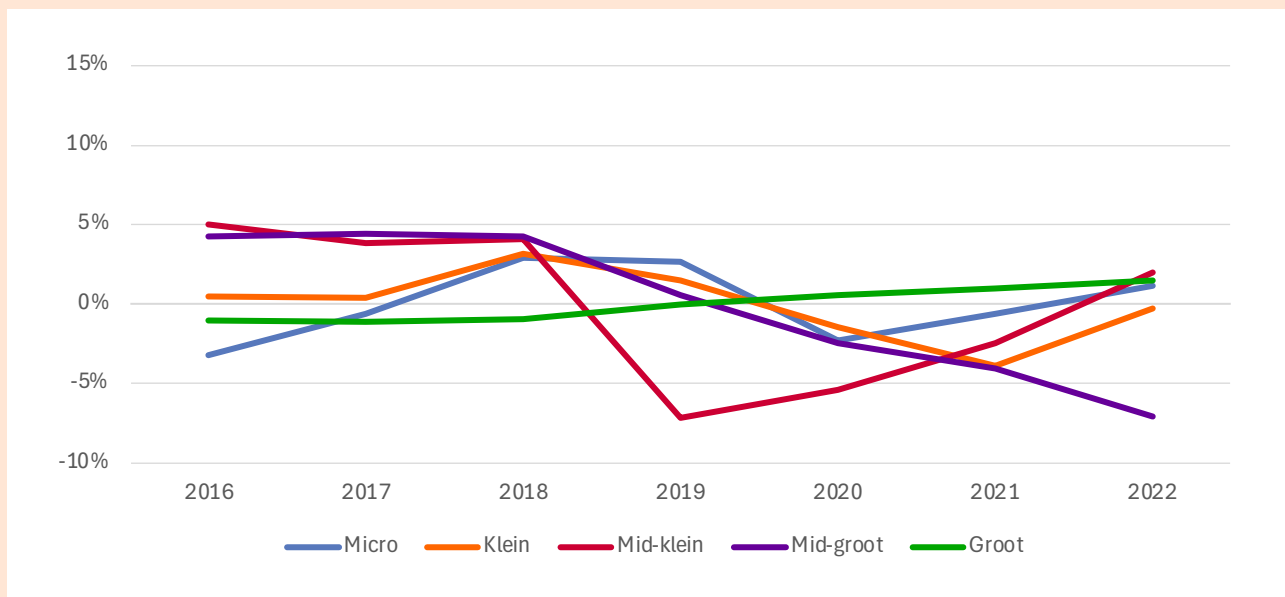
Bij de inkomstengroepen laat Figuur 5.3a zien dat het solvabiliteitspercentage afneemt met elke grootte-stap. Grote en midden-grote goede doelen kruipen met de jaren steeds dichters naar elkaar toe en zitten in 2022 op of net boven de 'comfortabele 66%'. Midden-kleine organisaties komen ruim 10% hoger uit, al was de daling in 2019 eenmalig relatief fors. In 2022 zitten de kleine organisaties op 86%. Tot slot: de micro-organisaties startten in 2016 op een extreem comfortabele solvabiliteit van 88,7%. Zeven jaar later is dat opgelopen tot 95%. In tegenstelling tot veel van de andere indicatoren geldt hier dus niet 'hoe groter, hoe hoger', maar juist 'hoe kleiner, hoe hoger'. Figuur 5.3b voegt toe dat midden-kleine goede doelen in 2021 enigszins verschillen van ontwikkelingen van het sectorgemiddelde. In 2021 doen midden-grote organisaties hen dat na.

Figuur 5.3a Solvabiliteit, per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 5.3b Solvabiliteit: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

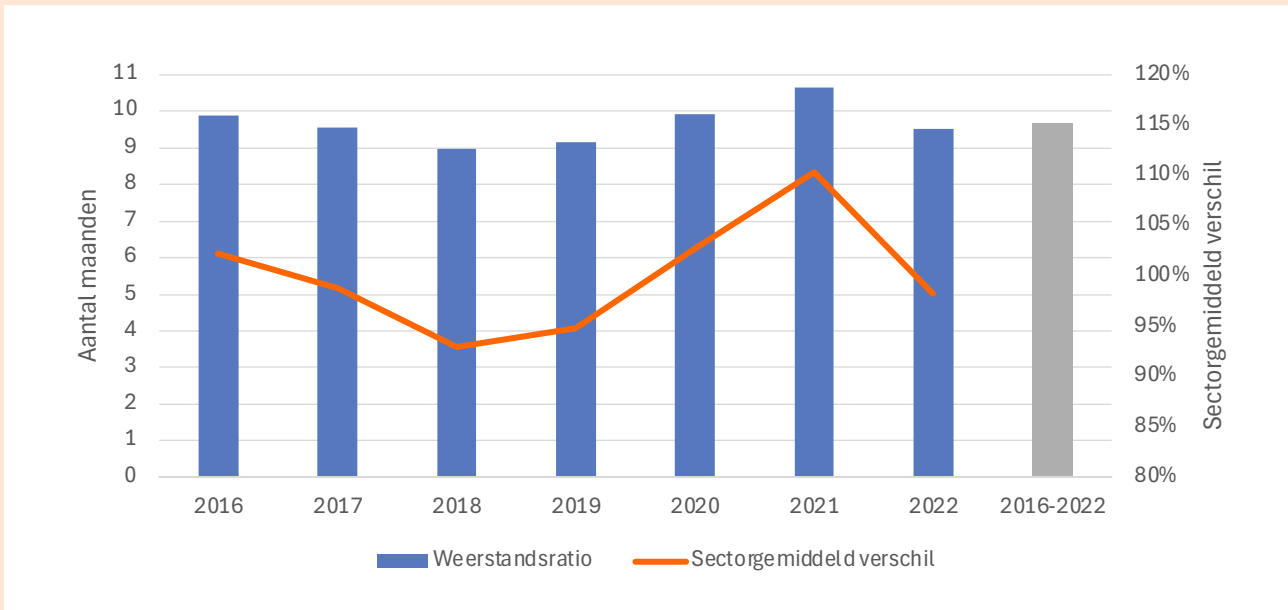
Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

b. Weerstand

Gemiddeld kunnen goede doelen ruim 9 maanden door bij volledig wegvallen van inkomsten

Naast solvabiliteit kijken we ook naar de korte termijn weerstandsratio. Deze geeft aan hoeveel maanden een organisatie de gemiddelde jaarlijkse bestedingen (doelbestedingen plus beheer- en wervingskosten) kan volhouden indien alle opbrengsten opeens zouden wegvallen. De weerstandsratio zegt dus iets over de mate waarin de sector haar werk kan voortzetten bij grote tegenslag. In algemene zin verandert de weerstandsratio niet heel erg over de periode 2016-2022. Gemiddeld kan een goed doel in deze periode 9,4 maanden haar werk voorzetten zonder nieuwe inkomsten te genereren (Figuur 5.4). In de meeste jaren zit de sector hoogstens een halve maand onder of boven dat gemiddelde. Het enige afwijkende jaar is 2021 met een plotselinge stijging van de weerstandsratio naar 10,7 maanden. In 2022 zit de sector weer net boven het gemiddelde.

Figuur 5.4 Weerstandsratio (in maanden en procentueel verschil van gemiddelde 2016-2022), (n=703)

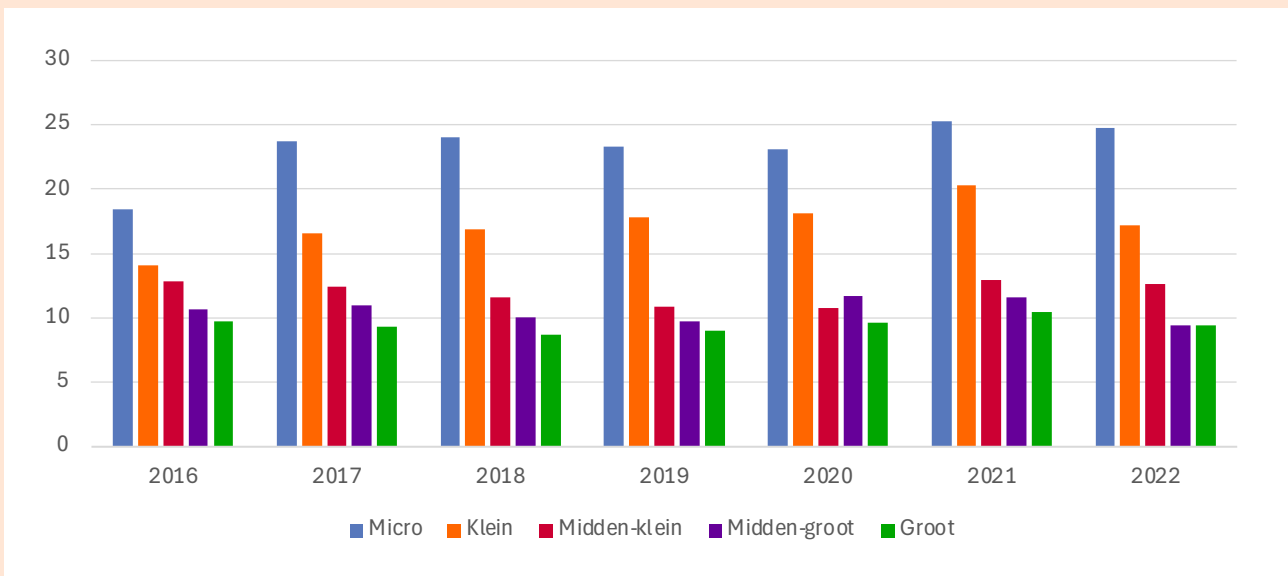

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Hoe kleiner het goede doel, hoe groter de weerstandsratio

Figuur 5.5a laat zien dat de score op de weerstandsratio aanzienlijk kan verschillen per inkomstengroep. Zo zitten alleen de grote en midden-grote organisaties op het sectorgemiddelde. Alle andere inkomstengroepen zitten er (ver) boven. Hier geldt dat hoe kleiner een goed doel is, hoe hoger het aantal maanden dat een goed doel haar werk zonder nieuwe inkomsten kan voortzetten. Micro-organisaties spannen de kroon: die kunnen het ruim 2 jaar uitzingen. Deelnemers aan de focusgroepen zoeken een verklaring voor de grote verschillen tussen inkomstengroepen vooral in de 'personeels- en overheadkosten'. De gedachte is dan hoe groter het goede doel, hoe meer personeel in dienst, en dus hoe meer druk van 'verplichte' kosten.

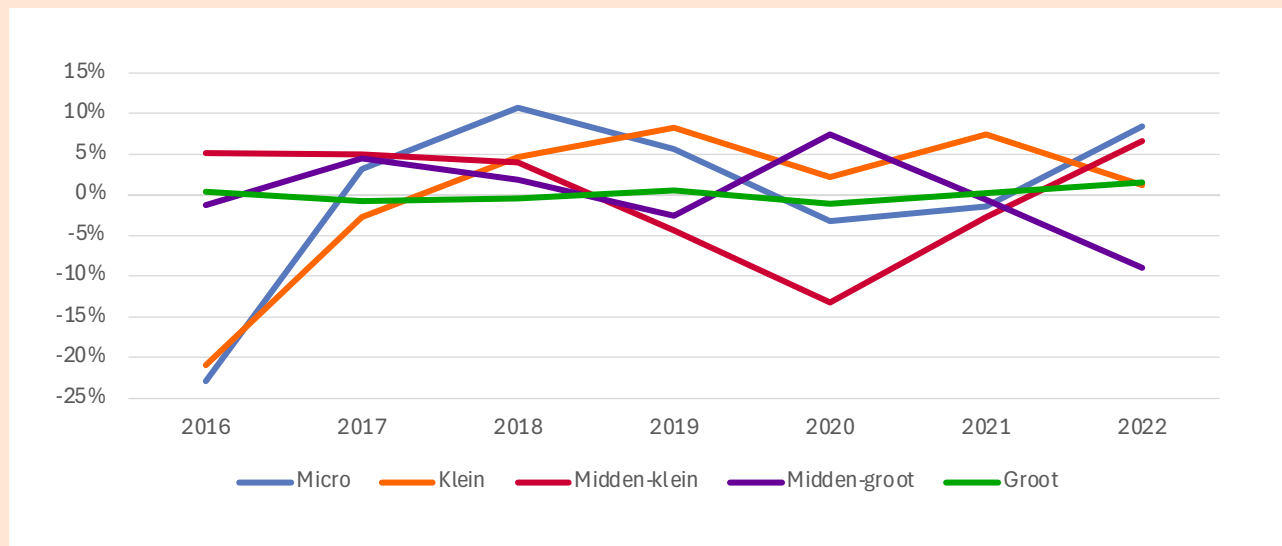
Figuur 5.5a Weerstandsratio (in maanden) per inkomstengroep, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Tegelijk toont Figuur 5.5b dat inkomstengroepen in bepaalde jaren relatief sterk verschillen vergeleken met ontwikkelingen van het sectorgemiddelde. In 2020, bijvoorbeeld, komen midden-kleine goede doelen uit op een weerstandsratio van 10,7 maanden waar we ruim een jaar hadden verwacht. In datzelfde jaar doen midden-grote organisaties overigens precies het tegenovergestelde: zij verschillen positief van het sectorgemiddelde. Dat positieve onderscheid raken ze in de twee jaar daarna weer kwijt.

Figuur 5.5b Weerstandsratio: verschil per inkomstengroep van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

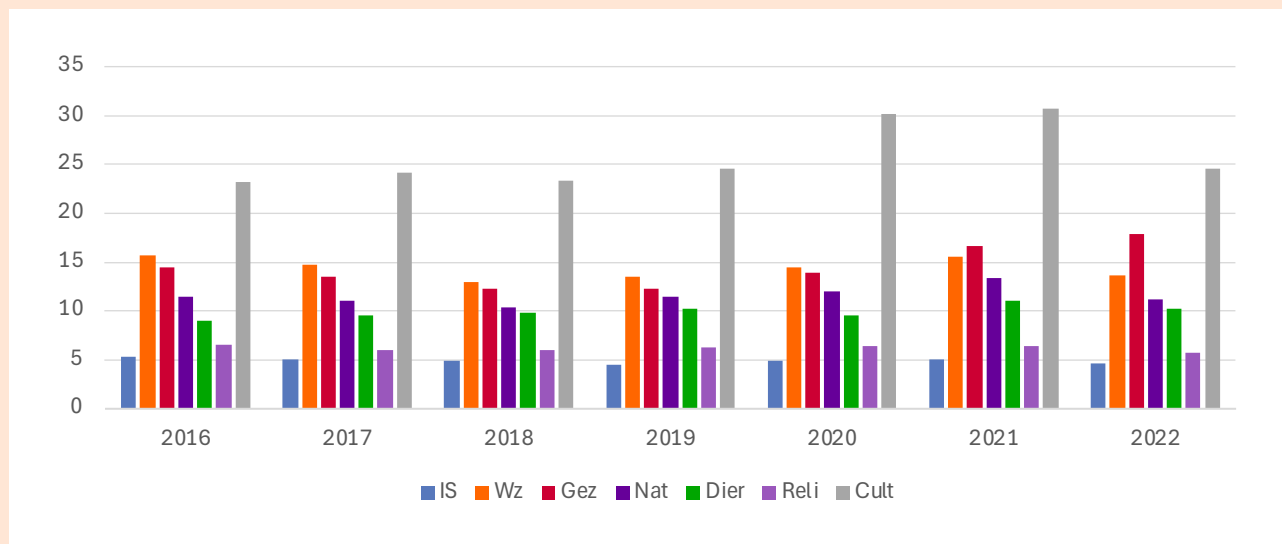

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

IS-organisaties zouden al na vijf maanden 'omvallen'

De weerstandsratio verschilt ook zeer per sectorsegment (Figuur 5.6). Gekeken over de hele periode 2016-2022 zouden goede doelen in het sectorsegment Gezondheid het ruim 14 maanden kunnen volhouden. Belangrijk om hierbij te melden is wel dat hun weerstandsratio in 2016 precies op dat gemiddelde lag, maar dat ze er in 2022 ruim drie maanden bij hebben gekregen. Cultuurorganisaties doen het tot en met 2021 elk jaar beter en zakken in 2022 naar ruim 2 jaar (net iets minder dan de gemiddelde 25,8 maanden over de gehele periode). Aan de andere kant van het spectrum vinden we organisaties op het gebied van Religie, met gemiddeld krap zes maanden speelruimte als de opbrengsten plotseling wegvallen, en Internationale samenwerkingsorganisaties die hun werk gemiddeld slechts vijf maanden zouden kunnen blijven uitvoeren.

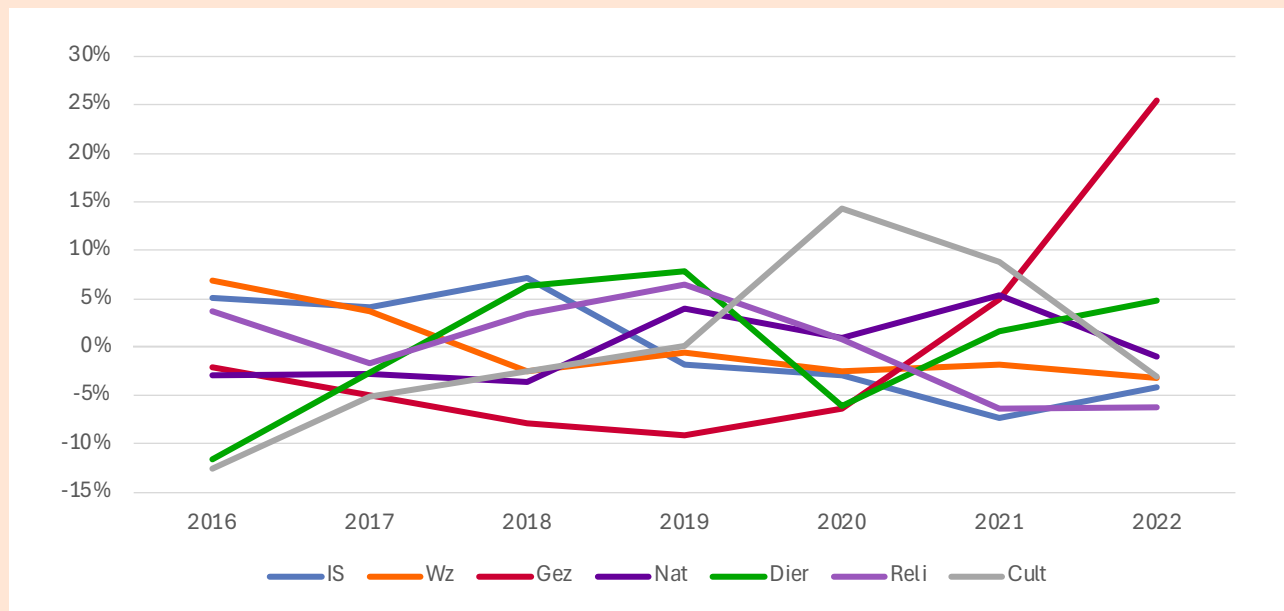
Figuur 5.6a Weerstandsratio (in maanden) per sectorsegment, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

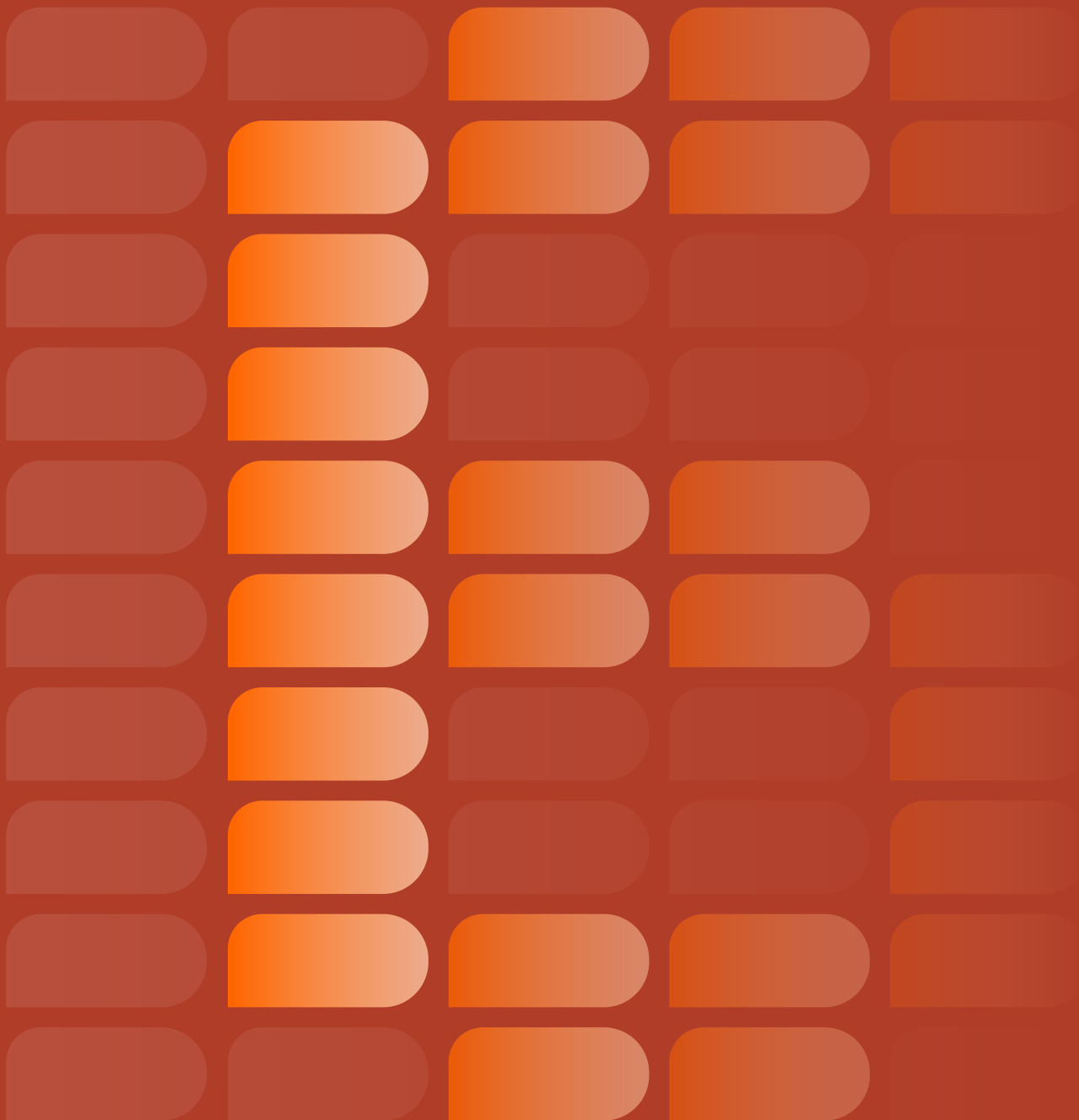
Ook hier vallen de Gezondheidsorganisaties op. Na een aanloop van 2016 tot en met 2019 waarin ze onder het sectorgemiddelde bleven stijgt hun weerstandsratio daarna meer dan proportioneel. In 2022 komen ze zelfs uit op 17,8 maanden waar 13,3 maanden verwacht had mogen worden op basis van het sectorgemiddelde. De verschillen met het sectorgemiddelde bij de andere sectorsegmenten kunnen we in sommige jaren hoogstens kwalificeren als gering.

Figuur 5.6b Weerstandsratio: verschil per sectorsegment van sectorgemiddelde in %, 2016-2022 (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

6. De Goede Doelen Index

De voorgaande hoofdstukken bespraken de ontwikkelingen binnen de goededoelensector aan de hand van kengetallen over de periode 2016-2022. In dit hoofdstuk pakken we die kengetallen uit de hoofdstukken 1 tot en met 5 samen in de Goede Doelen Index (GDI). De GDI bestaat feitelijk uit twee indexen. De eerste beschrijft de (potentiële) bijdrage van de sector aan de samenleving (de maatschappelijke bijdrage). De tweede kijkt naar de mate waarin de sector financieel is toegerust om die maatschappelijke bijdrage te realiseren (financiële gezondheid). Startpunt vormt het gemiddelde over de periode 2016-2019 dat als benchmark geldt en op 100 is gesteld. Dat geeft ons de mogelijkheid om de ontwikkelingen na die periode af te zetten tegen de benchmark. De GDI in de *State of the Sector 2024* geeft de ontwikkelingen in de jaren 2020, 2021 en 2022 weer. In Bijlage 2 leggen we de methodologie achter de Goede Doelen Index uitgebreid uit.

De GDI geeft in één oogopslag een indruk van de vitaliteit van de goededoelensector. Daarmee leren we dus op welke terreinen het de sector voor de wind gaat en op welke terreinen ze uitdagingen ervaart.

Box 6.1 Leeswijzer GDI tabellen

De GDI figuren 6.1 en 6.2 geven de GDI weer voor respectievelijk de maatschappelijke bijdrage index en de financiële gezondheid index van goede doelen. Tegelijk laten ze de ontwikkelingen zien van de verschillende dimensies waaruit die indexen zijn opgebouwd en de afzonderlijke indicatoren die weer onder die dimensies zitten (zie ook Tabel 6.1 waarin de verschillende onderdelen van de twee indexen worden weergegeven). Op die manier geven de figuren dus niet alleen zicht op bijvoorbeeld de ontwikkelingen van de gehele maatschappelijke bijdrage, maar ook op welke onderdelen daarvan de sector het goed doet of juist uitdagingen ervaart.

Tabel 6.1 Opbouw van de Goede Doelen Index: indexen, dimensies, indicatoren en weging

Indexen	Dimensies	Indicatoren
Maatschappelijke bijdrage	Bijdrage aan doelstellingen	1. Doelbestedingen
	Sociale bijdrage	2. Aantal vrijwilligers 3. Aantal bestuurders 4. Aantal particuliere donateurs 5. Aantal lidmaatschappen van koepels
	Economische bijdrage	6. Aantal arbeidsplaatsen 7. Totale loonkosten
Financiële gezondheid	Inkomen	1. Totale opbrengsten 2. Inkomstverspreiding
	Weerbaarheid	3. Solvabiliteitsratio 4. Weerstandratio

We drukken de ontwikkelingen per indicator, dimensie en index uit in één enkele waarde. Een waarde van meer dan 100 betekent dat de sector het 'beter' doet dan gemiddeld over 2016-2019 en een waarde onder 100 dat de sector het 'minder goed' doet. Ook hier is het uitgangspunt dat we scores tussen 100 en 105 (of 95 en 100) als een teken van 'stabilisatie' zien, scores tussen 105 en 110 (of tussen 90 en 95) als een gering verschil met de benchmark en scores boven 110 (of onder 90) als een meer substantieel verschil. Om de leesbaarheid te vergroten werken we met kleuren. Hoe lichter de kleur, hoe dichter de indexscore van de betreffende indicator en dimensie zit bij het gemiddelde van 2016-2019 (anders gezegd: hoe dichter bij 100). Hoe donkerder de kleur hoe groter het verschil met dat gemiddelde van 100. Oranje kleuren verwijzen naar indexscores lager dan het gemiddelde en blauwe naar hogere scores. We kijken in de toelichting vooral naar die scores die substantieel afwijken van het gemiddelde.

Uitgangspunt daarbij is dat de sector streeft naar het op peil houden en waar mogelijk vergroten of versterken van haar maatschappelijke bijdrage en financiële gezondheid. In twee tabellen illustreren we de mee- of tegenwind voor de sector als geheel en voor de afzonderlijke sectorsegmenten en inkomstengroepen (zie ook de leeswijzer in Box 6.1). De belangrijkste lessen die we daaruit kunnen trekken geven we puntsgewijs weer.

a. Maatschappelijke bijdrage

- In de jaren 2020-2022 verandert er voor de sector als geheel weinig. Alleen in 2022 valt de maatschappelijke bijdrage een tikkeltje hoger uit. Dat is te danken aan een substantiële groei van het aantal koepelleden en een geringe groei van het aantal arbeidsplaatsen en loonkosten.
- Overigens stijgt ook in 2020 het aantal koepelleden aanzienlijk en de loonkosten licht. Deze ontwikkelingen worden echter weer gecorrigeerd door een daling van het aantal vrijwilligers.
- De meest stabiele sectorsegmenten op maatschappelijke bijdrage zijn Internationale samenwerking, Welzijn en Dieren. Slechts in een enkel jaar kunnen we daar een lichte verandering in de index zien. Dat wil niet zeggen dat er op onderdelen niets verandert. Zo wordt de stijging bij IS-organisaties van doelbestedingen, koepelleden, arbeidsplaatsen en loonkosten voor een belangrijk deel teniet gedaan door de daling van het aantal vrijwilligers. Bij Welzijnsorganisaties zien we de arbeidsplaatsen in 2020 juist substantieel dalen en in 2022 gering stijgen. De koepelleden stijgen sterk in alle jaren. Tegelijk staat het aantal vrijwilligers in alle jaren op een duidelijke min en geldt hetzelfde, alhoewel in iets mindere mate, voor het aantal donateurs.
- Ook andere sectorsegmenten zien op onderdelen veranderingen ten aanzien van het 2016-2019 gemiddelde. Slechts in enkele gevallen gaat het daarbij overigens om echt substantiële veranderingen. Cultuur- en Natuurorganisaties vallen hier op met een stijging in maatschappelijke bijdrage en daarbinnen een stijging van zowel doelbestedingen, sociale bijdrage als economische bijdrage.
- De enige uitzondering op dit toch redelijk rooskleurige beeld vormen de Gezondheidsorganisaties. Hoewel ook bij hen het aantal koepelleden toeneemt, is dat in dit sectorsegment de enige indicator van maatschappelijke bijdrage die daadwerkelijk in de lift zit. Op veel andere indicatoren is dat zeker niet het geval. Het gevolg is duidelijk: in zowel 2020, 2021 als 2022 scoren deze goede doelen onder de 100 voor zowel hun bijdrage aan doelstellingen, sociale bijdrage als economische bijdrage.
- Bij grote goede doelen gebeurt eigenlijk niets als we kijken naar de scores op maatschappelijke bijdrage over 2020-2022. Ook hier zien we een redelijke tot substantiële stijging van het aantal koepelleden die teniet wordt gedaan door een daling van het aantal vrijwilligers. Ook de totaalscore van midden-grote goede doelen is zeer stabiel, al is die het gevolg van fluctuaties van een groter aantal indicatoren.
- Voor de grotere veranderingen op indicatoren moeten we dan ook zijn bij de drie kleinste inkomstengroepen. Niet alleen zien we daar de grootste toenames van het aantal koepelleden, maar ook de grootste daling (bij midden-kleine organisaties) én stijging van aantal vrijwilligers (bij micro-organisaties). Die laatste inkomstengroep laat ook sterke veranderingen op het economische vlak zien. De veranderingen worden echter vertekend omdat het in totaal slechts om een paar medewerkers gaat die het ene jaar wel en het andere weer niet in dienst zijn. Tegelijk, en ondanks alle veranderingen op indicatorniveau, is de uiteindelijke score op maatschappelijke bijdrage alleen in 2022 substantieel positief bij kleine goede doelen en negatief in 2021 bij midden-kleine.

b. Financiële gezondheid

- Vergeleken met het 2016-2019 gemiddelde scoort de sector als geheel alleen in 2021 iets beter op financiële gezondheid. In dat jaar staan alle indicatoren namelijk in de plus. In het jaar daarvoor geldt dat alleen voor solvabiliteit en weerstand, en het jaar daarna alleen voor de spreidingsindex. De verschuivingen zijn echter niet sterk genoeg om ook daadwerkelijk invloed te hebben op de financiële gezondheid als geheel.
- Een soortgelijk verhaal kan worden gehouden voor een groot deel van de sectorsegmenten. Uitzonderingen zijn er echter ook. Zo zit de financiële gezondheid van Gezondheidsorganisaties overduidelijk in de lift en is dat vooral te danken aan een stevige groei van de weerbaarheidsindicatoren solvabiliteit en weerstand en van de spreidingsindex. De opbrengsten blijven – zeker in 2020 en 2022 – echter ver achter bij het 2016-2019 gemiddelde. Dat laatste geldt in 2022 ook voor Cultuurorganisaties, die dat echter niet kunnen compenseren met groei van andere indicatoren. Het gevolg is dat de financiële gezondheid van deze goede doelen daalt.
- Bij de inkomstengroepen vallen eigenlijk alleen de kleine goede doelen. Zij doen het in 2020 en 2022

iets en in 2021 behoorlijk beter dan het 2016-2019-gemiddelde. Dat is overigens in alle jaren te danken aan de spreidingsindex en de weerstandsratio. Opvallend is daarnaast vooral dat bij micro-organisaties dalende opbrengsten worden gekoppeld aan een stijgende weerstand en de spreidingsindex in deze inkomstengroep jaarlijks sterk fluctueert.

c. Tot slot

Als we de scores op maatschappelijke bijdrage en financiële gezondheid naast elkaar leggen dan zijn het vooral de Gezondheidsorganisaties die opvallen. Als er een groep is die is geraakt in de Covid-19-jaren dan is het deze wel. Dit sectorsegment is er veel minder dan andere in geslaagd om de inkomsten en doelbestedingen op peil te houden. Bovendien raken deze organisaties naar verhouding veel meer vrijwilligers en arbeidsplaatsen kwijt. Belangrijk is bovendien dat ze de klap in 2022 nog niet te boven zijn. Bij andere sectorsegmenten zien we het herstel eerder intreden. Wel zijn de Gezondheidsorganisaties naar verhouding vaker lid geworden van een koepel en groeit hun weerbaarheid. Lagere inkomsten en nog lagere uitgaven leiden bij deze doelen tot een sterkere weerstandsindex, en als gevolg daarvan een betere financiële gezondheid (een proces dat we in iets minder mate ook bij Welzijnsorganisaties zien).

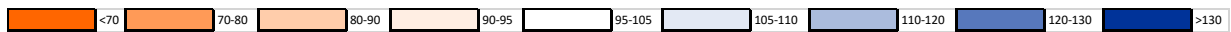
Het feit dat juist de Gezondheidsorganisaties (en deels ook micro- en midden-kleine organisaties) zoveel harder zijn geraakt dan andere sectorsegmenten roept uiteraard allerlei vragen op. Waarom leveren juist zij fors in op hun opbrengsten? Voor een (deel)antwoord verwijzen we naar hoofdstuk 8, waarin we leren dat Gezondheidsorganisaties in het eerste Covid-19-jaar tientallen miljoenen minder ontvangen uit subsidies van buitenlandse overheden. Het antwoord op de vraag waarom ze ook zoveel harder worden geraakt in hun doelbestedingen zal wellicht deels te maken hebben met de dalende opbrengsten, maar dat kan nooit het volledige antwoord zijn. We zien immers tegelijk hun financiële gezondheid – en daarbinnen zeker hun weerbaarheid – verbeteren. Wellicht dan dat het type van activiteiten dat ze uitvoeren juist gevoeliger was voor de Covid-19-restricties? Of er was simpelweg onvoldoende *headspace* voor de ziekten waar de Gezondheidsorganisaties zich op richten, omdat alle aandacht uitging naar de bestrijding van Covid-19.

Zoals een focusgroepeelnemer het stelde: 'Covid-19 is zo dominant geweest dat het de aandacht bij andere goede doelen [op het terrein van gezondheid] heeft weggetrokken'. Hoe dan ook waren er beduidend minder vrijwilligers nodig (en beschikbaar) en dus zien we dat dit sectorsegment ook op dit aspect harder wordt geraakt.

Het is duidelijk – en dat is een van de belangrijke lessen die we trekken uit de focusgroeptgesprekken – dat het goed begrijpen van het waarom achter de ontwikkelingen in de sector geen sinecure is. In veel gevallen zal het nodig zijn om de specifieke eigenschappen, activiteiten en organisatievormen mee te nemen in de zoektocht naar het 'waarom'. In het bestek van dit rapport is dat niet haalbaar, maar dat maakt die zoektocht niet minder relevant.

Figuur 6.1 Goede Doelen Index: maatschappelijke bijdrage (n=703)

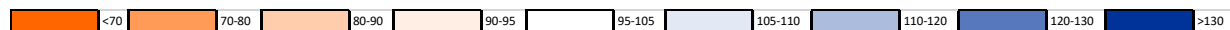
		MAATSCHAPPELIJKE BIJDRAGE	Doelbestedingen	BIJDRAGE AAN DOELSTELLING	Vrijwilligers	Bestuurders	Donateurs	Koepels	SOCIALE BIJDRAGE	Arbeidsplaatsen	Loonkosten	ECONOMISCHE BIJDRAGE
GDI	2020	97.9	97.5	97.5	88.6	99.1	100.5	112.9	97.4	99.0	105.0	102.0
	2021	102.3	103.1	103.1	91.2	99.8	102.7	122.4	100.5	104.7	105.9	105.3
	2022	104.6	105.8	105.8	95.6	97.9	102.6	127.5	102.5	108.2	106.9	107.5
IS	2020	101.7	104.7	104.7	84.9	99.1	100.4	110.6	95.7	108.5	112.6	110.3
	2021	104.5	109.3	109.3	82.2	99.6	103.5	117.5	96.8	108.6	115.6	112.1
	2022	107.3	113.7	113.7	85.0	98.4	103.5	120.1	98.0	108.5	116.4	112.5
Wz	2020	93.7	93.4	93.4	89.4	97.3	92.6	119.4	95.3	77.5	100.2	88.8
	2021	98.2	98.3	98.3	88.1	99.3	93.6	136.1	97.6	100.8	99.2	100.0
	2022	98.2	96.8	96.8	90.5	97.6	91.8	141.7	98.3	108.4	102.1	105.2
Gez	2020	77.6	66.3	66.3	69.9	100.3	96.6	113.7	89.2	82.2	93.4	87.8
	2021	84.7	79.3	79.3	68.2	100.7	97.7	129.9	91.0	81.3	91.7	86.5
	2022	85.6	81.8	81.8	66.9	100.3	95.9	132.0	90.1	82.1	90.4	86.3
Nat	2020	103.4	104.7	104.7	87.1	100.5	105.3	133.3	101.4	106.4	104.4	105.3
	2021	106.7	105.9	105.9	99.3	98.8	103.0	151.1	107.1	110.4	106.8	108.6
	2022	110.7	107.8	107.8	108.6	94.2	106.0	177.8	114.5	115.4	104.2	109.8
Dier	2020	102.4	100.3	100.3	94.9	100.3	114.5	103.9	104.0	108.9	104.3	106.6
	2021	104.8	96.9	96.9	99.4	104.5	138.0	109.1	115.7	102.9	98.6	100.7
	2022	109.8	105.9	105.9	96.8	102.4	135.2	119.5	114.7	112.8	107.0	109.9
Reli	2020	105.2	104.2	104.2	119.4	96.8	96.0	111.1	106.8	102.0	106.5	104.2
	2021	109.9	108.9	108.9	127.6	98.3	100.8	118.5	112.8	102.7	105.3	104.0
	2022	109.4	108.9	108.9	127.9	95.7	90.8	133.3	110.6	107.5	105.7	106.6
Cult	2020	102.3	98.3	98.3	107.3	101.9	104.3	103.2	105.0	121.1	102.1	111.6
	2021	109.8	112.6	112.6	108.1	100.6	110.5	90.3	105.8	121.5	101.9	111.7
	2022	111.2	112.7	112.7	113.3	96.8	113.6	90.3	108.5	124.3	105.0	114.7
Micro	2020	106.8	88.2	88.2	136.7	103.0	93.1	115.3	113.5	182.3	163.8	173.0
	2021	98.8	75.1	75.1	158.9	103.3	95.4	94.9	120.1	100.0	164.9	132.5
	2022	101.1	84.3	84.3	173.6	110.2	90.7	128.8	129.0	100.0	47.5	73.8
Klein	2020	94.4	91.9	91.9	68.6	101.0	110.5	135.5	96.7	100.9	93.3	97.1
	2021	105.1	96.3	96.3	109.6	99.7	111.2	152.1	114.3	123.8	100.8	112.3
	2022	114.1	101.9	101.9	169.2	98.2	97.7	152.1	131.4	115.8	95.9	105.8
M-klein	2020	97.5	94.7	94.7	76.1	91.4	107.1	139.3	97.5	121.6	100.8	111.2
	2021	85.3	86.8	86.8	60.2	87.0	72.2	148.1	79.1	114.6	91.2	102.9
	2022	90.0	91.5	91.5	63.0	84.6	79.0	160.0	83.8	118.9	96.1	107.5
M-groot	2020	95.3	97.5	97.5	88.6	99.8	84.2	102.3	90.1	104.9	106.3	105.6
	2021	102.0	107.0	107.0	99.6	103.5	78.1	118.7	94.4	109.4	105.8	107.6
	2022	102.9	102.4	102.4	126.5	95.6	73.9	119.7	102.1	112.3	105.9	109.1
Groot	2020	98.1	97.6	97.6	89.3	102.1	102.0	108.2	98.0	97.0	104.8	100.9
	2021	102.1	102.9	102.9	90.1	104.6	105.0	114.0	100.5	103.3	106.3	104.8
	2022	104.1	106.6	106.6	86.9	107.5	105.3	118.2	100.3	107.0	107.4	107.2

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

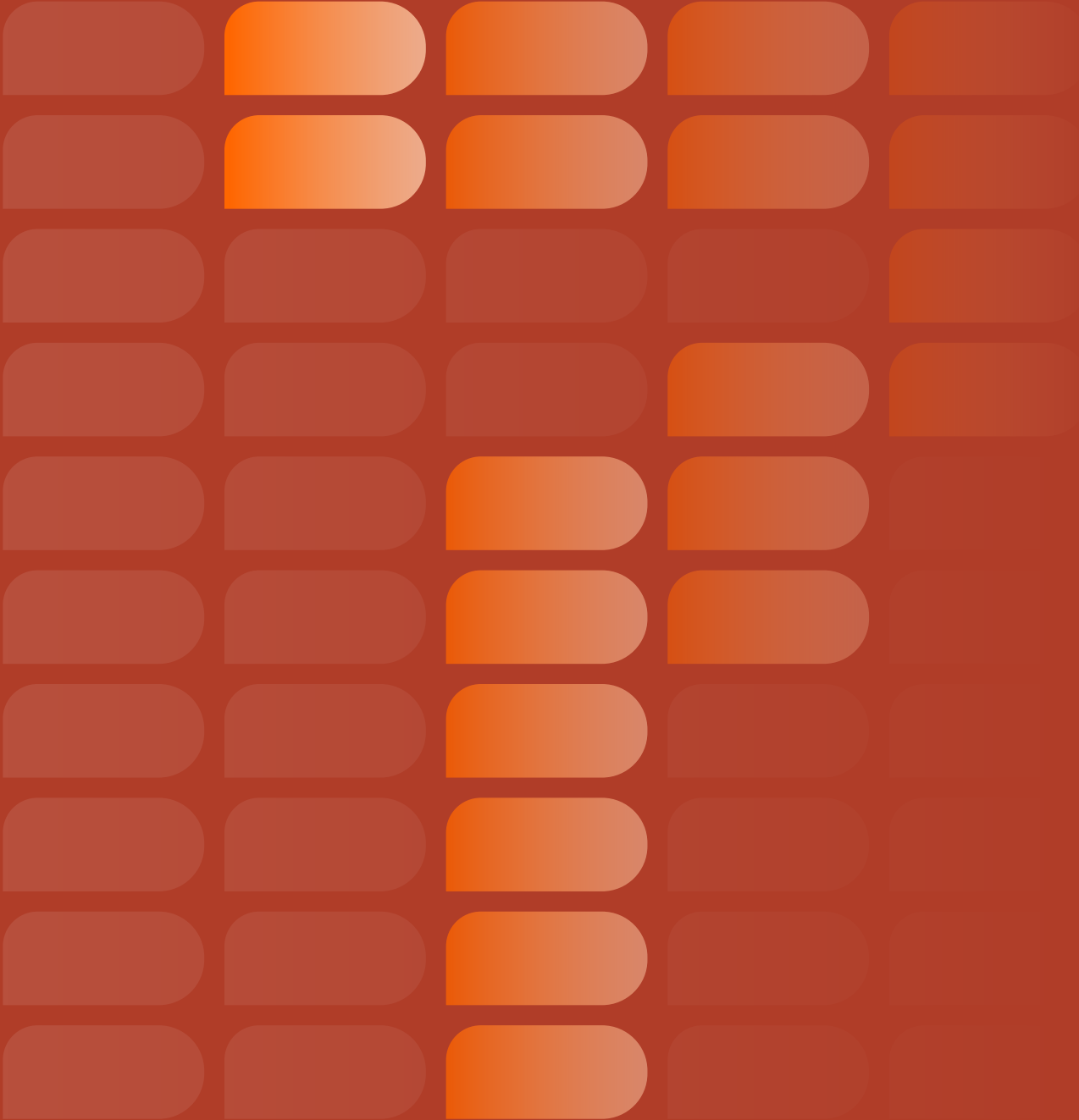
Figuur 6.2 Goede Doelen Index: financiële gezondheid (n=703)

		FINANCIËLE GEZONDHEID	Opbrengsten	Spreiding	INKOMEN	Solvabiliteit	Weerstand	WEERBAARHEID
GDI	2020	104.4	102.4	104.0	103.2	105.1	105.7	105.4
	2021	108.3	109.0	105.3	107.2	105.1	113.5	109.3
	2022	103.1	98.6	110.8	104.7	102.5	101.2	101.8
IS	2020	101.6	107.5	101.2	104.3	99.5	99.0	99.3
	2021	102.6	111.8	98.4	105.1	98.8	102.1	100.5
	2022	102.8	113.4	107.7	110.5	99.4	93.4	96.4
Wz	2020	102.1	96.7	107.9	102.3	102.8	101.2	102.0
	2021	108.6	108.8	112.7	110.7	104.3	109.5	106.9
	2022	101.1	87.9	120.1	104.0	101.3	96.1	98.7
Gez	2020	105.0	82.7	105.7	94.2	121.9	105.7	113.8
	2021	115.2	92.8	106.9	99.9	129.1	126.3	127.7
	2022	111.5	76.4	109.3	92.8	118.0	135.7	126.8
Nat	2020	103.9	108.7	101.6	105.1	97.5	108.2	102.8
	2021	109.4	114.9	105.3	110.1	96.8	120.7	108.8
	2022	99.6	96.7	105.6	101.2	95.0	101.5	98.3
Dier	2020	102.1	99.9	105.2	102.5	104.2	99.5	101.8
	2021	108.7	113.2	106.5	109.9	100.3	115.2	107.7
	2022	102.4	98.2	110.8	104.5	95.4	106.1	100.7
Reli	2020	105.6	110.9	108.4	109.6	101.2	103.3	102.3
	2021	106.9	111.7	112.2	112.0	101.8	103.7	102.8
	2022	104.4	106.5	116.3	111.4	105.5	92.0	98.7
Cult	2020	109.7	108.5	94.5	101.5	105.8	127.0	116.4
	2021	110.9	108.6	98.4	103.5	104.5	129.2	116.8
	2022	93.0	63.3	97.8	80.6	103.0	103.3	103.1
Micro	2020	96.8	85.0	93.9	89.5	102.3	103.2	102.8
	2021	99.3	86.3	89.7	88.0	104.0	113.1	108.6
	2022	98.3	64.4	111.0	87.7	103.2	110.8	107.0
Klein	2020	105.8	95.0	114.7	104.8	102.2	111.1	106.6
	2021	110.1	101.0	114.0	107.5	99.8	124.6	112.2
	2022	106.3	91.7	128.8	110.3	100.8	105.3	103.0
M-klein	2020	96.6	96.3	103.5	99.9	98.1	89.9	94.0
	2021	102.3	94.5	104.5	99.5	101.1	108.1	104.6
	2022	103.7	93.4	113.1	103.3	103.0	105.3	104.1
M-groot	2020	104.9	102.5	104.9	103.7	99.2	112.6	105.9
	2021	104.8	105.5	104.2	104.8	97.6	112.1	104.8
	2022	94.7	91.6	105.1	98.3	92.1	91.3	91.7
Groot	2020	103.1	102.6	97.4	100.0	106.5	104.7	105.6
	2021	108.4	110.0	102.2	106.1	107.0	113.8	110.4
	2022	102.5	99.9	101.8	100.8	104.9	102.8	103.8

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

7. Beheer- en wervingskosten

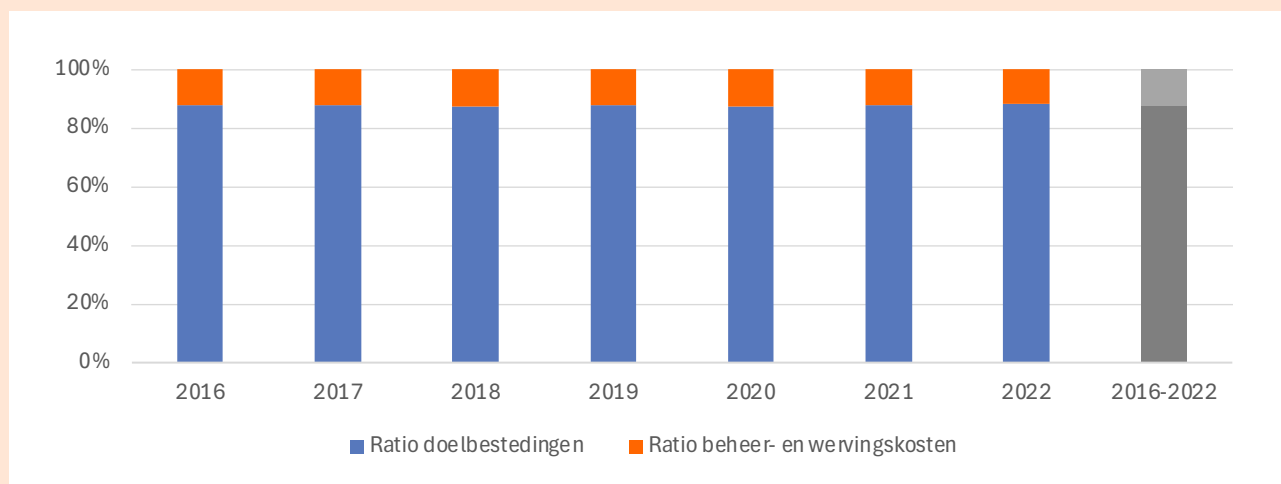
In het publieke debat staat de vraag naar de verhouding tussen doelbestedingen aan de ene kant en de beheer- en wervingskosten aan de andere kant vaak centraal. Daarmee gaat het ook om de vraag hoeveel geld een goed doel mag investeren om inkomsten te werven. De discussie over deze investeringen en kosten is vaak gebaseerd op de gedachte dat goede doelen alle opbrengsten direct moeten besteden aan het bereiken van hun doel en dat het verkrijgen van gelden budgetneutraal dient te geschieden. Anders gezegd: het werk van goede doelen mag niets kosten. Uitgangspunt hier is dat een dergelijke eis in algemene zin onrealistisch is. Zo kost het werven van geld vaak veel moeite en energie. Bovendien leveren investeringen in het werven lang niet altijd ook daadwerkelijk inkomsten op.

De beheer- en wervingskosten blijven ruim binnen de 'redelijkheidsnorm'

De Commissie Normstelling – die de normen voor CBF-erkenning opstelt – hanteert de richtlijn dat 'de verhouding tussen de bestedingen aan de doelstelling(en), wervingskosten en kosten beheer en administratie [...] redelijk [is] wanneer [onder andere] de bestedingen aan de doelstelling(en) als percentage van de totale lasten, gemiddeld minimaal 70 procent bedraagt'. Aan beheer- en wervingskosten tezamen wordt daarmee een percentage van 30% van de totale kosten nog als redelijk beschouwd.

In werkelijkheid besteden goede doelen gemiddeld 87,8% aan het bereiken van hun doelen (Figuur 7.1). Dat betekent ook dat ze gemiddeld over 2016-2022 12,2% besteden aan de wervingsinvesteringen en organisatiekosten. Van jaar tot jaar zijn er geen substantiële schommelingen, al valt op dat beheer- en wervingskosten percentueel een fractie hoger liggen in 2020 en iets lager in 2022.

Figuur 7.1 Verhouding tussen doelbestedingen en beheer- en wervingskosten (in % van totale kosten), 2016-2022+ gemiddeld over de hele periode (n=703)

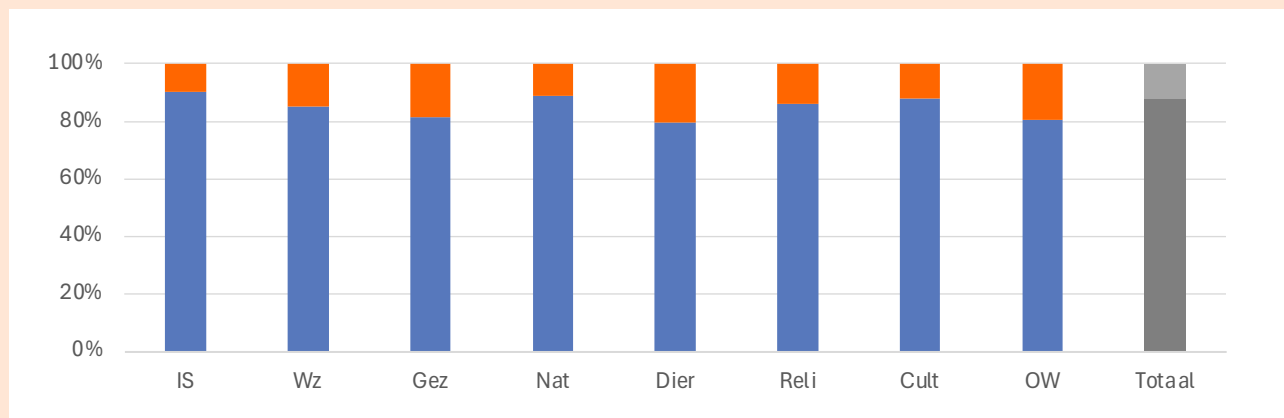

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Alle sectorsegmenten blijven binnen de norm, maar de verschillen zijn groot

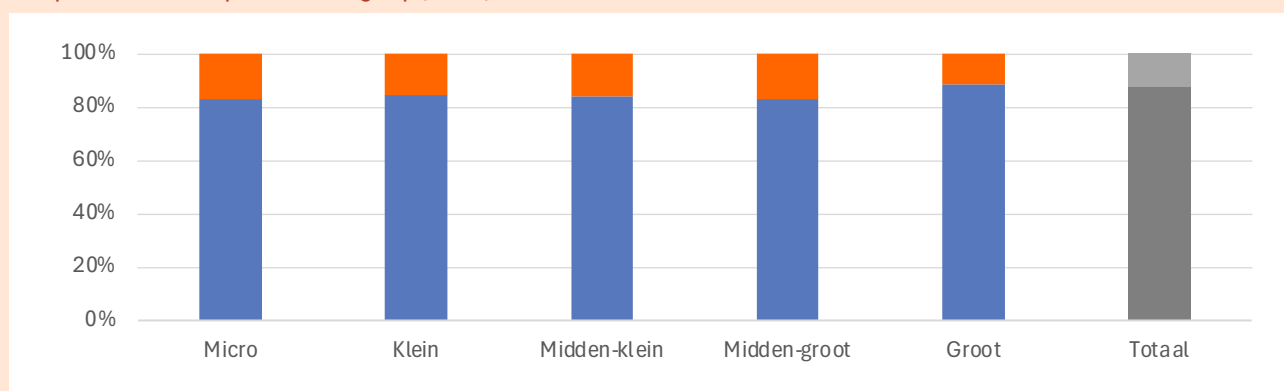
Dat betekent niet dat er tussen sectorsegmenten en tussen inkomstengroepen geen verschillen zijn (Figuur 7.2 en Figuur 7.3). Vooropgesteld: geen van de sectorsegmenten of inkomstengroepen stijgt boven de redelijkheidsnorm van 30% uit of komt daar zelfs maar in de buurt. Tegelijk zijn er wel degelijk verschillen. Zo scoren goede doelen in de sectorsegmenten Internationale samenwerking, Natuur en Cultuur met 9,6%, 11% en 12,1% in de ratio beheer- en wervingskosten onder het voor de gehele sector geldende gemiddelde van 12,2%. Aan het andere eind van het spectrum vinden we goede doelen in het sectorsegment Dieren, die gemiddeld uitkomen op een verhouding van 20,4% beheer- en wervingskosten - 79,6% doelbestedingen, Onderwijs (19,6%-80,4%) en Gezondheid (18,4%-81,6%).

Figuur 7.2 Verhouding tussen doelbestedingen en beheer- en wervingskosten (in % van totale kosten), 2016-2022 + gemiddeld over de hele periode, totaal en per sectorsegment (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 7.3 Verhouding tussen doelbestedingen en beheer- en wervingskosten (in % van totale kosten), 2016-2022 + gemiddeld over de hele periode, totaal en per inkomstengroep (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Grote goede doelen besteden verhoudingsgewijs het grootste deel aan hun doel

Tegelijk zien we dat Midden-grote en Micro-organisaties het hoogste percentage van hun totale kosten spenderen aan beheer- en wervingskosten (16,8% en 16,6% respectievelijk). De grote goede doelen scoren het laagste en besteden dus relatief gesproken het grootste deel van hun kosten aan het bereiken van hun doelstelling. Over de jaren heen zijn zowel de sectorsegmenten als de inkomstengroepen over het algemeen behoorlijk consistent in de verhouding tussen doelbestedingen en beheer- en wervingskosten. Opvallend zijn vooral de gezondheidsorganisaties waar die verhouding in 2020 plotseling verslechtert (naar 23%-77%). De balans verbetert weer in de jaren daarna (tot 19%-81% in 2022), maar blijft achter bij het gemiddelde van 16,6%-83,4% over 2016-2019. Bij de inkomstengroepen vallen vooral de micro-organisaties op. Over de gehele periode 2016-2022 besteedden die 83,4% aan hun doelstelling, maar in 2021 zet een daling in tot 80,4% in 2022.

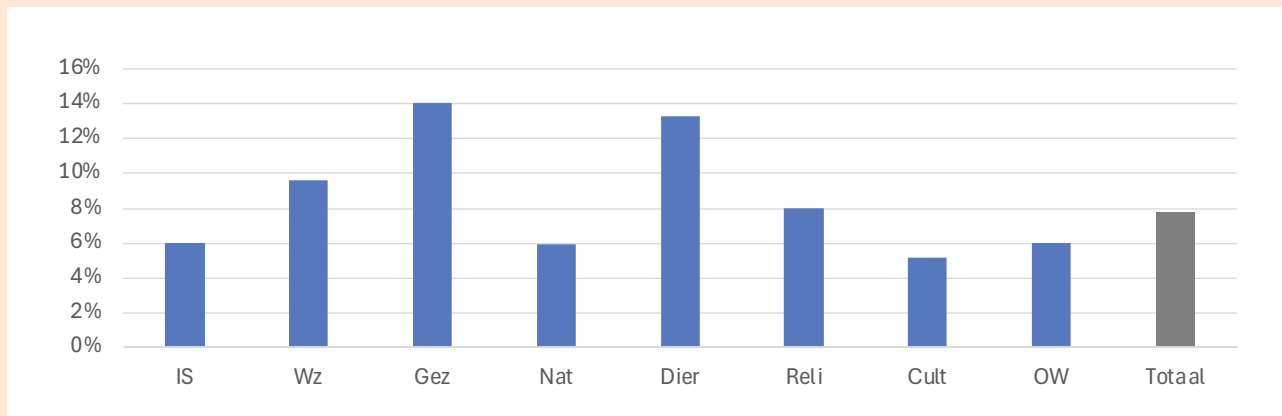
Wervingskosten vertonen een zeer geleidelijk dalende trend

Wanneer we de wervingskosten apart bekijken moeten we constateren dat die vanaf 2017 een geleidelijk dalende trend laten zien. Investeerden goede doelen in 2017 nog gemiddeld €0,081 per geworven euro, in 2022 is dat gedaald naar €0,074. In de meeste jaren is er een rechte lijn te trekken tussen de hoogte van deze wervingsinvesteringen en de totale opbrengsten – al is die verhouding zeker niet een op een. Anders gezegd: hoger dan gemiddelde investeringen voor het werven van inkomsten leiden tot hoger opbrengsten en lager dan gemiddelde investeringen tot lagere opbrengsten. Uitzonderingen zijn de jaren 2019 (waar de wervingskosten hoger dan gemiddeld zijn maar de wervingsbaten juist lager) en 2022 (waar precies het omgekeerde geldt).

De investeringen per euro aan baten verschillen sterk per sectorsegment en inkomstengroep

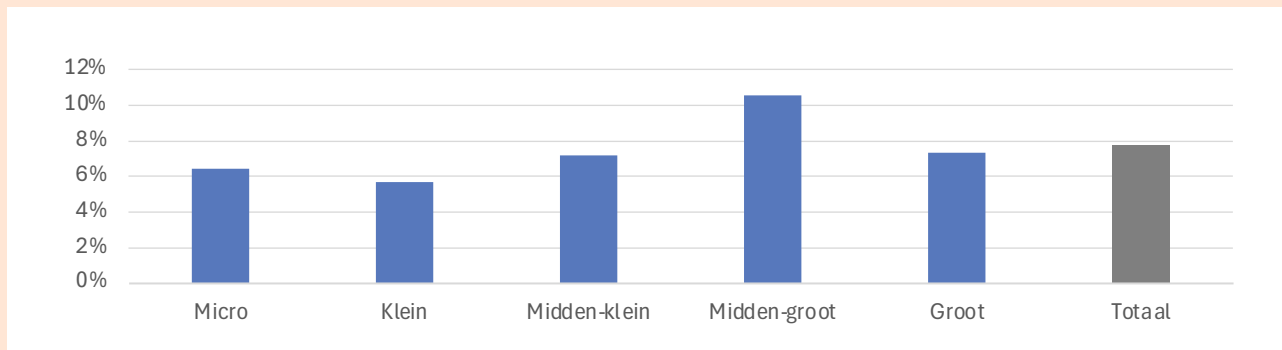
Het wordt een ander verhaal als we een vergelijking tussen sectorsegmenten (Figuur 7.4) en tussen inkomstengroepen (Figuur 7.5) maken. Dan leren we dat Gezondheidsorganisaties gemiddeld over 2016-2022 €0,14 moeten investeren voor elke euro aan wervingsbaten. Dierenorganisaties hebben voor diezelfde euro ruim €0,13 nodig. Het gemiddelde voor de hele sector ligt op iets onder €0,08 en bij de Cultuurgroep zelfs op ongeveer €0,05. Ook bij inkomstengroepen lopen de noodzakelijke wervingsinvesteringen sterk uiteen. Waar kleine organisaties een investering van ongeveer €0,06 nodig hebben voor elke euro aan wervingsbaten ligt dat bij midden-grote organisaties bijna twee keer zo hoog.

Figuur 7.4 Wervingskosten (in % van totale wervingsbaten), gemiddeld over gehele periode 2016-2022, totaal en per sectorsegment (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Figuur 7.5 Wervingskosten (in % van totale wervingsbaten), gemiddeld over gehele periode 2016-2022, totaal en per inkomstengroep (n=703)

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

In de zoektocht naar mogelijke verklaringen voor de geconstateerde verschillen in wervingskosten kijken de deelnemers aan de focusgroepen onder andere naar het type wervingsacties. De ene actie is nou eenmaal duurder dan de andere. Zo wijst een van de deelnemers er op dat 'portokosten de pan uit vliegen'. Met een 'donateursgroep die niet digitaal bereikbaar is' betekent dat automatisch hogere wervingskosten.

Tegelijk wijzen ze er ook op dat meer investeringen in werving zich niet meteen uitbetalen. Er zit een bepaalde vertraging in. Het kost dus tijd om relaties en een donateurenbestand op te bouwen. Tijd waarin 'je wervingskosten eerst stijgen, voordat je vervolgens ook inkomen daarvan ziet'. Tijd ook waarin je de wervingscapaciteit moet opbouwen. In die zin vinden de deelnemers het ook logisch dat de wervingskosten toenemen naarmate een organisatie groeit. Zoals een van hen stelt: 'Als je gaat groeien, dan moet je veel meer effort stoppen in het werven van donateurs'. Dergelijke voorinvesteringen zijn een voorwaarde voor groei. Tegelijk moet je als organisatie al een bepaalde omvang hebben om die voorinvesteringen te kunnen doen. Zoals een van de deelnemers stelt, 'wij kunnen dat als kleine organisatie alleen niet'.

Dat de wervingskosten bij midden-grote goede doelen relatief wat hoger liggen zou dan wel eens aan die groeivertraging kunnen liggen. Een kantelpunt ligt dan blijkbaar bij de overgang naar de hoogste inkomensgroep. Bij grote goede doelen liggen de wervingskosten immers weer een stuk lager. Die grote organisaties hebben volgens een van de deelnemers bovendien 'meer middelen om meer geld te maken'. Hier speelt dan wellicht toch ook het feit dat volgens de deelnemers grote goede doelen er in slagen om grotere donateurs aan te trekken waardoor hun wervingskosten lager uitvallen.

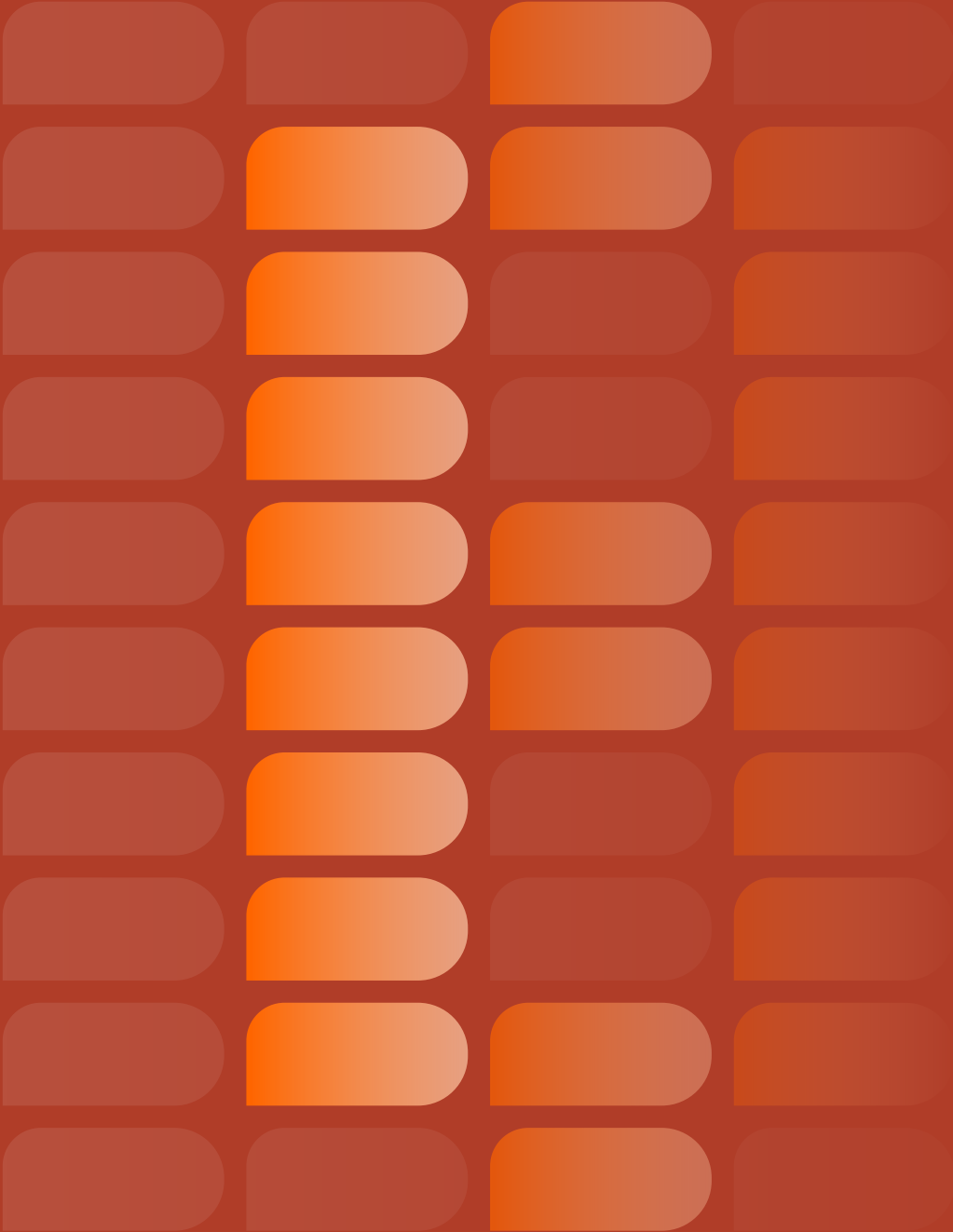
Daarmee zijn we aanbeland bij wellicht wel de belangrijkste gedachte rondom wervingskosten, namelijk dat de hoogte daarvan samenhangt met het type inkomstenbron en met de diversiteit aan bronnen. In het algemeen zien deelnemers dat kleine goede doelen voor een belangrijk deel op hun eigen netwerk leunen voor donaties, dat groei betekent dat je moet investeren in het werven van particuliere donaties en dat op een bepaald moment subsidies in zicht komen. En met die subsidies dalen dan weer de wervingskosten. Tegelijk zijn ze van mening dat 'veel particuliere steun veel wervingskosten' betekent. Bij de inkomsten uit andere organisaties zonder winststreven zou dan bijvoorbeeld het tegenovergestelde gelden. Daarnaast zijn de wervingskosten bij overheidssubsidies relatief lager omdat die subsidies meestal vrij groot zijn.

Meer algemeen is het uitgangspunt hierbij dat geld uit de ene bron beduidend meer investeringen vergt dan geld uit een andere bron. Een vergelijkende analyse van de relatie tussen de hoogte van de wervingskosten en de baten uit de zes verschillende wervingsbronnen leert ons dat dit uitgangspunt juist is. Onder constant houden van de andere wervingsbronnen, laat een regressieanalyse zien dat over 2016-2022 baten van bedrijven gemiddeld de hoogste wervingskosten kennen. Elke euro van bedrijven vergt een investering van €0,24. Ook particuliere donaties (€0,15) en loterijen (€0,13) kosten beduidend meer dan overheden (de 'grotere vissen' van hierboven). Waarschijnlijk speelt hier inderdaad dat in het geval van overheden een vergelijkbare investering een substantieel hoger bedrag oplevert dan bijvoorbeeld het geval is bij particuliere donaties. Met andere woorden: de relatieve kosten per euro zijn beduidend lager. Overigens kost het werven van gelden van andere organisaties zonder winststreven – en zeker van verbonden organisaties – nauwelijks enige investering.

Tot slot is het opvallend dat een dergelijke analyse slechts zeer geringe verschillen per jaar laat zien. Anders gezegd: in 2016 moesten goede doelen vrijwel dezelfde investeringen plegen voor elke euro aan baten als in 2022. De enige uitzondering hierop vormen de bedrijven. In 2016 kostte een euro aan baten van bedrijven €0,11 – vergelijkbaar met loterijen. Een jaar later was dat al gestegen naar €0,25 en in 2019 bedroegen de kosten per euro zelfs €0,46. Daarna daalden de kosten per euro weer om in 2022 uit te komen op ongeveer het langjarig gemiddelde voor baten van bedrijven. Het is vooralsnog niet helder wat de oorzaken zijn voor deze stevige fluctuaties in het geval van werven bij bedrijven.

Kijkend naar de twee belangrijkste inkomstenbronnen voor goede doelen zou je louter gezien vanuit de kostenkant goede doelen aanraden in te zetten op het verwerven van overheidssubsidies en niet op particuliere donaties. Die eerste zijn immers beduidend 'goedkoper'. Deelnemers aan de focusgroepen geven echter de voorkeur aan particuliere donaties, omdat ze daarmee hun verwevenheid met de Nederlandse samenleving uitdrukken en zichzelf minder kwetsbaar maken. In het licht van de recente ontwikkelingen rond overheids-subsidies lijkt dit een verstandige opstelling.

8. *Special: overheidssubsidies*

In de discussie over goede doelen speelt de relatie met de overheid een belangrijke rol. Die overheid is soms opdrachtgever, soms partner, en soms middel om een doel te bereiken, bijvoorbeeld in het kader van beleidsbeïnvloedingsactiviteiten van goede doelen. Tegelijk, en de vorige hoofdstukken maakten dat nog eens duidelijk, is de overheid ook een belangrijke bron van inkomen voor de sector.

Het CBF noemt deze inkomsten overheidssubsidies. Het is belangrijk om aan te geven dat de term 'subsidies' lang niet altijd correct is. Daarmee wordt immers gesuggereerd dat hetgeen de ontvanger biedt geen betaalde goederen of diensten zijn. In werkelijkheid verrichten goede doelen echter vaak overheidstaken en leveren ze als zodanig wel degelijk diensten aan en in naam van diezelfde overheid. Denk bijvoorbeeld aan de ondersteuning en begeleiding van vluchtelingen in Nederland of aan grote delen van het werk van goede doelen op het gebied van internationale samenwerking.

Wat weten we eigenlijk over overheidssubsidies? Welke organisaties krijgen die subsidies eigenlijk? Hoe belangrijk zijn subsidies in vergelijking met andere inkomstenbronnen? Kunnen we overheidssubsidies typeren als een redelijk stabiele inkomstenbron of juist niet? En wie gaat er eigenlijk schuil achter de generieke term 'overheid'? Gaat dat alleen over de Nederlandse overheid of ook over niet-Nederlandse overheden? Komt het geld vooral van de centrale overheid of dragen ook provincies en gemeenten een steentje bij?

Een nadere verkenning van de overheidssubsidies is des te urgenter nu het kabinet-Schoof grote bezuinigingen heeft aangekondigd, niet in de laatste plaats in het veld van Internationale samenwerking. Bij IS, bijvoorbeeld, loopt het gros van de subsidiestromen voor maatschappelijke organisaties eind 2025 af. De meest recente beleidsbrief over [samenwerking met maatschappelijke organisaties](#) (BuZa 2024) bevestigt de verwachting bij deelnemers aan de focusgroepen dat het subsidiestelsel er vanaf 2026 heel anders en een stuk kariger zal uitzien. Voor goede doelen betekent dit niet alleen een forse financiële aderlating, maar ook een toenemende druk op andere inkomstenbronnen. De druk op de particuliere giftenmarkt of voor gelden van fondsen en bedrijven zal toenemen.

Onbekend is in welke mate wegvallende overheidssubsidies gecompenseerd kunnen worden door andere bronnen aan te boren. De cijfers uit het verleden laten wel zien (zie ook de analyse in Box 4.1) dat het gros van de inkomstenbronnen bescheiden groei vertoont. Particuliere donaties zweven al jaren rond de €1,5 miljard en die relatieve stabiliteit geldt voor de meeste andere bronnen. Gelden vanuit bedrijven nemen de afgelopen jaren weliswaar iets toe, maar zelfs als die groei doorzet is dat bij lange na niet toereikend om de te verwachten daling aan overheidssubsidies te compenseren.

De consequentie moge duidelijk zijn. Een deel van de goede doelen zal niet alleen hun fondsenwervingsstrategie moeten herzien, maar waarschijnlijk ook hun doelstellingen en activiteiten. Sommige goede doelen zullen krimpen, minder geld aan hun doelstellingen kunnen besteden, en dan ook een geringere maatschappelijke bijdrage kunnen leveren. Tegelijkertijd zullen lang niet alle goede doelen direct door terugvallende overheidssubsidies worden geraakt. Niet alle organisaties ontvangen immers gelden van overheden.

Het is mede om deze redenen dat we in deze special bij de *State of the Sector 2024* dieper in de overheids-subsidies duiken. Dat doen we op basis van een separate database met subsidiegegevens voor 150 goede doelen over de periode 2018-2022 (Box 8.1).⁵

Box 8.1 De subsidie database

Van alle 703 organisaties die we voor berekening van de Goede Doelen Index 2024 hebben meegenomen hebben er 304 (43,2%) gedurende de periode 2018-2022 minimaal één jaar subsidie ontvangen van overheden.⁶ Van die 304 zijn er 150 (49,3%) opgenomen in onze subsidie database (Tabel 7.1). De subsidie database omvat dus bijna 50% van de goede doelen die (op zijn minst in één jaar) over de periode 2018-2022 een overheidssubsidie ontvingen. Deze 50% (150 GD's) ontvingen ruim 75% van alle overheidssubsidies over dezelfde periode. Het gevolg hiervan is dat de subsidie database een bias kent ten aanzien van grootontvangers van subsidies (en daarmee waarschijnlijk ten aanzien van de grotere goede doelen).

Als basis voor de subsidie database dienen de ontvangen subsidies per jaar (gecorrigeerd voor inflatie met 2022=100) voor de periode 2018-2022. Een onderscheid is daarin gemaakt tussen drie Nederlandse overheidsbronnen (centrale overheid, provincies en gemeenten) en drie niet-Nederlandse overheden. Bij deze laatste gaat het om (1) andere overheden zoals bijvoorbeeld Duitsland, België of Groot-Brittannië, (2) de Europese Unie en (3) andere multilaterale donoren zoals de Wereldbank of VN-instellingen. Tot slot is er nog de restcategorie 'Overig' waaronder alle overheidssubsidies vallen waarvan de exacte bron onbekend is.

De (financiële) data over overheidssubsidies zijn in de subsidie database aangevuld met data over sectorsegmenten en inkomstengroepen uit de reguliere CBF-database. Dat stelt ons in staat deze eerste analyse van overheidssubsidies aan goede doelen in Nederland verder te verfijnen.

Bij de analyse naar sectorsegmenten werken we met een kleiner bestand van 147 goede doelen. Dat betekent ook dat twee sectorsegmenten (Religie en Onderwijs) niet zijn meegenomen omdat slechts data beschikbaar is van twee respectievelijk één organisatie in die sectoren. Het zijn bovendien sectoren waarin het aantal subsidie ontvangende goede doelen relatief laag is (Tabel 8.1) en die gezamenlijk over de gehele periode 2018-2022 slechts 0,03% van alle overheidssubsidies ontvingen.

Tabel 8.1 GDI en subsidie database - een vergelijking

Sectorsegment	# GD's in GDI database A	# GD's met subsidie in minstens 1 jaar		Verdeling van subsidiebestand	
		Abs. B	In % A C	Abs. D	In % C E
Internationale samenwerking	264	80	30,3%	40	50,0%
Welzijn	162	87	53,7%	45	51,7%
Gezondheid	92	31	33,7%	16	51,6%
Natuur	65	51	78,5%	24	47,1%
Dier	41	26	63,4%	13	50,0%
Cultuur	30	18	60,0%	9	50,0%
Religie	37	6	16,2%	2	33,3%
Onderwijs	12	5	41,7%	1	20,0%
Totaal	703	304	43,2%	150	49,3%

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

We beginnen onze verkenning van ontwikkelingen in overheidssubsidies met te kijken naar het relatieve belang van overheidssubsidies voor de gehele groep van 150 goede doelen en met een uitsplitsing naar de verschillende bronnen van dergelijke subsidies. Daarna analyseren we de overheidssubsidies over de periode 2018-2022 naar sectorsegmenten en vervolgens, in het derde deel, naar inkomensgroepen.

a. Het totaalplaatje

Het overgrote deel van de 150 goede doelen is een vaste ontvanger van overheidssubsidies: 120 (80%) ontvingen in elk jaar tussen 2018 en 2022 een dergelijke subsidie. Negen (6%) van de 150 goede doelen ontvingen overheidssubsidies in vier van de vijf jaar. Aan de andere kant zien we drie GD's (2%) die slechts in één jaar subsidie ontvingen en 14 (9,3%) die op twee jaar blijven steken (Tabel 8.2).

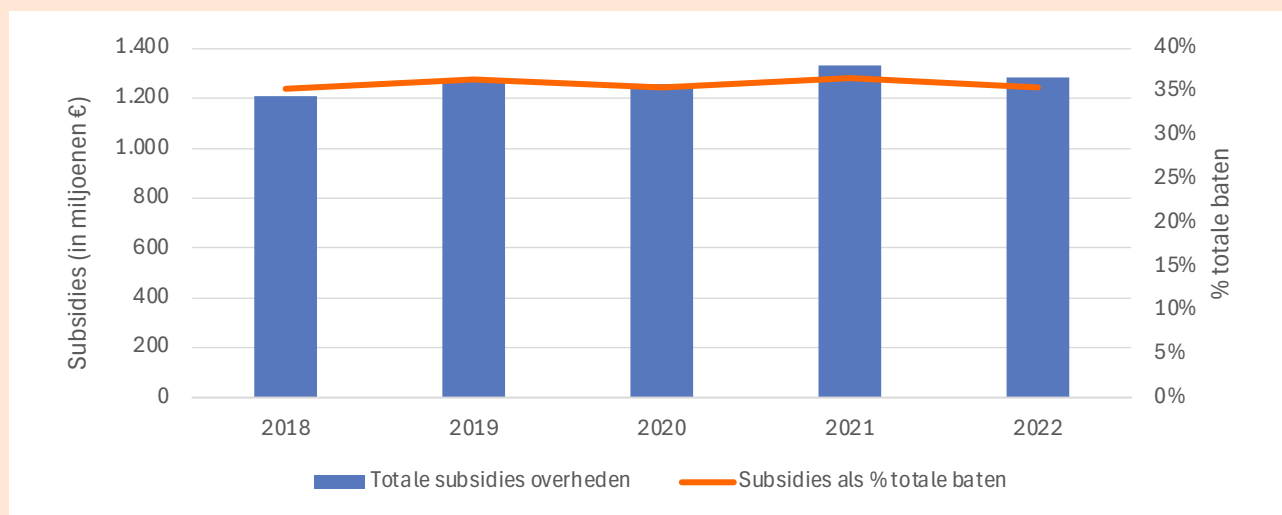
Tabel 8.2 Aantal jaren subsidie tussen 2018-2022, n=150

# jaren subsidie	# GD's	In %
1	3	2,0%
2	14	9,3%
3	4	2,7%
4	9	6,0%
5	120	80,0%
Totaal	150	100,0%

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

Over de periode 2018-2022 ontvingen deze 150 goede doelen jaarlijks gemiddeld €1.27 miljard aan subsidies van overheden. Figuur 8.1 laat zien dat dit bedrag jaarlijks iets naar boven of beneden kan afwijken, maar redelijk stabiel is. Overigens maken die overheidssubsidies tussen 35,2% en 36,6% uit van de totale jaarlijkse baten van deze goede doelen. Ook dat percentage is dus behoorlijk stabiel over de periode 2018-2022.

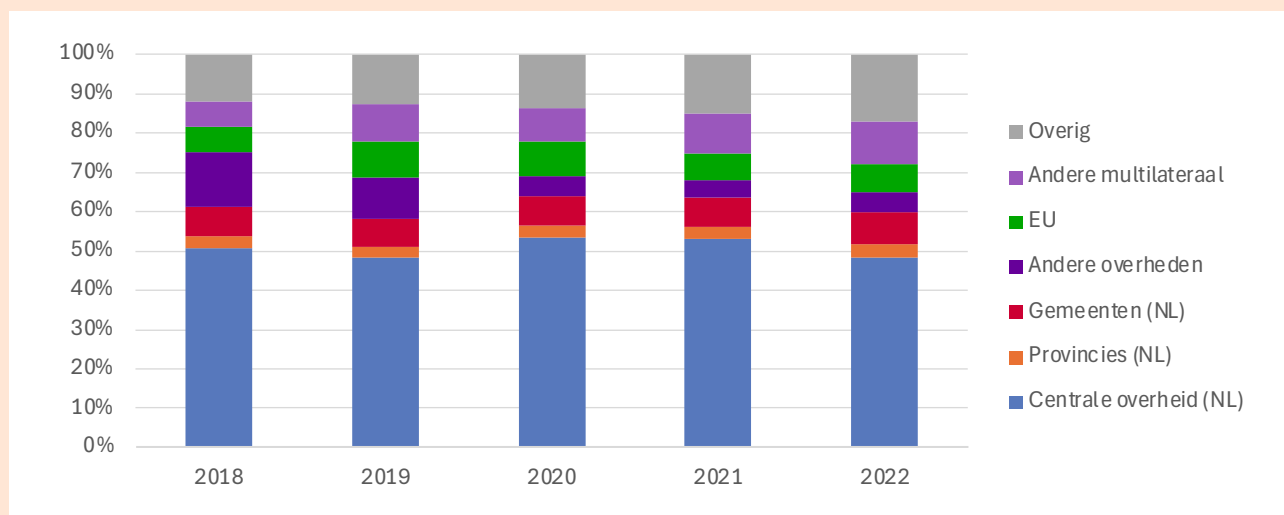
Figuur 8.1 Overheidssubsidies: in totaal (miljoenen euro's) en als percentage van totale baten, 2018-2022 (n=150)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

De stabiliteit in overheidssubsidies moet worden genuanceerd als we kijken naar de verschillende overheden die subsidies verstrekken. Terugval in subsidies uit de ene overheidsbron lijkt vaak te worden opgevangen met een toename uit een andere bron – waarmee overigens niet wordt gesuggereerd dat overheden onderling afstemmen. Figuur 8.2 laat zien welk deel van de subsidies de 150 goede doelen ontvingen over de periode 2018-2022 en van welke overheid.

Figuur 8.2 Overheidsbronnen: als percentage totale overheidssubsidies, 2018-2022 (n=150)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

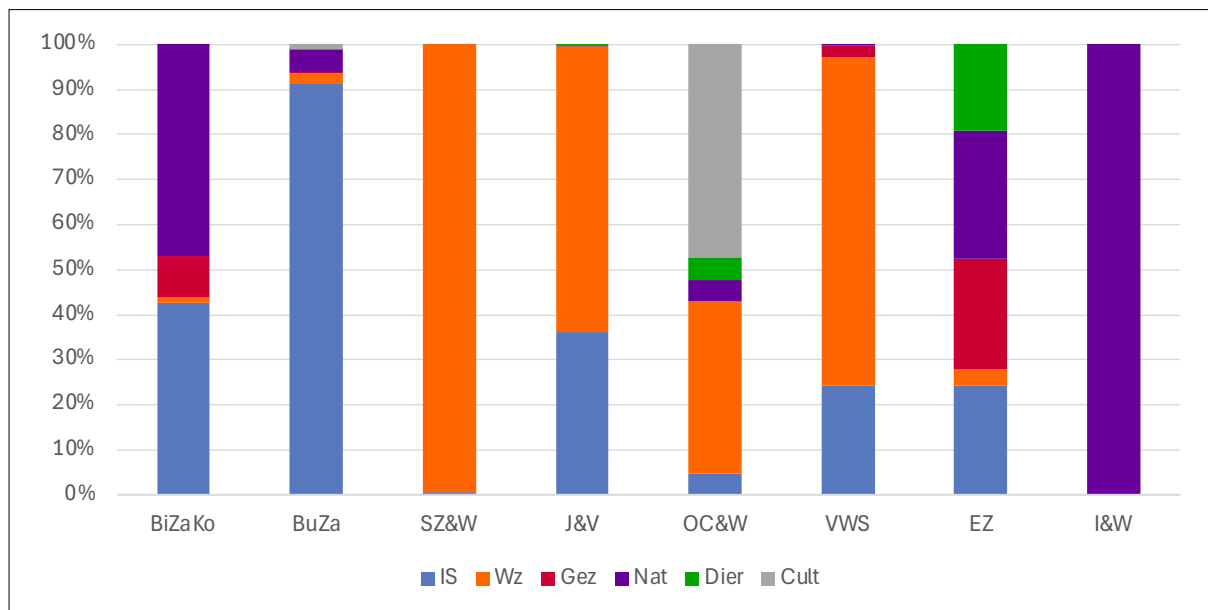
Zoals verwacht speelt de centrale Nederlandse overheid de hoofdrol hier (zie ook Box 8.2). Interessant is dat het aandeel van deze centrale overheid in de Covid-19 jaren 2020 en 2021 net iets hoger uitviel. Indien we gemeenten en provincies meerekenen dan blijven die twee jaren opvallend. Bijna 64 cent van elke euro aan subsidie komt in 2020 en 2021 van de centrale overheid, provincies en gemeenten. In 2019 was dat ruim €0,58 en in 2022 zijn we met €0,60 weer op weg naar beneden. Wellicht spelen in deze stijging in 2020 en 2021 speciale Covid-19- ondersteuning vanuit de overheid een rol – ondersteuning die ook voor een deel van de goede doelen beschikbaar was.⁷

Box 8.2 Wie zit er achter die Nederlandse centrale overheid? - een korte verkenning

Voor het overgrote deel van de subsidies die aan de Nederlandse centrale overheid zijn toe te schrijven is ook bekend van welk deel van die centrale overheid de subsidie afkomstig is. Relatief belangrijke subsidieverstrekters zijn de ministeries van VWS (Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 12,7% van alle versterkte subsidies vanuit de centrale overheid) en Justitie en Veiligheid (J&V, 8,3%). OC&W (Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen) leverde met 3% een beduidend kleinere bijdrage evenals Economische Zaken (EZ) met 2,1%. De grootste subsidieverstrekker is echter het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa) dat goed is voor ruim 59% van alle subsidies via de centrale overheid aan de 150 goede doelen in onze database. Zeer waarschijnlijk gaat het hierbij voor een belangrijk deel over het budget van de binnen Buitenlandse Zaken inwonende Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Dat is logisch gezien het feit dat deze minister een uitgebreid subsidiestelsel voor maatschappelijke organisaties aanstuurt (Schulpen 2016; Helsen et al. 2024) én goede doelen op het gebied van internationale samenwerking goed zijn vertegenwoordigd in de subsidie database.

Buitenlandse Zaken levert niet alleen aan goede doelen in de sector Internationale samenwerking – al ontvangen die wel 91,2% van alle door dat Ministerie verstrekte subsidies over 2018-2022. Eigenlijk ontvangen organisaties in bijna alle sectoren geld van BuZa, van organisaties op het gebied van Natuur & milieu (5,2%) en Welzijn (2,5%) tot Cultuur (1%). Bovendien geldt andersom ook dat IS-organisaties niet alleen geld van BuZa ontvangen. Ze ontvingen over 2018-2022 ook 43% van hun subsidies van Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties (BiZaKo), 36% van Justitie & Veiligheid (J&V) en zo'n 24% van VWS en van EZ. Ook Welzijnsorganisaties krijgen steun van meerdere Ministeries. Sociale Zaken & Werkgelegenheid (SZ&W) geeft bijna alle subsidies aan Welzijnsorganisaties en ook 73% van de subsidies van VWS en 38% van OC&W ging naar hen over 2018-2022. Figuur 8.3 geeft een nader overzicht. Het is goed hierbij in de gaten te houden dat het totale bedrag dat een ministerie over 2018-2022 beschikbaar stelde sterk uiteenloopt, van minder dan €1 miljoen door het Ministerie van Infrastructuur & Waterschappen (I&W) tot rond €2 miljard door BuZa.

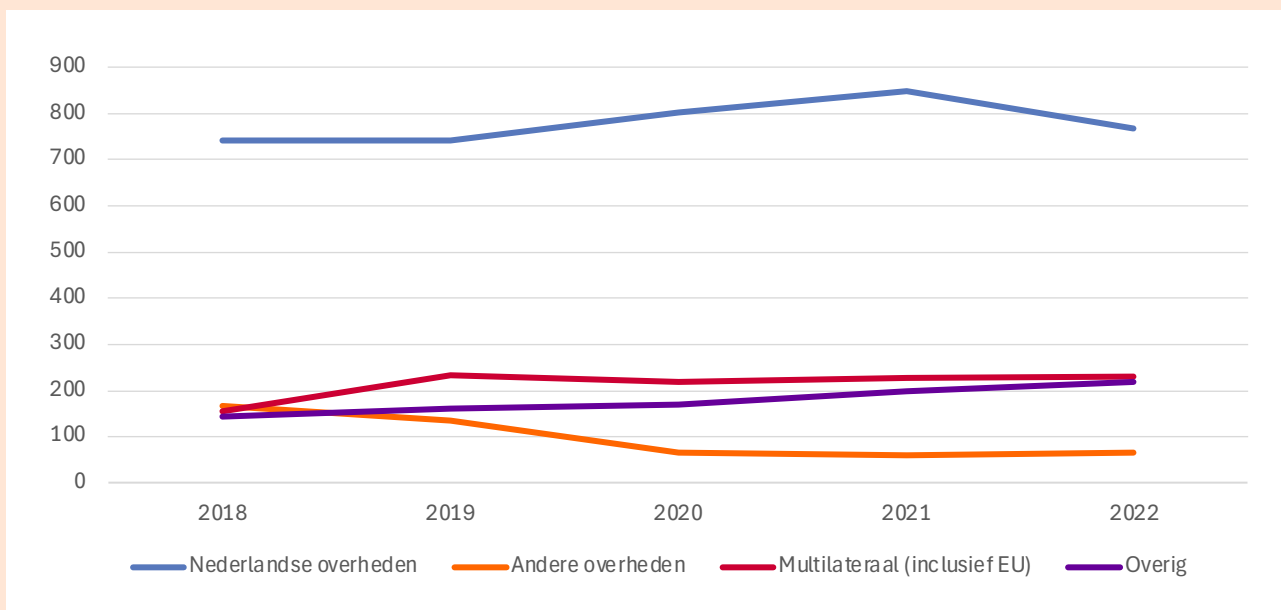
Figuur 8.3 Aandeel totale subsidies per sectorsegment en Ministerie, 2018-2022, in % (n=150)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

Andere overheidsbronnen lijken juist tijdens de Covid-19-jaren de andere kant op te bewegen. Zo dalen de inkomsten van andere overheden met -51% in 2020 vergeleken met 2019, en zijn de cijfers voor de EU (-6,3%) en andere multilaterale organisaties (-7,5%) ook negatief. Overigens dalen de inkomsten uit de EU en van andere overheden in 2021 en 2022 nog iets verder. Ondertussen stijgen de inkomsten van andere multilaterale organisaties in die jaren juist. De overige overheidsbronnen stijgen elk jaar en maken in 2022 ruim 17% van alle overheidssubsidies uit. Figuur 8.4 laat deze ontwikkeling in overheidsbronnen zien. Hierbij zijn de drie Nederlandse overheden samen genomen en is de EU met de andere multilaterale organisaties gecombineerd.

Figuur 8.4 Overheidsbronnen: verandering over de periode 2018-2022, in miljoenen €, (n=150)

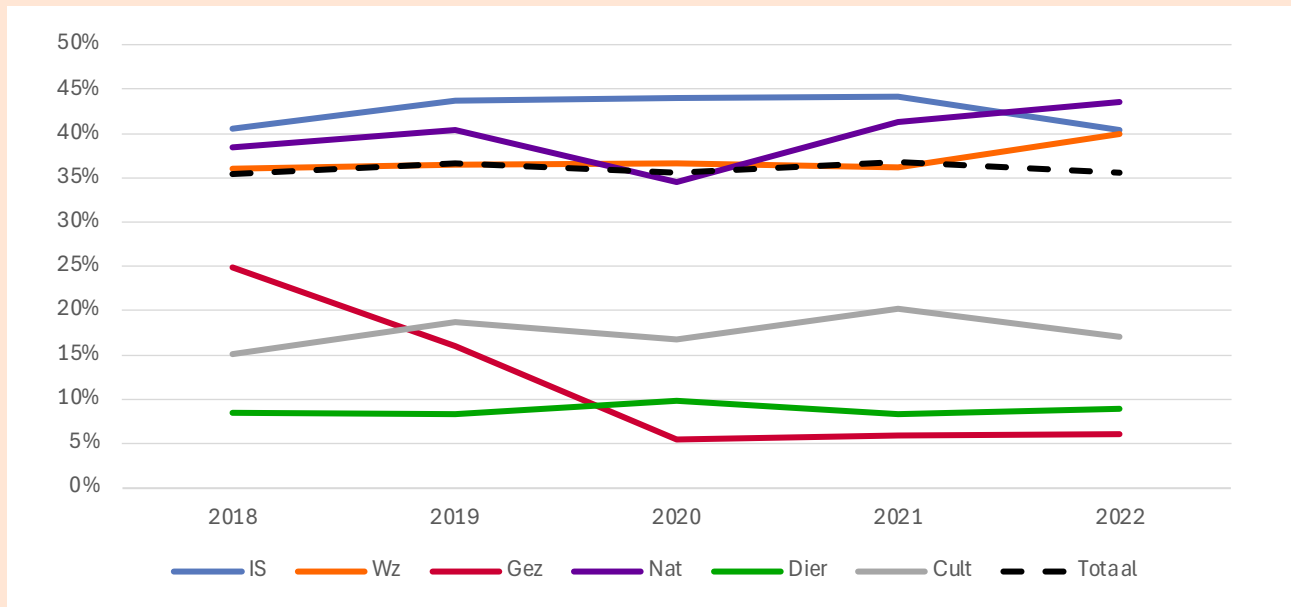

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

b. Sectorsegmenten

Overheidssubsidies zijn niet voor alle sectorsegmenten even belangrijk. Figuur 8.5 laat grote verschillen zien in dat deel van de totale baten dat van overheidssubsidies komt. Het budget van goede doelen op het terrein van Internationale samenwerking komt voor meer dan 40% van overheden en alleen in 2022 stijgen Natuurorganisaties daar met 43,5% boven uit en hebben Welzijnsorganisaties de IS-organisaties bijna ingehaald. De fluctuaties over de jaren heen zijn echter beperkt voor het gros van de sectorsegmenten.

Figuur 8.5 Overheidssubsidies per sectorsegment, in % totale baten, 2018-2022 (n=147)

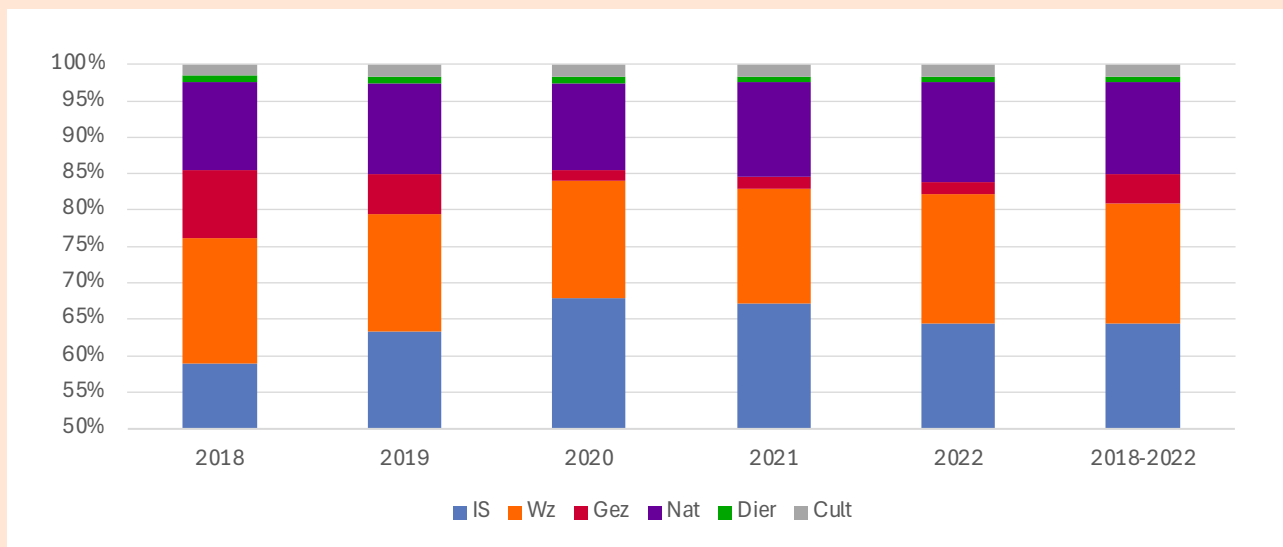

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

De uitzondering op de regel zijn de goede doelen in de Gezondheidssector. In 2018 bestond nog bijna een kwart van hun totale baten uit overheidssubsidies. In de jaren daarna daalt het aandeel subsidies fors. Het dieptepunt (5,4%) wordt bereikt in 2020, het eerste Covid-19-jaar. In euro's uitgedrukt is de neergang van overheidssubsidies nog tastbaarder. In 2018 ontvingen de gezondheidsdoelen nog een totaalbedrag van ruim €113 miljoen van overheden. Een jaar later daalde dat tot €71 miljoen (-37%). In 2020 zette de daling door, tot onder €20 miljoen (-72%), waarna men op dit lagere niveau bleef hangen. De daling in de totale baten van de 16 Gezondheidsorganisaties vanaf 2020 mag dan ook voor een groot deel op het conto van overheden worden geschreven.

Figuur 8.5 suggereert al dat IS-organisaties een groot deel van de totale overheidssubsidies aan goede doelen ontvangt. Figuur 8.6 laat zien dat van de totale overheidssubsidies van ruim €6,3 miljard over 2018-2022 inderdaad bijna twee derde naar dit sectorsegment ging. Terwijl twee sectorsegmenten stabiel zijn over de jaren heen (Cultuur en Dieren), laten Natuur en Welzijn kleine veranderingen zien van rond plus of min 2%. Internationale samenwerkingsorganisaties schommelen iets meer (rond plus of min 9%). Het aandeel overheidssubsidies in het segment Gezondheid begint na de daling in 2020 pas in 2022 weer te stijgen.

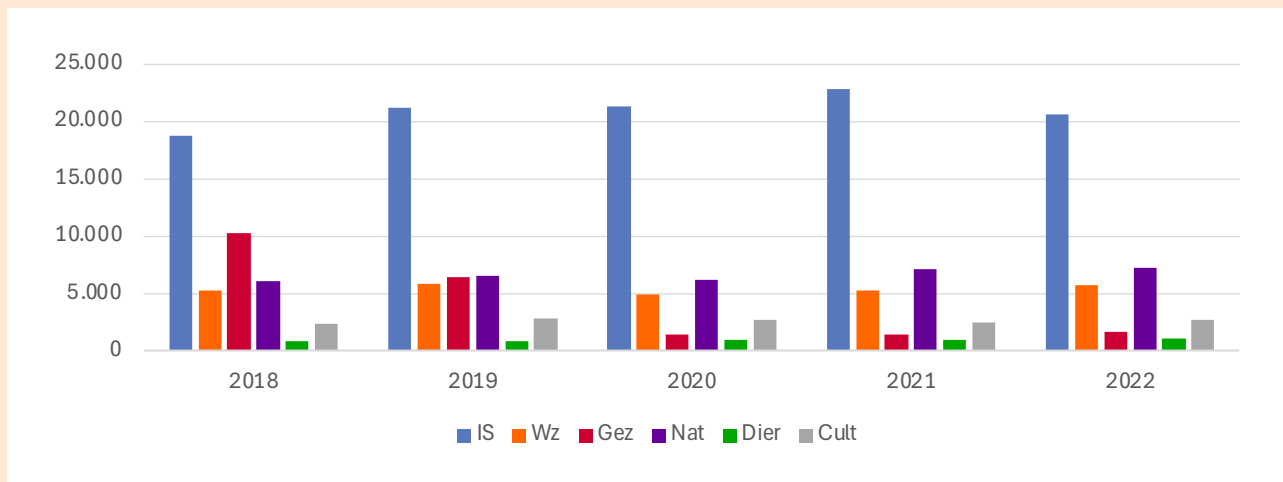
Figuur 8.6 Overheidssubsidies per sectorsegment, 2018-2022, in % totale subsidies (n=147)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

Een andere manier om naar het verschil tussen sectorsegmenten te kijken is door in te zoomen op de gemiddelde overheidssubsidie per organisatie (Figuur 8.7). Uiteraard steken IS-organisaties hier met kop en schouders boven de rest uit. Uiteraard zien we ook hier weer de neergang van Gezondheidsorganisaties. In 2018 kregen zij per organisatie nog gemiddeld ruim €10 miljoen aan overheidssubsidies; twee jaar later was dat gedaald naar €1,4 miljoen (-86%). Tegelijkertijd zien we dat de gemiddelde subsidie per organisatie aanzienlijk fluctueert. Bij IS-organisaties is het verschil ruim €4 miljoen. Dierenorganisaties krijgen er bijna elk jaar gemiddeld iets bij en datzelfde geldt voor Natuurorganisaties.

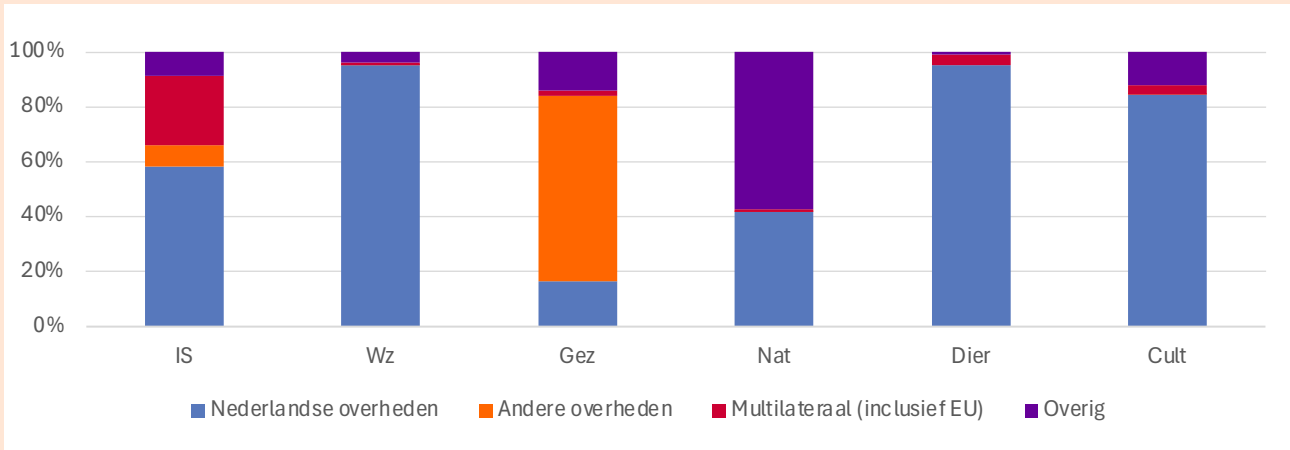
Figuur 8.7 Gemiddelde overheidssubsidies per organisatie per sectorsegment, 2018-2022, in '000 € (n=147)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

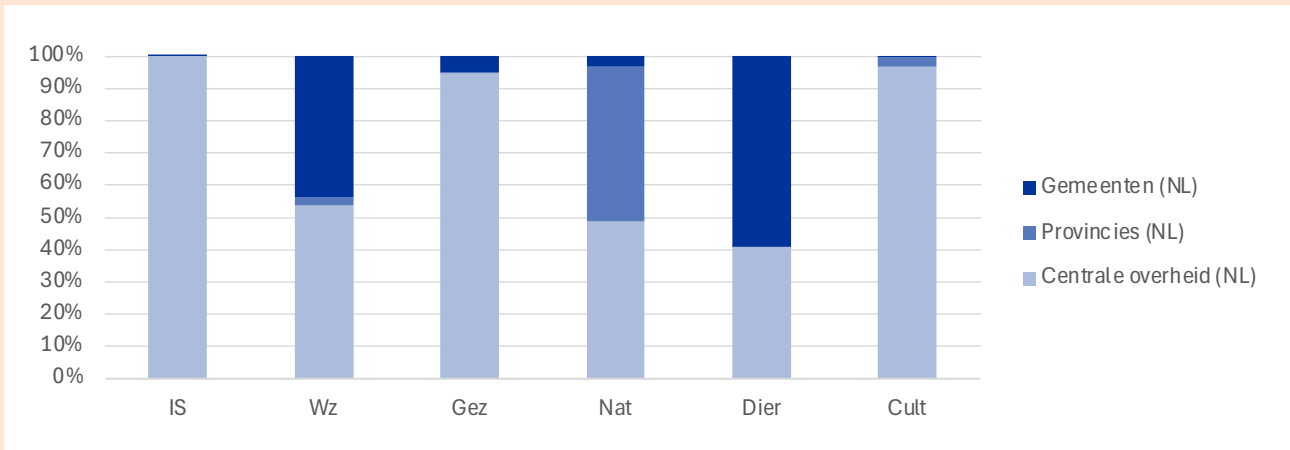
De verschillen tussen sectorsegmenten zijn nog uitgesprokener als we die subsidies vanuit overheden verder uiteenrafelen (Figuren 8.8, 8.9 en 8.10). Zo ontvangen goede doelen in het sectorsegment Dieren nooit geld vanuit andere multilaterale organisaties, wel in de laatste twee jaar iets van provincies en leveren gemeenten het grootste deel van de totale jaarlijkse subsidie (gemiddeld 56% per jaar) direct gevolgd door de centrale overheid (39%). Welzijnsorganisaties draaien die twee overheidsbronnen in belangrijkheid om (de centrale overheid levert gemiddeld per jaar 51% en gemeenten 41%). Voor Natuurorganisaties zijn provincies en de centrale overheid dan weer relatief belangrijk (beide geven gemiddeld per jaar 20%), maar hier zijn de overige overheidssubsidies de grootste bron (57%). Cultuurorganisaties kijken vooral naar de centrale overheid (82%). Gezondheidsorganisaties daarentegen haalden in 2018 en 2019 het overgrote deel van hun overheidssubsidies juist van andere overheden (respectievelijk 86% en 85%).

Figuur 8.8 Overheidssubsidies naar bron, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per sectorsegment, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)

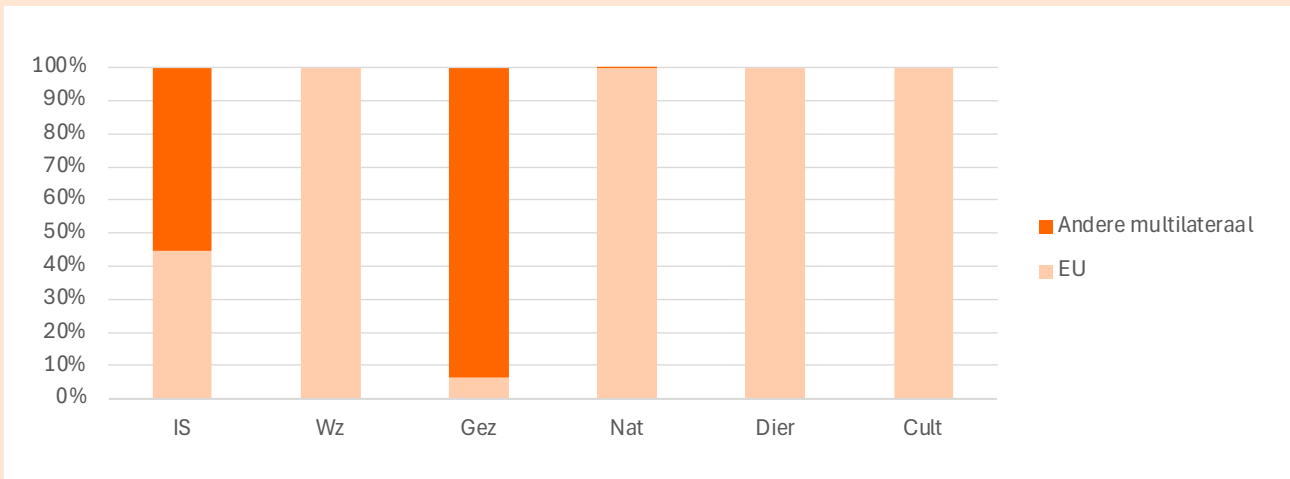
Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

Figuur 8.9 Subsidies van Nederlandse overheden, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per sectorsegment, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

Figuur 8.10 Multilaterale subsidies met onderverdeling EU en andere multilateraal, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per sectorsegment, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

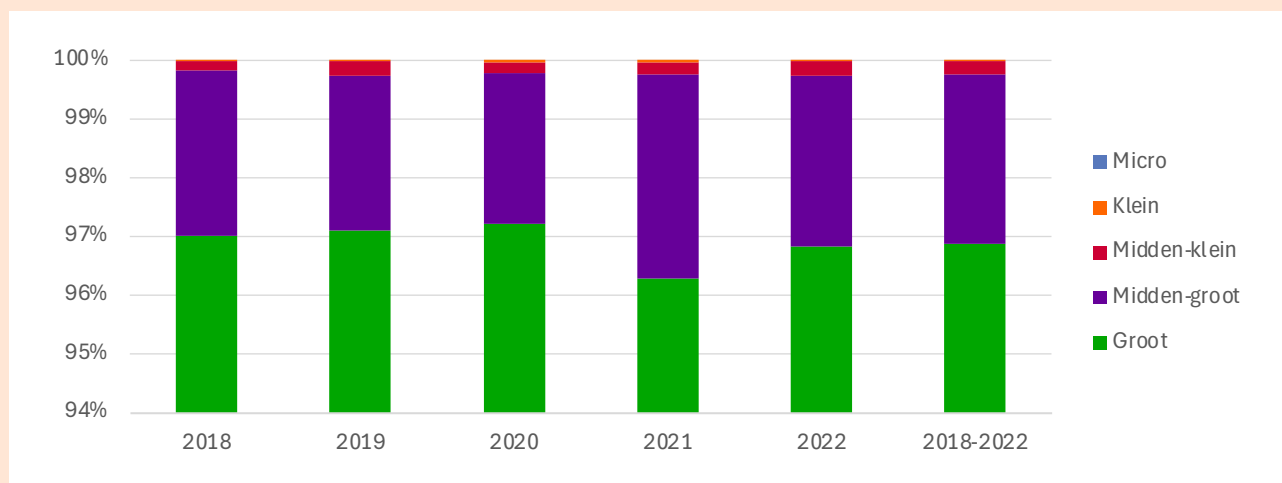
De neergang van de gelden van andere overheden in het eerste Covid-19 jaar 2020 is de belangrijkste verklaring voor het enorme verlies aan overheids gelden dat de Gezondheidsorganisaties vanaf dat jaar meemaken. Vanaf 2020 vormen overige overheidssubsidies en gelden van de centrale Nederlandse overheid de grootste bron. Ook voor goede doelen op het vlak van Internationale samenwerking is de centrale overheid cruciaal (58%), maar zij kennen in vergelijking met andere sectorsegmenten wel een grotere spreiding over andere overheidsbronnen: andere multilateraal (14%), de EU (11%), overige subsidies (8,5%) en andere overheden (8%).

c. Inkomstengroepen

Geen enkele micro-organisatie (met een budget kleiner dan €50.000) in ons bestand heeft over 2018-2022 een subsidie van overheden ontvangen. Ook voor kleine organisaties (met een budget tussen €50.000 en €200.000) is het verkrijgen van subsidies geen sinecure. Zij leunen vooral op gemeenten. Het wekt dan ook geen verbazing dat de totale overheidssubsidie toeneemt met de grootte van het goede doel en dat het overgrote deel van de totale overheidssubsidies naar de grootste goede doelen (met een budget boven €7,5 miljoen) gaat. Figuur 8.11 laat zien dat van de totale subsidiepot van de overheid - €6,3 miljard over 2018-2022 - bijna 97% naar deze laatste groep van grootste goede doelen ging. Zelfs midden-kleine (budget tussen €200.000 en €1 miljoen) en midden-grote goede doelen (budget tussen €1 en €7,5 miljoen) blijven achter met respectievelijk 0,2% en 2,9% van alle subsidies. Desondanks kunnen deze subsidies bij individuele organisaties nog steeds een aanzienlijk deel van hun inkomen uitmaken.

Figuur 8.11 laat ook zien dat er over de jaren weinig verandert. Opvallend is alleen het jaar 2021 (het tweede Covid-19 jaar) waarin we een plotselinge en zeer tijdelijke kleine stijging zien in subsidies. Figuren 8.12, 8.13 en 8.14 voegen daaraan toe dat (exclusief de overige overheidssubsidies) kleine goede doelen alleen subsidies van gemeenten ontvangen. Midden-grote organisaties zijn ook alleen aangewezen op Nederlandse overheden en ook daar spelen gemeenten een cruciale rol, al slaagt men al iets meer in het binnenhalen van gelden bij provincies en de centrale overheid. Midden-grote goede doelen kennen een wat grotere diversiteit aan overheidsbronnen. Zo ontvangen ze ook subsidies van andere overheden en van multilaterale organisaties. Desondanks: de Nederlandse overheid, en daarbinnen vooral de centrale overheid, blijft ook bij hen de belangrijkste bron. Gemeenten en provincies verstrekken slechts een fractie van het totaal.

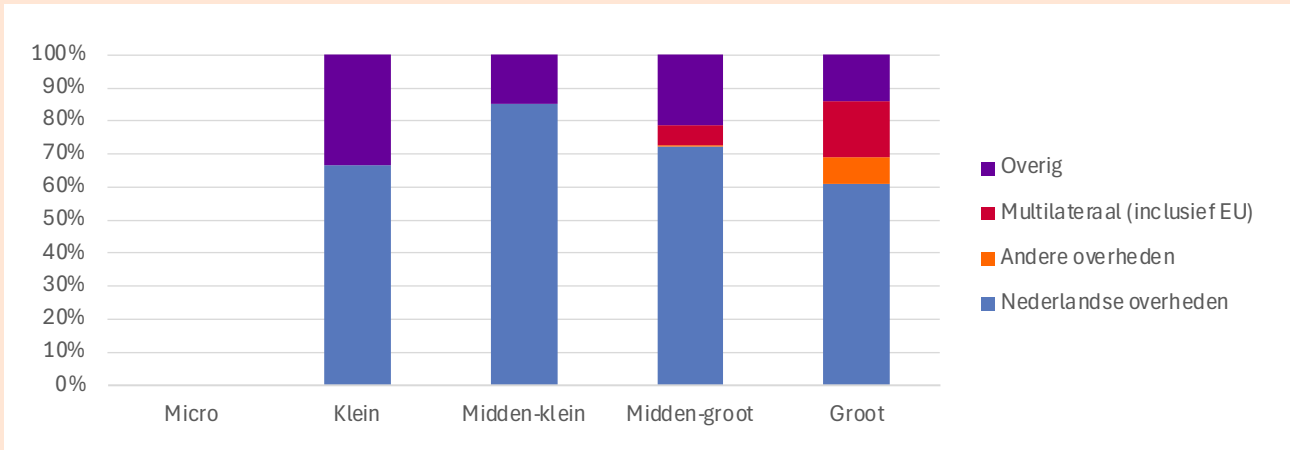
Figuur 8.11 Totale overheidssubsidies per inkomstengroep, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=150)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

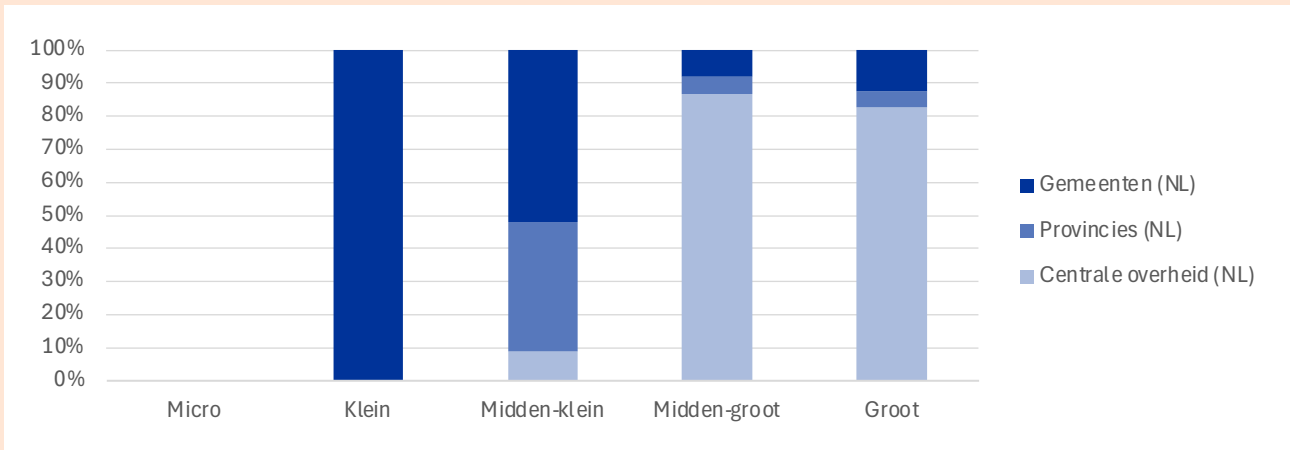
Dan resteren nog de grote goede doelen. Ook hier is de centrale Nederlandse overheid de belangrijkste bron, maar laten ook multilaterale organisaties, de EU en andere overheden zich niet onbetuigd (Figuur 8.12 en 8.14). Tezamen leveren de niet-Nederlandse overheidsbronnen jaarlijks gemiddeld bijna €310 miljoen op. Overigens gaat ook het overgrote deel van de gemeentelijke en provinciale subsidies naar de grote organisaties (Figuur 8.13).

Figuur 8.12 Overheidssubsidies naar bron, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per inkomstengroep, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)

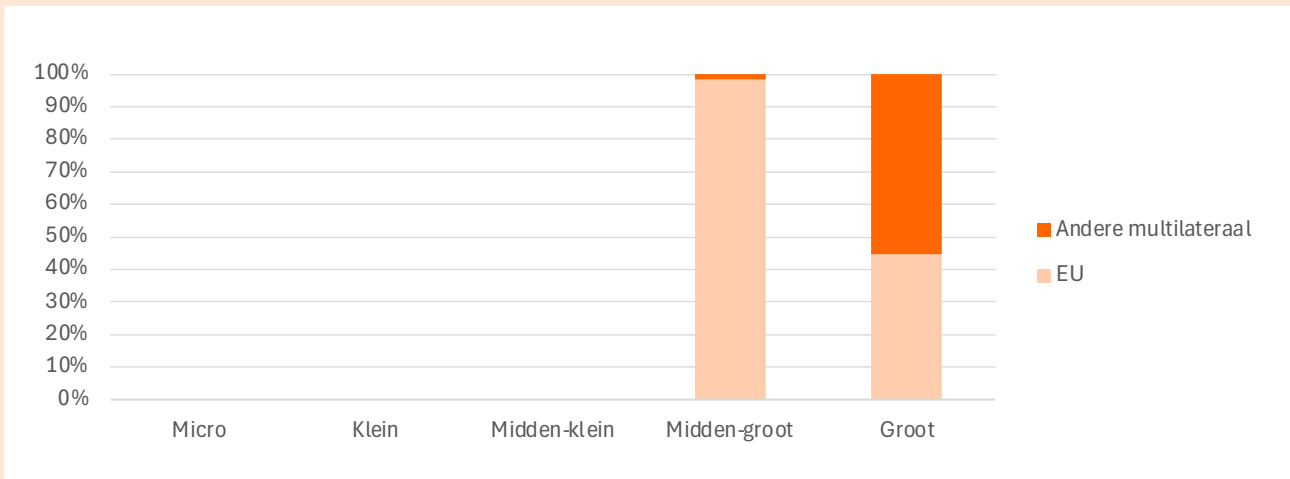
Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

Figuur 8.13 Subsidies van Nederlandse overheden, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per inkomstengroep, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

Figuur 8.14 Multilaterale subsidies met onderverdeling in EU en andere multilateraal, gemiddelde jaarlijkse ondersteuning per inkomstengroep, 2018-2022, in % en miljoenen € (n=147)

Bron: eigen berekeningen gebaseerd op subsidie database CBF.

Bijlage 1. Deelnemers aan de focusgroepen

	Organisatie	Deelnemer
1	Alpaca Rescu Nederland	Mara Houmes-Vlaanderen
2	AAP	Erik Peeters
3	Aflatoun	Kirsten Theuns
4	Bont voor Dieren	Sandra Schoenmakers
5	Commissie Normstelling	Jan Jaap de Graeff
6	Consultant (en oud-directeur GDN)	Gosse Bosma
7	Consultant (en voormalig partner PwC)	Martin Baumann
8	De Vrolijkheid	Tom Saal
9	Diabetes Fonds	Diena Halbertsma
10	Dierenambulance Amsterdam	Martijn van der Weerd
11	EpilepsieNL	Joost Wijnhoud
12	Fonds Slachtofferhulp	Ineke Sybesma
13	Free Press Unlimited	Ruth de Vries
14	Fund for Excellence for the Royal Conservatoire	Christine Philips
15	Gevangenzorg	Hans Barendrecht
16	Goede Doelen Nederland	Margreet Plug
17	Het Cultuurfonds	Thijs Tromp
18	Het Gaia Nature Fund	Jacques Mikx
19	Human Security Collective	Lia van Broekhoven
20	Kinderfonds Mamas	Joep Verboeket
21	Longfonds	Károly Illy
22	Metakids	Jan-Matthijs van Eendenburg
23	Nationaal Ouderenfonds	Kirsten Andres
24	Nationale Postcode Loterij en VriendenLoterij	Marieke Rodenhuis
25	Partin	Erik Boerrigter
26	Partos	Liana Hoornweg
27	Prins Claus Fonds	Mette Gratama van Andel
28	Prisma	Haaije Feenstra
29	Raad voor de Erkenningregeling	Josine Westerbeek-Huitink
30	Raad voor de Erkenningregeling	Suzette de Boer
31	Resto Van Harte	Polle Janssens
32	Right to Play	Marjanne van der Helm
33	SAKO	Joost Verwilghen
34	Stichting Hartekind	Zenka Reijn- Slegt
35	Stichting Wereldwijd voor Kinderen	Niels Boertje
36	UVA	Paul Smeets
37	Van Lanschot, geefadvies	Andrew Mackay
38	VU	Rene Bekkers
39	Water for Life	Toine Ramaker*
40	With Accountants	Jan Snoei
41	YMCA Nederland	Robèrt Feith*
42	YvYa	Paulette Krete

* Uitsluitend schriftelijke bijdrage

Bijlage 2. Methodologische verantwoording

Voor een goed begrip van alle bevindingen in dit rapport, is het belangrijk om te weten hoe we tot de resultaten zijn gekomen. In deze methodologische verantwoording staat beschreven hoe de populatie is bepaald, welke berekeningswijze van de *Goede Doelen Index* en onderliggende indicatoren is gebruikt, en wat de samenstelling van de focusgroepen was.

Definitie en steekproefselectie van Goede Doelen

In dit rapport beschrijven we de *State of the Sector* van Goede Doelen (GD's). De definitie die we hanteren voor GD's is als volgt: Goede Doelen – meer precies gezegd goededoelenorganisaties – zijn particuliere organisaties zonder winstoogmerk, gevestigd in Nederland, die zich richten op het realiseren van een maatschappelijke doelstelling en hierbij een beroep doen op de steun van het publiek en/of andere partners. Daarmee zijn ze ook belangrijke, zo niet de belangrijkste, ontvangers van geefgeld in Nederland.

De data gebruikt voor het onderzoek zijn afkomstig uit de CBF-database. Deze database is dynamisch: er worden voortdurend nieuwe gegevens toegevoegd. Voor de *State of the Sector* is gebruik gemaakt van een export van de CBF-database per 17 mei 2024. Over de gehele periode 2016-2022 zijn in totaal 1.175 organisaties beschikbaar in de CBF-database, 705 daarvan hebben in elk jaar van dit tijdvak data beschikbaar gesteld. Er is vervolgens een *outlier*-analyse gedaan op de volledige database. Twee GD's zijn aangemerkt als *outliers*.⁸

De uiteindelijke onderzoekspopulatie komt daarmee uit op 703 GD's. Voor de indicatoren vrijwilligers, bestuursleden en particuliere donateurs van de GDI is de populatie afwijkend, omdat deze data niet altijd voor iedere organisatie voor ieder jaar beschikbaar zijn. Zie voor een nadere toelichting hierop Box B2.1 en Tabel B2.1.

Box B2.1 Hoe zijn de indicatoren berekend?

Als verantwoording van de werkwijze is in Tabel B2.1 voor iedere indicator de berekeningswijze beschreven. Alle indicatoren die in Euro's worden gemeten zijn voor inflatie gecorrigeerd. Daarbij is 2022 op 100 gesteld en zijn berekeningen doorgevoerd op basis van data verkregen via: <https://www.in2013dollars.com/europe/inflation/2016?endYear=2022&amount=100>.

Het is goed om te beseffen dat tussen goede doelen geld kan worden doorgeschoven van het ene naar het andere goede doel. Denk bijvoorbeeld aan een goed doel dat fondsenwervende acties opzet voor een specifiek doel en dat geld doneert voor besteding door een ander goed doel. Of goede doelen die in een coalitie samenwerken, waarbij een penvoerder centraal subsidie ontvangt en die vervolgens doorgeeft aan de andere coalitieleden. Dit resulteert in dubbeltellingen in de opbrengsten en bestedingen van goede doelen. De ontvangers van dit soort doorgeschoven gelden zullen die naar verwachting aan de inkomstzijde verantwoorden onder baten van andere organisaties zonder winststreven en verbonden organisaties zonder winststreven. Aan de bestedingenkant zijn dit soort relaties moeilijker te identificeren. Met de huidige wijze van rapportage in de jaarverslagen van goede doelen zijn dit soort doorgeschoven gelden echter niet eenduidig te identificeren en dus ook niet te corrigeren in de database.

Tabel B2.1. Berekeningswijze indicatoren

Maatschappelijke waarde	
1. Doelbestedingen	De som van alle bestedingen aan de doelstelling. Dit omvat de verstrekte subsidies en bijdragen, afdrachten aan verbonden (internationale) organisaties, aankopen en verwervingen, kosten voor personeel dat betrokken is bij de uitvoering van de doelstelling, communicatiekosten in het kader van de doelstelling en andere kosten die zijn toegerekend aan de doelstelling.
2. Aantal vrijwilligers	Deze indicator is berekend op basis van de 129 organisaties die voor alle zeven jaar het aantal vrijwilligers hebben vermeld. ⁹ Er geldt geen vastomlijnde definitie voor de verantwoording van het aantal vrijwilligers. We tellen de collectanten niet mee vanwege de unieke aard van dit type vrijwilligerswerk.
3. Aantal bestuursleden	De som van het aantal bestuursleden en het aantal leden van de Raad van Toezicht. Deze indicator is berekend op basis van de 644 organisaties die voor alle zeven jaar het aantal bestuursleden en toezichthouders hebben vermeld.
4. Aantal particuliere donateurs	Deze indicator is berekend op basis van de 115 organisaties die voor alle zeven jaar het aantal donateurs hebben vermeld. Leden die contributie betalen worden ook meegeteld.
5. Aantal lidmaatschappen van koepels	We tellen de lidmaatschappen van een zestal koepels. In het onderzoek zijn meegenomen: Goede Doelen Nederland, Partos, Partin, Samenwerkende Gezondheidsfondsen, Dierencoalitie en Prisma.
6. Aantal arbeidsplaatsen	De CBF-database bevat twee variabelen over het aantal arbeidsplaatsen. (1) het gemiddeld aantal medewerkers in fte en (2) het aantal medewerkers per einde boekjaar in personen. Voor het aantal arbeidsplaatsen maken we gebruik van de eerste variabele uitgedrukt in fte. Omdat voor veel organisaties slechts een van beide variabelen beschikbaar is, zijn de missende gegevens aangevuld. Hiervoor berekenen we wat de verhouding is tussen het aantal fte en het aantal personen voor alle organisaties waarvan in de periode 2016-2022 beide variabelen beschikbaar zijn. Vervolgens hebben we hiermee het aantal fte aangevuld voor de organisaties waarvan we alleen het aantal personen beschikbaar hadden.
7. Totale loonkosten	De personeelskosten zoals vermeld in de jaarrekening. De CBF-database maakt geen onderscheid tussen salarissen, werkgeverslasten en overige personeelskosten. Daarom hebben we de variabele loonkosten gebruikt, die de som van alles omvat.

Financiële gezondheid	
1. Totale opbrengsten	De som van de baten bestaande uit de acht inkomstenbronnen plus het saldo van financiële baten en lasten. De acht inkomstenbronnen zijn de baten van particulieren, bedrijven, loterijorganisaties, subsidies van overheden, verbonden en andere organisaties zonder winststreven, de baten als tegenprestatie voor levering van producten en/of diensten en de overige baten.
2. Inkomstenspreiding	Berekend met de Theil-index, een statistische maatstaf om concentratie te meten. ¹⁰ De Theil-index is eerst voor ieder goed doel individueel uitgerekend, en vervolgens zijn de uitkomsten opgeteld en gedeeld door het aantal organisaties (n = 703) om de indicator te berekenen. Een berekening direct op sectorniveau zou namelijk betekenen dat we per definitie altijd acht inkomstenbronnen hebben, terwijl lang niet iedere organisatie acht inkomstenbronnen heeft.
3. Solvabiliteitsratio	De som van de reserves en fondsen gedeeld door het balanstotaal. In bedrijfseconomische termen is dit het eigen vermogen gedeeld door het eigen vermogen plus vreemd vermogen.
4. Weerstandratio	De vlottende activa minus de kortlopende schulden, gedeeld door de gemiddelde totale lasten over de afgelopen drie jaar. Omdat we de gemiddelde totale kosten over drie jaar berekenen, is voor 2016 de berekening gebaseerd op alle organisaties die data hebben voor alle jaren in de periode 2014-2022 (n=593) en voor 2017 voor alle jaren van 2015-2022 (n=625). Vanaf 2018 is de populatie weer gelijk aan 703. Het eerste deel van de ratio is wat in de bedrijfseconomie het werkkapitaal heet (vlottende activa minus kortlopende schulden), als een maatstaf van liquiditeit. Het is goed om te beseffen dat dit deel van de ratio behoorlijk kan fluctueren gedurende het jaar, omdat de gebruikte balansposten een momentopname per einde boekjaar zijn. We hebben overwogen om ook naar de hoogte van de reserves en fondsen te kijken. Dat is immers het eigen vermogen van de organisatie. De reserves en fondsen zijn echter niet altijd op korte termijn liquide te maken, omdat het geld soms vastzit in vaste activa of slechts aan een specifiek doel uitgegeven mag worden. Deze maatstaf vonden wij daarom minder geschikt.

CBF-database en representativiteit

De basis van de CBF-database zijn de GD's die door het CBF getoetst zijn en voldoen aan de kwaliteitseisen van de CBF-Erkenning (de Erkende Goede Doelen). Daarnaast houdt het CBF de cijfers bij van een groep niet-erkende GD's. De verhouding tussen erkende en niet-erkende GD's in de onderzoekspopulatie is 562 erkende tegen 143 niet-erkende GD's.

Het CBF vult de database met gegevens afkomstig uit de jaarverslagen van GD's. Om de kwaliteit van de data te waarborgen, controleert het CBF de aansluitingen van posten in de jaarrekening, de consistentie ten opzichte van voorgaande jaren en of het model voor verslaglegging volledig wordt gevolgd. Bij kleine afwijkingen corrigeert het CBF de presentatie van de cijfers, zodat ze correct in de CBF-database worden verwerkt. Bij grote afwijkingen neemt het CBF contact op met de organisatie, zodat de organisatie correcties kan doorvoeren en de verslaglegging (in de toekomst) wordt verbeterd. Bovendien moeten de jaarverslagen van Erkende Goede Doelen zijn voorzien van een accountantsverklaring of verklaring kascommissie, wat een waarborg geeft voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van de aangeleverde cijfers. Dit proces zorgt ervoor dat de CBF-database gevalideerde gegevens van GD's bevat.

De database omvat echter geen volledig representatieve weergave van alle GD's in Nederland. Van een aantal groepen weten we dat deze ondervertegenwoordigd zijn in de database. In de eerste plaats is dat de zeer grote groep aan kleine goede doelen. Hoewel de micro en kleine goede doelen bij elkaar 33% van de steekproef uitmaken, zijn ze relatief gezien minder vertegenwoordigd dan de grotere goede doelen. Volgens de meest recente schattingen uit Geven in Nederland (Bekkers, 2024) zijn er in totaal 21.900 GD's in Nederland, met bij elkaar €4.321 miljoen aan inkomsten uit fondsenwerving. Onze onderzoekspopulatie van 703 GD's vertegenwoordigt 3,2% van alle GD's in Nederland. Qua inkomsten hebben we met dit onderzoek echter ongeveer twee derde van de totale inkomsten uit fondsenwerving in beeld.¹¹ Daarmee kunnen we stellen dat de grotere GD's goed vertegenwoordigd zijn en dat we de (zeer) kleine goede doelen minder volledig in beeld hebben (zie ook Box B2.2).

Box B2.2 Berekeningswijze inkomstengroepen

We verdelen de goedbedoelensector op basis van de omvang van goede doelen naar inkomstengroepen. Per jaar is de inkomstengroep bepaald op basis van het 3-jaarsgemiddelde van de totale baten in het betreffende jaar. Dus voor 2022 is de inkomstengroep bepaald op basis van het gemiddelde van de jaren 2020 t/m 2022. Voor de jaren 2016 en 2017 kan het zijn dat geen drie jaren aan data beschikbaar waren over goede doelen, in dat geval is de inkomstengroep bepaald aan de hand van de wel beschikbare jaren. De aantallen GD's per inkomstengroep per jaar zijn weergegeven in Tabel B2.2.

Tabel B2.2 Vijf inkomstengroepen: aantal goede doelen per jaar, n=703

Inkomsten-groep	Omvang	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1 Micro	<€50.000	86	89	87	85	89	85	91
2 Klein	€50.000 - €200.000	157	144	142	145	148	149	142
3 Midden-klein	€200.000 - €1 miljoen	160	162	164	164	154	149	150
4 Midden-groot	€1 mln - €7,5 mln	192	200	200	196	196	200	195
5 Groot	>€7,5 mln	108	108	110	113	116	120	125

Bron: eigen berekeningen op basis CBF-database

Kijken we naar de verdeling over de sectorsegmenten, dan zien we relatief lage aantallen organisaties in Onderwijs (n = 12), Cultuur (n = 30) en Religie (n = 37). Op basis van de cijfers uit Geven in Nederland is met name het segment Religie ondervertegenwoordigd. De helft van alle GD's in Nederland wordt geschat actief te zijn in dat segment, waar de 37 Religie-organisaties uit onze steekproef slechts 5,3% van het totaal uitmaken. Dat verschil kan deels verklaard worden doordat het CBF zich niet richt op kerkelijke organisaties en veel religieuze organisaties gelieerd zijn aan kerkelijke organisaties. Daarnaast zijn goede doelen met een

Islamitische grondslag slechts beperkt aanwezig in de CBF-database. Een derde verklaring kan liggen in de classificatie van GD's. Wij classificeren organisaties niet als religieus als hun doelstelling duidelijk op een ander doel gericht is dan Religie, bijvoorbeeld Welzijn of Internationale hulp.

Bij het interpreteren van de resultaten in dit rapport is het goed deze beperkingen in ogenschouw te nemen. Tegelijk blijft de CBF-database de enige database met gevalideerde gegevens over een grote groep GD's, die ook nog eens een groot deel van de financiële geldstroom vertegenwoordigen.

Selectie deelnemers focusgroepdiscussies

Bij het samenstellen van de focusgroepen is gestreefd naar een zo goed mogelijke spreiding van deelnemers over de sectorsegmenten en inkomstengroepen. Het uitgangspunt was om vier sessies met Erkende goede doelen uit de onderzoekspopulatie te organiseren – een per inkomstengroep met micro en klein samengevoegd – waarbij de verdeling naar sectorsegmenten zo goed mogelijk overeenkomt met die van de totale onderzoekspopulatie. De beschikbaarheid van de deelnemers was hierin een zeer beperkende factor. De sessie met midden-kleine goede doelen is uiteindelijk samengevoegd met die van micro en kleine goede doelen, en ook de spreiding over sectorsegmenten is gaan afwijken van die van de gehele onderzoekspopulatie. Naast de focusgroepdiscussies met goede doelen, hebben we ook focusgroepdiscussies gehouden met koepelorganisaties, experts uit de sector en wetenschappers.

De deelnemers van de focusgroepen is gevraagd om de conceptversie van dit rapport te lezen, en de twee belangrijkste bevindingen, vragen of feiten die duiding behoeven, met de onderzoekers te delen. Op basis van deze input hebben de onderzoekers de te behandelen vragen tijdens de focusgroepen voorbereid. Bij de verschillende groepen zijn zo de onderwerpen besproken die door die groepen als relevant zijn aangemerkt. In de gevallen dat er niet genoeg onderwerpen vooraf zijn aangedragen door de deelnemers, hebben de onderzoekers aanvullende onderwerpen gekozen.

Berekeningswijze Goede Doelen Index

De Goede Doelen Index bestaat feitelijk uit twee indexen. De eerste beschrijft de (potentiële) bijdrage van de sector aan de samenleving (de maatschappelijke bijdrage). De tweede kijkt naar de mate waarin de sector financieel is toegerust om die maatschappelijke bijdrage te realiseren (financiële gezondheid). Beide indexen bestaan uit verschillende dimensies en die dimensies bestaan weer uit verschillende indicatoren. De indicatoren zijn gelijk aan de onderwerpen die in de eerste vijf hoofdstukken van dit State of the Sector rapport aan de orde zijn geweest. Tabel B2.3 geeft de opbouw van de GDI weer.

Tabel B2.3 Opbouw van de Goede Doelen Index: indexen, dimensies, indicatoren en weging

Indexen	Dimensies	Indicatoren	Weging	
Maatschappelijke bijdrage	Bijdrage aan doelstellingen	1. Doelbestedingen	50,0%	
		2. Aantal vrijwilligers	15,0%	
	Sociale bijdrage	3. Aantal bestuurders	5,0%	
		4. Aantal particuliere donateurs	15,0%	
		5. Aantal lidmaatschappen van koepels	5,0%	
	Financiële gezondheid	Economische bijdrage	6. Aantal arbeidsplaatsen	5,0%
			7. Totale loonkosten	5,0%
Inkomen		1. Totale opbrengsten	22,5%	
		2. Inkomst spreiding	22,5%	
Weerbaarheid	3. Solvabiliteitsratio	27,5%		
	4. Weerstandratio	27,5%		

Maatschappelijke bijdrage

De index voor **maatschappelijke bijdrage** gaat over de bijdrage die GD's leveren aan de samenleving en daarbuiten. In verschillende rapporten wordt de wijze waarop goede doelen bijdragen aan maatschappelijke waarde beschreven. Zo omschrijft het rapport *De maatschappelijke waarde van meedenken, meedoen en geven* (De Boer, 2020) de waarde van de sector onder andere in dat zij bijdraagt aan 'innovatieve oplossingen met impact voor maatschappelijke vraagstukken', 'een krachtige civil society die als het cement van de samenleving publieke en particuliere activiteiten verbindt', en 'het samenbindend vermogen in de samenleving.' De publicatie *Wat maakt goede doelen onmisbaar voor onze samenleving* (GDN, 2024a) bouwt voort op bovengenoemde rapport. Het onderscheidt zes functies van goede doelen waarmee zij waarde creëren voor de samenleving. Enerzijds maken goede doelen de samenleving beter door 'helpen en oplossen', 'innoveren en veranderen' en 'signaleren en agenderen'. Aan de andere kant vormen ze de samenleving door 'zingeving en voldoening', 'sociale cohesie' en 'veerkracht'. Uit deze rapporten is op te maken dat de waarde van GD's op vele fronten ligt en ver doorwerkt tot in de haarvaten van de samenleving.

Om de **maatschappelijke bijdrage** van GD's te kunnen kwantificeren in een index, zijn meetbare indicatoren nodig. Met de beschikbare data zijn niet alle aspecten waarop GD's een bijdrage leveren aan de maatschappij op dit moment meetbaar. Laat staan dat de effecten die de goede doelen daarmee op langere termijn bereiken inzichtelijk gemaakt kunnen worden. Met de vele doelgroepen waarvoor goede doelen actief zijn, en de uiteenlopende activiteiten die zij uitvoeren, is het uiterst complex om de impact van alle GD's bij elkaar op te tellen. Met dit onderzoek streven we dan ook niet naar een kwantificering van de impact van de sector. We streven ernaar om op basis van indicatoren waarvoor data beschikbaar zijn de **maatschappelijke bijdrage** en de ontwikkeling daarvan zo goed mogelijk in kaart te brengen.

Binnen de **maatschappelijke bijdrage** onderscheiden we drie dimensies: (1) *bijdrage aan doelstellingen*, (2) *sociale bijdrage* en (3) *economische bijdrage*.

1. De **bijdrage aan doelstellingen** sluit aan bij wat in de publicatie *Wat maakt goede doelen onmisbaar* (GDN, 2024a) 'goede doelen maken de samenleving beter' noemt. Dit gaat bijvoorbeeld om het bereiken van de doelstellingen en daarmee het bieden van directe hulp en noodhulp, het aanpakken van problemen waarvoor nog geen oplossing is, of het geven van een stem aan wat niet wordt gehoord. Hoe meer zij in staat zijn om zich hiervoor in te zetten, hoe groter de bijdrage aan het beter maken van de samenleving. De enige manier waarop dit met de beschikbare data is weer te geven, is door te meten hoeveel geld zij besteden aan hun doelstellingen. Dat bedrag rapporteren GD's in hun jaarverslag. De indicator doelbestedingen omvat de directe en indirecte bestedingen aan de doelstelling. Voorbeelden van directe bestedingen zijn bijdragen aan hulpverlening, verstrekte subsidies voor onderzoek, aangekochte natuurgebieden en voorlichting voor een gezonde levensstijl. Maar onder die directe bestedingen vallen ook de kosten voor het personeel dat de doelstellingen uitvoert, zoals artsen, hulpverleners en dierenverzorgers. De indirecte bestedingen zijn bijvoorbeeld de kosten voor projectadministratie, reis- en verblijfkosten en andere overheadkosten die nodig zijn om de doelbestedingen mogelijk te maken.
2. De **sociale bijdrage** hangt samen met wat Goede Doelen Nederland (2024a) omschrijft als 'goede doelen vormen de samenleving'. Het idee is dat goede doelen niet alleen zijn opgericht door (groepen) burgers die samen met anderen werken aan een ideaal, maar dat ze dus ook mensen bij elkaar brengen en onderlinge betrokkenheid stimuleren en een zorgzame en betrokken samenleving versterken. Zo dragen goede doelen bij aan het sociale welzijn van Nederland. Hoe meer zij het netwerk tussen mensen en organisaties versterken, hoe groter hun bijdrage. De *sociale bijdrage* meten we met vier indicatoren. De eerste is het *aantal vrijwilligers*. Met deze indicator meten we wat *Geven in Nederland 2022* (Bekkers et al, 2024: 236) 'formeel vrijwilligerswerk' noemt – oftewel 'vrijwilligerswerk dat plaatsvindt binnen organisatieverband of voor een organisatie (met juridische entiteit)'. Daarnaast onderscheiden ze informeel vrijwilligerswerk (vrijwilligerswerk buiten organisatieverband en zonder, of met minieme, bemoeienis van een stichting, vereniging, maatschappelijke organisatie of overheidsinstelling). De tweede indicator is het *aantal bestuursleden*. Hoewel dit bij GD's in de regel ook vrijwilligers zijn, hebben zij een aparte functie in het besturen en vertegenwoordigen van goede doelen en zijn ze belast met het toezicht houden op het functioneren van een GD. Als derde meten we het *aantal particuliere donateurs*, degenen die de GD's steunen met hun donaties en giften. De vierde indicator gaat over de verbinding tussen organisaties. Misschien minder evident dan de eerste drie indicatoren, maar ook organisaties die zich in koepels met elkaar verbinden versterken zo de verbondenheid in de samenleving en daarmee indirect ook die van hun achterbannen. We meten hiervoor de *lidmaatschappen van koepels*.

3. De **economische bijdrage** wordt vaak vergeten, maar goede doelen bieden natuurlijk ook werkgelegenheid en dragen via de betaalde lonen bij aan het nationaal inkomen. Hoewel het niet het doel van de sector is om zoveel mogelijk mensen in dienst te nemen, draagt de sector indirect bij aan de economische waarde in Nederland. We hebben twee indicatoren om de *economische bijdrage* te meten: het *aantal arbeidsplaatsen* bij en de *totale loonkosten* van de GD's. De loonkosten omvatten naast de bruto salarissen ook de werkgeverslasten, zoals het werkgeversdeel van de sociale lasten, pensioenen en overige personeelskosten.

Financiële gezondheid

Van een sector die op zoveel fronten een maatschappelijke bijdrage levert, mag verwacht worden dat die vitaal is en financieel is toegerust om zijn maatschappelijke bijdrage nu en in de toekomst te leveren. Dat brengt ons bij de tweede dimensie: **financiële gezondheid**. Een sector die onvoldoende financiële middelen en weerbaarheid heeft, is kwetsbaar voor veranderingen en kan crises moeilijk het hoofd bieden. De **financiële gezondheid** kwantificeren we op twee dimensies: *inkomen en weerbaarheid*.

1. Het **inkomen** van de GD's gaat over hoeveel geld er jaarlijks wordt binnengehaald en van hoeveel inkomstenbronnen dat afkomstig is. De eerste indicator is de totale opbrengst van de GD's. Dit zijn alle opbrengsten die de GD's in het jaar ontvangen van particulieren, bedrijven, loterijen, overheden, verbonden en andere organisaties zonder winststreven, uit commerciële activiteiten en overige bronnen. Daarbij tellen we ook het financiële rendement in het jaar op, zijnde de ontvangen dividenden en koersresultaten van beleggingen (welke afhankelijk van rentestanden en beurskoersen positief dan wel negatief kunnen zijn). De tweede indicator is de *inkomensspreiding*. We kijken hiervoor naar het aantal inkomstenbronnen van een GD (op een totaal van acht mogelijke inkomstenbronnen) en de verdeling van de totale opbrengsten over deze bronnen. Het uitgangspunt is dat een organisatie financieel gezonder is als zij niet afhankelijk is van één inkomstenbron, maar haar opbrengsten over meer bronnen spreidt. De spreidingsindex die wij gebruiken loopt van 0 tot 100, waarbij 0 staat voor 100% afhankelijkheid van één inkomstenbron en 100 aangeeft dat een organisatie gebruik maakt van alle acht inkomstenbronnen, die elk een achtste van de inkomsten opleveren.
2. De tweede dimensie van de **financiële gezondheid** is **weerbaarheid**. Deze dimensie heeft betrekking op de financiële stabiliteit op de korte en langere termijn en de manoeuvreerruimte die de sector heeft. De eerste indicator voor *weerbaarheid* is de *solvabiliteitsratio*. Deze maatstaf geeft aan hoe goed een organisatie in staat is om op langere termijn haar schulden te kunnen aflossen. Solvabiliteit wordt berekend door de reserves en fondsen (in bedrijfseconomische termen het eigen vermogen) te delen door het balanstotaal waarin zowel het eigen als het vreemd vermogen (zoals korte- en langetermijnschulden) zijn opgenomen. Een hogere solvabiliteit betekent dat de sector voor een groter deel gefinancierd is met eigen vermogen in plaats van schulden. Daarmee is de sector beter in staat aan al haar verplichtingen te voldoen en neemt de financiële gezondheid toe. Een dalende solvabiliteit betekent dat de sector minder goed in staat is haar schulden terug te betalen en dus financieel ongezonder is geworden. Daar voegen we de indicator *weerstandsratio* aan toe. Deze geeft aan hoelang een organisatie de gemiddelde jaarlijkse kosten kan dragen, indien alle opbrengsten opeens zouden wegvallen. We berekenen deze weerstandsratio door de gemiddelde jaarlijkse totale kosten af te zetten tegen de op korte termijn beschikbare middelen (de vlottende activa minus de kortlopende schulden). Deze ratio is gericht op de korte termijn weerbaarheid van GD's. Hoe hoger de weerstandsratio, hoe beter een goed doel in staat zal zijn om acute financiële tegenslagen het hoofd te bieden.

Weging

Zoals de kolom 'Weging' in Tabel B2.3 hierboven al aangeeft, waarderen we niet alle indicatoren gelijk. Sommige vinden we belangrijker dan andere en die wegen zwaarder mee in de berekening van een uiteindelijke index.

Zo wegen we binnen de **maatschappelijke bijdrage** de *bijdrage aan doelstellingen* met 50% het zwaarste mee. GD's zijn primair opgericht om een maatschappelijke bijdrage te leveren. Aangezien *doelbestedingen* de enige indicator is binnen deze dimensie, krijgt deze ook een gewicht van 50%. De *sociale bijdrage* onderscheidt de goedbedoelensector van andere sectoren. Die verbindende kracht vinden wij van groot belang voor de *maatschappelijke bijdrage* en wegen we daarom met 40% mee in de index. Binnen deze dimensie wegen het *aantal vrijwilligers* en *particuliere donateurs* even zwaar mee met elk 15%. Dit betreft twee grote groepen van mensen die de GD's aan zich binden en waarmee ze een groot deel van hun *sociale bijdrage* leveren. Het aantal bestuursleden is veel kleiner en geven we daarom minder gewicht. Het *aantal lidmaatschappen van koepels* telt voor de laatste 5% mee in deze dimensie. Als laatste wegen we de *economische bijdrage* voor 10% mee. Dat is een stuk lager dan de andere twee dimensies, omdat het

hier slechts een indirect bijeffect betreft van de andere twee dimensies. De twee onderliggende indicatoren achten we van gelijk belang en wegen elk voor 5% mee.

Binnen de **financiële gezondheid** weegt *weerbaarheid* met 55% iets zwaarder mee dan *inkomen* met 45%. Beide zijn belangrijke dimensies, maar de focus binnen *weerbaarheid* op de stabiliteit op langere termijn maakt dat we die iets zwaarder meewegen. Binnen *inkomen* zijn de indicatoren *totale opbrengsten* en de *inkomstenspreiding* even zwaar meegewogen (beide 22,5%). De spreiding is een onderbelicht aspect binnen *inkomen*, waar veelal naar de totale opbrengsten wordt gekeken. Binnen *weerbaarheid* wegen beide indicatoren, de *solvabiliteit* en de *weerstandratio*, even zwaar mee, met 27,5% elk. Beide belichten een apart aspect van de *weerbaarheid*, met de focus op respectievelijk de lange en korte termijn.

Referenties

- Bekkers, R., Koolen-Maas, S. & Schuyt, T. (red.) (2024), *Geven in Nederland 2024 – maatschappelijke betrokkenheid in kaart gebracht*, Utrecht, Uitgeverij De Graaff.
- Beuving, J. (2022), *Vrijwilligerswerk in de knel van regelzucht – een sociologisch perspectief op gedragsregels en calculerend burgerschap*, Nijmegen, Radboud Universiteit
- BuZa (2024), *Kamerbrief Toekomst samenwerking met maatschappelijke organisaties in ontwikkelingshulp*, Den Haag, Ministerie van Buitenlandse Zaken.
- CBS (2024), *Vrijwilligerswerk 2023*, Den Haag/Heerlen, Centraal Bureau voor de Statistiek
- De Boer, S. (2020), *De maatschappelijke waarde van meedenken, meedoen en geven voor een betere wereld*, Den Haag, Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie
- Edelman Trust Institute (2024), *2024 Edelman Trust Barometer – Global Report*, Chicago, Edelman Trust Institute
- GDN (2024), *De impact van de-risking op goede doelen*, Amsterdam, Goede Doelen Nederland
- GDN (2024a), *Wat maakt goede doelen onmisbaar voor onze samenleving*, Amsterdam, Goede Doelen Nederland
- Helsen, L. Huysse, H., Schulpen, L. & Pollet, I. (2024), *Government funding of CSOs in a rapidly changing world: Evidence from six OECD-countries*, Leuven, HIVA/KU Leuven
- Hung, C., de Wit, A. & Wiepking, P. (2023), Restricted / unrestricted funds, in: Kearns, K. & Wang, W. (Eds.), *Elgar Encyclopedia of Nonprofit Management, Leadership and Governance*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing Ltd.: 495-498.
- Schulpen, L. (2016), *The NGO funding game – the case of the Netherlands*, Nijmegen, CIDIN/Radboud Universiteit.
- Schulpen, L. & Plas, D. van der (2023), *State of the Sector 2023 – Introductie van de Goede Doelen Index*, Amsterdam/Nijmegen, CBF, toezicht op goetdoen/Radboud Universiteit.

Eindnoten

- ¹ Uiteraard dienen we hierbij te bedenken, zoals hierboven al aangegeven, dat de grotere verschillen vergeleken met het sectorgemiddelde mede worden ingegeven door de grote daling (van -€180 miljoen in 2020) bij Gezondheidsorganisaties. Dat zorgt voor een aanzienlijk lager sectorsegmentgemiddelde en dus voor een groter verschil van het sectorgemiddelde.
- ² Vrijwilligerswerk verwijst hier, tenzij anders aangegeven, naar wat Bekkers et al. (2024: 236) 'formeel vrijwilligerswerk' noemen: 'vrijwilligerswerk dat plaatsvindt binnen organisatieverband of voor een organisatie (met juridische entiteit)'.
³ Van het CBS leren we ook dat in bijvoorbeeld 2022 iets meer dan 41% van de Nederlanders van 15 jaar en ouder vrijwilligerswerk deed voor een organisatie. Dat komt overeen met zo'n 6,1 miljoen Nederlanders. Daarbij lijkt het aantal van 213.753 vrijwilligers die onze goede doelen noteren in het niet te vallen. Echter, twee zaken moeten we daarbij bedenken. Om te beginnen weten we niet van alle 703 goede doelen in onze database het aantal vrijwilligers voor de volledige periode 2016-2019. Indien we de beschikbare data voor 2022 extrapoleren naar onze volledige database dan stijgt het aantal vrijwilligers tot ongeveer 960.000 bij onze 703 goede doelen. Dat is overigens nog steeds beduidend lager dan de 6,1 miljoen van het CBS. Op de tweede plaats moeten we dan bedenken dat een groot deel van de vrijwilligers bij het CBS actief is binnen sportverenigingen en scholen. Dat zijn echter geen goede doelen en dus zijn ze niet opgenomen in onze database.
- ⁴ De term 'bestuurders' omvat zowel de daadwerkelijke bestuurders als de interne toezichhouders.
- ⁵ Dit betekent ook dat waar we in dit hoofdstuk spreken over 'de goede doelen' wordt verwezen naar deze 150 goede doelen.
- ⁶ Formeel zijn dit er 305, maar één organisatie is – als outlier – echter niet meegenomen. Het betreft hier een organisatie die een zodanig groot deel van de totale overheidssubsidies ontvangt (23.2% in 2016 tot 35.1% in 2022) dat die de analyse ernstig zou verstoren.
- ⁷ Het betreft hier vooral de Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) voor doorbetaling personeel tijdens de coronacrisis, de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) ter gedeeltelijke dekking van omzetverlies door coronamaatregelen en de Tegemoetkoming schade Covid-19 (TOGS) ter gedeeltelijke dekking van schade door noodgedwongen sluiting, inperking van bijeenkomsten en/of het negatieve reisadvies buitenland. Helaas is slechts voor een beperkt aantal goede doelen data beschikbaar over deze NOW/TVL/TOGS-gelden en is een uitsplitsing naar deze drie ondersteuningsmodaliteiten niet mogelijk. In ieder geval voor één goed doel is deze ondersteuning in het kader van Covid-19 de enige keer dat ze vanuit de overheid gelden ontvingen. Uit de data die beschikbaar is blijkt verder dat 21 goede doelen (14%, n=150) over 2020 en 2021 gebruik hebben gemaakt van dergelijke Covid-19-ondersteuning voor een totaalbedrag van ruim €5 miljoen.
- ⁸ De eerste *outlier* is het Leger des Heils, waarvan de jaarrekening de gecombineerde cijfers laat zien van alle Leger des Heils entiteiten. Naast het Leger des Heils Fondsenwerving – waarin de fondsenwervende activiteiten plaatsvinden en die dus goed binnen de populatie past – zijn ook de cijfers van onder andere Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg, Jeugdbescherming & Reclassering en Kerkgenootschap opgenomen. Van het totale inkomen van €616,5 miljoen is 'slechts' €33,3 miljoen daarvan toe te schrijven aan de entiteit Fondsenwerving. De tweede outlier is het Ubbo Emmius Fonds, het steunfonds van de Rijksuniversiteit Groningen. Dit fonds rapporteert in 2020 en 2021 enorme financiële baten uit dividenden (van respectievelijk €35,5 en €66,5 miljoen), die vele malen groter zijn dan de som van de baten (respectievelijk €0,6 en €1,8 miljoen euro). Als gevolg hiervan zijn de cijfers van beide organisaties erg afwijkend en vinden we ook de aard van deze twee organisaties te afwijkend van de rest van de populatie.
- ⁹ Tussen 2018 en 2019 leek het aantal vrijwilligers opzienbarend te dalen. Voor een belangrijk deel komt dat door het Oranje Fonds, dat vanaf 2019 een andere berekening van het aantal deelnemers en vrijwilligers in het kader van NLDoet hanteert. Uit het jaarverslag 2019 (p. 11) blijkt: 'Tot 2018 werd het aantal deelnemers en vrijwilligers van de campagnes middels enquête bepaald. Met ingang van 2019 wordt uitgegaan van geregistreerde vrijwilligers en activiteiten'. Het Oranje Fonds is als *outlier* daarom niet meegenomen in de berekeningen rondom aantallen vrijwilligers.
- ¹⁰ De Theil-index is toegepast in navolging van Acharya et al. (2006: 9) en Schulpen, Loman & Kinsbergen (2011). De index bestaat uit twee componenten, waarbij de uitkomst is omgekeerd, omdat we spreiding meten en niet concentratie. De eerste component is:

$$H(x) = \sum_{i=1}^n x_i \cdot \log\left(\frac{1}{x_i}\right)$$

Waarbij x_i het gedeelte is van de opbrengsten dat gaat naar inkomstenbron i en n alle potentiële inkomstenbronnen. De maximumwaarde van H wordt bereikt wanneer een gelijk gedeelte van de

opbrengsten aan alle n inkomstenbronnen wordt gegeven, waarbij ze allen $1/n$ ontvangen met $H(x) = \log(n)$. De Theil-index is vervolgens het verschil tussen de maximumwaarde en de werkelijke waarde van $H(x)$:

$$T = H_{max} - H = \log(n) - H(x)$$

De waarde T bereikt 0 als alle potentiële inkomstenbronnen een gelijk deel van de opbrengsten ontvangen. Om een index tussen 0 (volledig geconcentreerd op één bron) en 100 (volledig gespreid over alle acht bronnen) te krijgen, hebben we $H(x)$ vermenigvuldigd met 100, wat een maximale index geeft van $100 \cdot \log(n)$ en een minimum van 0. Dit is omgezet naar een schaal van 0-100 door de uitkomst te delen door $\log(n)$.

- ¹¹ *Geven in Nederland* baseert de schatting van de inkomsten uit fondsenwerving op vijf bronnen van geefgeld: huishoudens, nalatenschappen, bedrijven, kansspelen en fondsen. Deze bronnen komen overeen met de inkomstenbronnen particulieren, bedrijven, loterijen, verbonden en andere organisaties zonder winststreven, plus het financiële rendement uit de CBF-database. De 703 GD's in dit onderzoek hebben bij elkaar een inkomen van €2.792 miljoen uit deze bronnen. Met daarbij de noot dat het financiële rendement in 2022 - met minus €279 miljoen - fors negatief was.

cbf.nl
ru.nl

